GÜVENDİK KÖYÜ'NDE KÜLTÜREL DEĞİŞME SÜRECİ

ŞEBNEM PALA

Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

Antropoloji Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır.

Ankara
Eylül - 1993

Sosyal Bilimler Entitüsü Müdürlüğü'ne

İş bu çalışma jürimiz tarafından Sosyal Antropoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan ______________________

Prof. Dr. Metin Özbek

Üye ______________________

Yrd.Doç.Dr. N. Serpil Altuntek
(Danışman)

Üye ______________________

Yrd.Doç.Dr. Aylin Görgün Baran

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

28 / 9 /1993

Prof. Dr. Hüsnü Arıcı

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Hacettepe Üniversitesi, Antropoloji Bölümü'ndeki öğrenimim boyunca bana "insan"ı tanıtan, sevdiren, antropoloji konusunda bilgilendiren, çalışmalarımda destek ve ilgisini esirgemeyen değerli hocam Prf. Dr. Bozkurt Güvenç'e, insan ve evrimi konusunda bana kazandırdığı bilgilerle önyargılardan kurtulmamı ve "insan"a olan bakış açımı değiştirmemi sağlayan, çalışmalarımı destekleyen hocam Prf. Dr. Metin Özbek'e teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalışmam süresince hem alanda hem masa başındaki çalışmalarımda öneri ve eleştirileri ile yol gösteren danışmanım ve değerli hocam Yrd.Doç.Dr. N. Serpil Altuntek'e anlayışı, desteği ve katkıları için teşekkür borçluyum.

Tezin konusunu oluşturan alanın seçiminde ve ön incelemelerindeki katkılarından eleştiri ve önerilerinden dolayı Araştırma Görevlisi S.Yılmaz Erdal'a ve çalışmalarım süresince çeşitli kaynaklara ulaşmamı sağlayan, ilgi ve önerileriyle destek olan Antropoloji Bölümü çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak, Antropoloji konusundaki çalışmalarımı sevgi,anlayış özveri ile destekleyen ailem ve dostlarıma çalışma süresince bana gösterdikleri sabır ve anlayış için teşekkür etmeden geçemem.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, nüfus değişimi (mübadele) nedeniyle Yunanistan'ın Selanik ilinden göç ederek Amasya ili Taşova ilçesine bağlı Güvendik (Herizdağı) Köyünde yaşamaya başlayan bir grup göçmenin yaşadığı sosyal değişme sürecinin saptanmasıdır.

Mübadele tarihi olan 1923'den günümüze kadar geçen yetmiş yıllık süreç içinde bu göçmen kültürün diğer kültürlerle etkileşimine bağlı bir kültürel değişme süreci yaşadığı sayıltısından yola çıkılan araştırma sonucunda elde edilen veriler şöyle özetlenebilir.

Güvendik köyündeki sosyal/kültürel değişmenin kaynağını, köyün çevre kültürlerle sosyo-ekonomik düzeydeki ilişkisi ve etkileşimi oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik düzeydeki değişmelerin yansımalarını farklılaşan üretim ilişkileri ve tüketim biçimlerinde görmek olanaklıdır. Ayrıca sosyal, ekonomik ve teknolojik değişmelerle doğrudan ilişkili konut tipleri, ulaşım, haberleşme, beslenme, sağlık gibi kültürel öğelerde de değişme gözlemlenebilir. Ancak göçmen grubun kültürel kimliğinin korunmasında önemli işlevleri olan dil ve iletişim sistemindeki değişmeleri eş süremli boyutta gözlemlemek biraz güç olmuştur. Bunun yanında sosyal örgütlenmenin temelinde yer alan aile ve akrabalık sistemi, gruplar ve gruplar arası ilişkiler, din, değerler sistemi ve kişilik yapısı ile ilgili tutum ve davranışlarda değişme eğiliminin eş süremli olarak yavaş olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak göç sonrasında, kültürünü görece koruyan Güvendikli tarihsel süreklilik içinde asimilasyon ve kültürleşme yaşadığı düşünülmektedir. Bir süre kültürel kimliğini başarıyla korumasına karşın Güvendiklinin son yıllardaki tüm dünya ve Türkiye genelinde görülen artan ivmeli tekno-ekonomik ve sosyal değişmeleri de kapsayan global değişme sürecinin de bir parçası haline geldiği ileri sürülebilir.

SUMMARY

The purpose of this research is to set down the process of social/cultural change in a group of Turks of Salonika extraction who migrated from Greece in 1923 and settled in Güvendik (Herizdağı) village belonging to the district of Taşova of the city of Amasya.

Since 1923 the immigrant group of Güvendik who is tought to have a unique and original culture, has been experiencing the process of social/cultural change in the frame of interaction and relatıon with peripheral cultures. By the help of the above, the major findings of the research can be summarized as follows :

The main source of the change process is the techno-economic interaction of the Güvendik culture to the peripheral cultures. The reflections of these changes can be found in the change and differentiation of the means of the production and the forms of consumtion.

It is also possible to observe rapid changes in some of the cultural elements, in accordance with techno-economic and social changes, such as the shape of the houses, transportation, producing and preparing food, health care. However it is rather difficult to observe changes syncronicaly in language and communication which have important roles and functions in preserving and protecting their cultural identity. In addition, in social organizatıon

which is consisted of family, kinship, groups and statues, has a tendency to change slowly.

Consequently, after migratıon the immigrant group of Güvendik had preserved its identity for a short period of time.But after that it had exposured to the processes of assimilation and acculturation. Today it can be assumed the immigrant group who had been able to keep its cultural identity for a period of time, cannot isolate itself from the rapid techno-economic changes both in Turkey and in the world.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ

Antropoloji insanı doğadaki yeri içinde bütüncül bir yaklaşımla kavramaya çalışmaktadır. Antropolojinin bir alt disiplini olan sosyal-kültürel antropoloji ise insanın ortaya koyduğu ürünleri ve aile, akrabalık sistemi, toplumsal örgütlenme, değerler sistemi temelinde oluşturduğu kurumları ile inceler. Bunu yaparken insan doğa ilişkisinin belirlediği süreçte kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel birikimi ve değişmeyi yöresel ve evrensel boyutlarıyla araştırır ve irdeler. Dolayısıyla sosyal/kültürel değişme olgusu ekolojik, tekno-ekonomik ve sosyal yapıların, göç, savaş, doğal afetler gibi olaylar çerçevesinde, kültürleme, kültürleşme, kültürleme gibi süreçler yoluyla biçimde ve özde değişime uğraması olarak algılanır. Bu nedenle de sosyal-kültürel antropolojinin yanıt aradığı temel sorunlardan birisini oluşturur.

Anadolu'nun kültürel ve etnik haritasını çeşitlendiren ve zenginleştiren temel nedenlerin onun tarihsel sürekliliğinde yer alan göç ve buna bağlı değişme olgusu olduğu söylenebilir. Yakın tarihimizde de bazı göçmen grupların Balkanlardan, Suriye'den, Afganistan'dan Türkiye'ye gelip yerleştikleri bilinmektedir. Kendi istekleriyle, veya zorlanarak ülkemize gelen bu grupların iskan edildikleri bölgedeki kültürle etkileşimi, bu etkileşim sırasında kültürel farklarından kaynaklanan uyum güçlükleri

sözü edilen değişme sürecinde gerçekleşmektedir.

Bu araştırmada Yunanistan'da nüfus değişimi (mübadele) yoluyla Türkiye'ye gelen bir grup Selanik göçmeninin, iskan edildikleri bölgedeki yerleşik kültürlerle etkileşim sırasında geçirdikleri değişme süreci saptanmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM I: KURAMSAL ÇERÇEVE VE SORUN

1.1. Konu ve Sorun, ve Önemi

Göç, Anadolu'nun çok çeşitli ve zengin kültür katmanlarını oluşturan temel etmenlerden birisidir. Bu olgu, Anadolu'nun tarihsel sürekliliği içerisinde olduğu gibi, Osmanlı döneminde de kendini göstermektedir (Tekeli ve Erder 1978:46). Önceleri fetihlere dayanan ekonomiyi canlandırmak amacıyla Anadolu'nun iç bölgelerinden yeni alınan topraklara halkın iskanı sağlanırken, sonraları fetihlerle alınan bölgelerde yaşayanlar da Anadolu'ya yerleştirilmiştir.(1)

Daha detaylı bir şekilde incelendiğinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun 14.yüzyıldan 16.yüzyıla kadar, yayılmacı politikasının bir sonucu olarak "Balkan İmparatorluğu" görünümünde doğup büyüdüğü söylenebilir. Bu süreç içerisinde, Osmanlı toplumunun kültüründe ve hayat tarzında Balkanlılık ve Akdenizlilik karakteri oluşturan (Ortaylı 1987:50), hem Balkan ülkelerindeki halkların hem de bu ülkelerin Osmanlı topraklarına katılmasından kısa bir süre sonra planlı bir devlet politikasıyla oraya yerleşmesi istenen Türklerin, karşılıklı birbilerini etkiledikleri, bu etkileşim sonucunda da her iki tarafın birbirini değiştirdiği kabul edilen bir gerçektir. Osmanlı'nın Balkanlara yerleşmesiyle ivme kazanan bu etkileşim, Balkanlarda 18. ve 19.yüzyıllar boyunca siyasi çalkantılar yaşanmasına karşın devam etmiştir. Aydın (1993:81), 19.yüzyılın başlarında ortaya çıkan çalkantıların

neden olduğu milliyetçilik akımlarının temelini destekleyen faktörleri Aydın (1993 : 81) "Batı'da oryantalistik ve slavistik çalışmaların hız kazanmasıyla yeni bir kimlik arayışının belirmesi, özellikle 19.yüzyılda yoğunlaşan misyoner faaliyetleri, kurumsal yapının 'modernleşmeye' başlamasına ve Batı'da öğrenim gören öğrencilerin etkisine bağlı olarak yeni bir aydın zihniyetinin şekillenmesi" olarak özetlemektedir. Bu faktörlerin yanı sıra İmparatorluğun geçirdiği yapısal değişmelerin yarattığı bu bunalımların temelinde Berkes (1975:17-31) Osmanlı İmparatorluğu'nda eski toprak rejimi yerine derebeyleşmeye doğru bir akımın başlaması, "reaya" denilen köylünün bu rejim altına girmesi, tarımsal üretimin düşmesi, kentlerde sanayinin daralması yüzünden halkın yoksullaşması, maliyenin çökmesi, devlet yönetiminin bozulması, ekonominin dış ticaret dengesizliğinden kaynaklanan şiddetli bir enflasyonla karşı karşıya kalması ve her sektörde sermaye birikiminin oluşmaması, yabancı sermaye ve dış borçlar, halktan kopuk devlet adamları ve aydınların Batı uyduculuğundan kaynaklanan "politika ve düşün anarşisi" gibi etmenlerin rol oynadığını düşünmektedir. İmparatorluğun mali, idari, askeri, siyasal, ekonomik ve toplumsal kurumlarının yanısıra sınırlarını bile koruyamadığı bu dönemde de göç olgusu devam etmiştir. (2) Osmanlı Meclisi'nde mebus olmuş Yugoslav siyaset adamı Vlahof gibi, Balkan halklarını Osmanlı yapısı içerisinde birleştirecek "toplumcu" bir düzeni ciddiyetle düşünenler (Belge 1983:57) olsa da, Osmanlı İmparatorluğu'nun

zayıflamasına paralel olarak Balkan uluslarının birer birer bağımsızlıklarını kazanmaları sonucu değişen siyasi sınırlar, sözü edilen bölgede ve Anadolu'da birlikte yaşayan farklı etnik kökenlere sahip toplulukların yerleşme yerlerinin "ne olacağı" konusundaki sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunun çözümünde tercih edilen yol, daha önceleri de olduğu gibi, **"mübadele anlaşmaları"** olmuştur. Misak-ı Milli sınırlarının belirlenmesiyle birlikte, Türkiye Cumhuriyeti'nde de sorun yaratan farklı etnik kökene sahip toplulukların yerleşme sorunu bu yolla çözülmeye çalışılmıştır. Nitekim, Lozan görüşmeleri (1923) sırasında ele alınan konular arasında, Yunanistan'da bulunan Türk kökenli azınlık ile Türkiye'de bulunan Rumların mübadelesi bulunuyordu (Gönlübol ve Sar 1986:59-69). Mübadelenin yaratabileceği sosyal ve kültürel sorun ve uyuşmazlıklara rağmen **Mutelit Mübadele Komisyonu** çalışmalarına başlamış ve bunu izleyen bir yıl içerisinde önemli engellerle karşılaşılmadan, Yunanistan'da yaşayan Türklerle, Türkiye'de yaşayan Rumların bir kısmının değişimi sağlanmış (Gönlübol ve Sar 1986:59-69), üç yıldan kısa bir süre içerisinde de 1.2 milyon kişi göç etmiştir (Nikolaidis 1993:76). Ancak, mübadelenin bu topluluklar üzerindeki olumsuz etki ve sonuçlarının gözardı edildiği, başka bir deyişle siyasi kararların uygulanması pahasına karşılaşılabilecek sorunların yok sayıldığı söylenebilir.

Belge (1990:20), 1923 yılındaki "zorunlu nüfus değişimi" koşullarında hem nitelik hem de nicelik bakımından farklılaşan bu kitlesel göç olayını bir travma (kültür şoku) olarak nitelendirmektedir. Bu nitelemenin temelinde etnik kökenleri farklı da olsa, asırlarca iç içe yaşamayı sürdürmüş ve yaşadığı ekolojik çevreyle bütünleşmiş, sayıları milyonlara ulaşan insanların daha önce yaşadıkları ortamlardan koparılarak farklı ekolojilere sahip yerleşim yerlerinde yaşamaya zorlanmalarının yarattığı uyum sorunu yatmaktadır. Göç eden insanları derinden etkileyen yalnızlık, güvensizlik, korku gibi duygularla "varolma", "var kalma", kültürel kimliğini sürdürme ve yeni çevre tarafından kabul görme isteği de bu uyum sürecinde yaşanan travmayı/ kültür şokunu yoğunlaştırmıştır. Dolayısıyla, yalnız dinin ölçüt alındığı, Yunanistan'daki müslümanlar ve Türkiye'deki Rum Ortodokslarını kapsayan 'iki ülke azınlıklarının mübadelesi işlemi' nin sancılı bir başka süreç başlatmasıyla sonuçlandığı söylenebilir. Bir başka anlatımla Türkiye ve Yunanistan arasında uzun süre anlaşmazlıklara neden olan 'Ahali Mübadelesi'/ Etabli Sorunu (Oran: 1982) siyasi platformda çözülmüş ancak, her iki ülkeye göç etmeye zorlanan topluluklar, doğdukları ülkelerin kültürünü de beraberlerinde götürdükleri için "anavatan"larında göçmen, muhacir ya da yabancı olarak azınlık muamelesi görmüşler (Soysü 1992:185 ; Andrews 1992:21), yeni yerleşme yerlerinde yeni bir etnik sorun yaratmışlardır.

Dünya yapısındaki global değişmelere koşut olarak 1990'lı yıllar Avrupa ve Asya'nın bir bölümünde nüfusun ideolojik bakımdan uluslara ve etnik gruplara bölünmesine sahne olmaktadır. Tarihi, kültürel ve etnik bakımdan belirli bir kimliği olan grupların, birer birer "kendi kaderlerini tayin" (self-determination) isteminden hareketle, bölgesel, etnik, dinsel veya ulusal kimliklerin ön plana geçmesiyle birlikte, hoşgörüsüzlük ve şiddetin eşlik ettiği milliyetçilik akımları da ortaya çıkmaktadır. Yalnız eski Sovyetler Birliği'nde değil farklı etnik gruplardan oluşan ülkelerin hemen hemen hepsinde benzer hareketlilik gözlenmektedir.

Ülkemize Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Afganistan, ve son dönemde de Bosna-Hersek'ten gelen gruplar bu değişimin sonuçlarından birisi sayılabilir. Görüldüğü gibi kültürel ve etnik açıdan farklı toplulukların barış içinde yaşamayı sürdüremeyeceklerini gösteren etnosantrik eğilimler ortaya çıktığında, olası sorunların çözümü genellikle "zorla göç ettirme" ya da "yeniden vatanlandırma" biçiminde olmaktadır.

1923 yılında yukarıdakine benzer süreci yaşayan Rum ve Türk heriki topluluğu da etkileyen zorunlu göç olgusu ve buna eşlik eden sosyal-kültürel değişme sürecinde, geçmişte sahip olunan kültürel ögelerle yeni yerleşme yerlerinde kazanılan kültürel ögelerin araştırılması, kültürleme, zorla

kültürleme, kültürlenme, kültürleşme gibi kültürel değişme süreçlerinin aile, ekonomi, değerler sistemi, dil gibi kurum ve değişkenler aracılığıyla nasıl gerçekleştiğini saptanması, sözü edilen sorunların ortaya konması ve çözüm yollarının aranması açısından gereklidir.

Bu çalışmada, yukarıda sözü edilen mübadelenin Türk topluluğu üzerinde yarattığı sosyal/kültürel değişme süreci konu edilmektedir. Mübadelenin Rum topluluğunun üzerindeki etkisi ve ortaya çıkan değişme olgusu bir başka araştırmanın konusu olabilir. Gelecekte yapılacak bu araştırma, geçmişte birbirinin ekolojik koşullarına sahip olan iki kültürün ortak yönleriyle farklılıklarını araştıran karşılaştırmalı bir kültürleşme araştırması olabilir.

1.2. Kuramsal Çerçeve

1.2.1.Kültür Kavramı

Doğan Özlem (1986:152), insanı, bir hayvan türü (anthropos) olmaktan farklı kılan, onu somutlaştıran, tarih ve kültür alanında istençli ve amaçlı eylemlerde bulunarak özgür bir varlık haline getiren , yani "insan"laştıran yönünün istençli ve amaçlı eylemler doğrultusunda düzenlemeler ve kurumlar oluşturması olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla insan, canlı-cansız varlıkların iç içe yaşadıkları yeryüzünde, kendi yarattığı canlı-üstü varlık alanı "kültür"ün bir ürünüdür (Güvenç 1985: 113). Dolayısıyla kültür kavramına çok çeşitli anlamlar yüklenmesi, kavramın yorumlanması ve tanımlanmasına ilişkin çabaları güçleştirmiştir. Nitekim, kültürün çeşitli yönlerini bir araya getiren ve sayıları 164'ü bulan tanımların (Kroeber ve Kluckhohn 1952; Akt. Güvenç 1984:95) merkezinde "insanoğlu" bulunmaktadır.

İster "insan'ın ortaya koyduğu, içinde var olduğu tüm gerçeklik" (Uygur 1984:17-18), ya da "içgüdüsel veya genetik koşullanmaya bağlı olmayan" (Wells 1980:44) olarak yorumlansın, isterse "aletler ve tüketim mallarından, çeşitli toplumsal gruplaşmalar için yapılan yasal belgelerden ve insana özgü düşün ve becerilerle inanç ve törelerden oluşan bütünsel bir toplam" (Malinowski 1990:39) olarak tanımlansın kültür, kapsamı ve sınırları konusundaki belirsizlik ve güçlükler nedeniyle bilim adamlarını

"bütüncül" tanımlara yöneltmiştir. Ancak her tanımın, tanımlamayı yapan bilim adamının konuyu ele alış biçimini, genelleme, ilişkilendirme, çözümleme düzeyini yansıttığı düşünüldüğünde ve kültür kavramına çok çeşitli anlamlar yüklenmesi göz önünde bulundurulduğunda, bütüncül yaklaşımlarla ele alındığında bile belirli sınırlılıklar taşıması doğal sayılabilir. Nitekim - aradan yaklaşık yüzyıl geçmesine rağmen hala yaygın ve güncel olan- Tylor'un tanımına da bu anlamda eleştiriler yapılmaktadır.(Bkz. 1.2.3. Kültürel Değişme Sürecine Yaklaşımlar)

> Kültür ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Güvenç 1985:102).

Yine de, kültürün öğrenilmiş, saklanılan, öğretilen ve eğitimle yeni kuşaklara aktarılan bir içerik olması (Güvenç 1985:102), ve kültürün bütünlüğünü oluşturan temel değişkenler arasında çeşitli ilişkiler kurması nedeniyle, tanım geçerliliğini korumaktadır (Güvenç 1985:22). Tylor'un tanımını fonksiyonlar kuramına anlamsal çevirisini yaparken, tanımı daha da genelleştiren Güvenç'in bütüncüllüğe daha da yaklaştığı söylenebilir.

> Kültür, toplum, insanoğlu, eğitim süreci ve kültürel muhteva gibi değişkenlerin bir fonksiyonudur (1985:24).

1.2.2. Kültürel Süreçler

İzbul(1983:26), " Kültür ve Kültürel Süreçler " adlı denemesinde, kültürü belirli bir topluluğun, sosyal etkileşim

yoluyla sürdürdüğü ve bireylere kazandırdığı özdeksel ve tinsel yaşam biçimi ve dünya görüşü bileşimi, bütünleşmesi olup, varlık nedeni ve sonucu, çevreye uyarlanma ve giderek çevreye kendi kuramsal çabaları doğrultusunda değiştirme dinamiği olan bir soyutlama olarak nitelendiririrken, aslında değişme süreçlerini kültür için kaçınılmaz etmenler olduklarını vurgulamaktadır (İzbul 1983:26). Bir başka deyişle, canlı üstü varlık alanı kültürü oluşturan kurum ve değişkenler, soyut, özerk ve birbirinden yalıtılmış parçalar değillerdir. Bunun tersine, birbirlerine sıkı sıkıya bağlı, karşılıklı etkileşim (interaction) ve bağımlılık (interdepency) içindeki bu değişkenler, her toplumun kültür varlığını oluştururken, dinamik bir süreç içinde değişerek yepyeni bireşimler ve bütünler oluşturmaktadırlar. Kültürel değişme süreçleri içinde gerçekleşen, zaman ve uzamda benzersiz olan bu örüntü (pattern) ya da biçimlenişler, çok sayıda kültür, alt kültür, kültür çevresi ve bunların kombinasyonlarını oluştururken, dünyanın kültürel haritasında da çok renkli görünüme neden olmaktadırlar. Bu parçalı görünüme rağmen, kültürler arası geçişme (diffusion) ya da ödünç alma süreçleri, bu haritada yer yer soyutlanmış, kültürel özelliklerini göreli koruyabilen topluluklar görülse de, ortak kültürlü bir dünya çıkarsamalarını da beraberinde getirebilir. Ancak, kültürlerin çeşitli düzeylerde dolaylı ya da dolaysız etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan sarmaşma eğilimlerinin, ekoloji, tarih ve kültürel yaratı boyutunda değişme dinamiğinden ileri gelen ayrışma eğilimleriyle

dengelendiği düşünülmektedir (İzbul 1983:26).

Son on yıl içerisinde gözlemlenen küresel siyasi değişimlerin, kültürel anlamda benzeşme, sarmaşmadan çok, ayrışma eğilimlerini ortaya çıkaran niteliği, bu dengenin sürekliliğinin korunduğunun bir göstergesi olabilir ve bu durum İzbul'un saptamasına koşut olarak görünmektedir.

1.2.3. Kültürel Değişme Sürecine Yaklaşımlar

Kültür kavramına yüklenen anlamların çok sayıda olması, kültürel değişme kuramlarında da izdüşümlerini bulmaktadır. Kültürel değişmenin dinamiklerini açıklamak için bütüncül ya da indirgeyici çok sayıda kuram ortaya atılmıştır. Bunlar arasında coğrafyacı okulun temsicileri, sosyal-kültürel sistemdeki değişmenin çevre ve iklim koşullarına bağlı olarak ortaya çıktığını savunmuşlardır. (Turgot 1750; Montesquieu 1748; Vico 1725; Aktaran Güvenç 1976:64-65). Tarihi-evrimci okul ise, tarihsel süreklilik içerisinde Batı Uygarlığı'nın geçirmekte olduğu değişmeleri evrensel bir evrimin aşaması olarak görmüşlerdir (Spencer 1867; Morgan 1877 ve Tylor 1874; Akt. Güvenç 1976: 66). Tarihi-maddeci okulun temsilcileri sosyal değişmenin çözümlenmesinde üretim güçleriyle üretim ilişkilerinden oluşan altyapıyla, hukuksal, siyasal, dinsel, ideolojik biçimlerden oluşan üstyapıyı birbirinden ayırırken, altyapının üstyapıyı belirleyebileceğini vurgulamışlardır (Marx 1882 ; Akt. Kongar 1985:140). Tarihi-yayılmacı akımın öncüleri ise

kültürel evrimin, sosyal-kültürel sistemi oluşturan ögelerdeki değişmelerin, büyük ölçüde yayılma süreciyle gerçekleştiğini savunmuşlardır (Graebner 1911; Akt. Güvenç 1976:71). Tarihi-özgücü akımın temsilcileri ise değişmenin açıklanmasında klasik tarihçi anlayışın yerine, ayrıntılı ve güvenilir saha araştırmalarıyla ortaya çıkarılacak, genelleme ilkesinden uzak bir özgücü tarih anlayışının önemini vurgulamaktadır (Boas 1911; Akt. Güvenç 1976:75). Yapısal-işlevselci akımın temsilcileri değişmenin tarih boyutunu ve artsüremli (diacronic) verileri yadsıyarak belli bir zaman boyutunda eşsüremli (syncronic) verilerle yapısal yasaları bulmaya çalışmışlardır ve değişme kaynağı olarak gördükleri yapısal ve işlevsel farklılaşmayı evrimci bir anlayışla teknoloji temelinde ele almaktadırlar (Kongar 1985:182 ; Güvenç 1976 :77).

Evrimci kuramlar, düzenli ve birikimsel değişimi, dengeci kuramlar, parçalar arası uyumu ve dengeleşimi, çatışmacı kuramlar ise dengesizliğin ve değişimin doğallığını vurgularken (Appelbaum 1970:10), geçmişin yapılandırılması ve sistemin ögeleri arasındaki işlevsel etkileşim ortak paydalarını paylaşmaktadırlar (Bee 1974:220).

Değişmeyi, gelenek-göreneklerin (Frazer 1890), kişilik sistemlerinin (Benedict 1934; Mead 1935), enerji üretim ve tüketim düzeylerinin (White 1959), yerleşme büyüklüklerinin (Steward 1948), aile-akrabalık ilişkilerinin (Morgan 1870),

cinsel yaşamla ilgili değer, tutum ve davranışların (Reich 1974) değişmesi şeklinde algılayan bilim adamlarının, çeşitli düzeyde etmenlerde yoğunlaşmalarına rağmen nedensel/ tekyönlü açıklamaların neden olduğu gerekircilikten ve indirgeyicilikten kurtulamadıkları söylenebilir (Akt. : Bee 1974:225 ; Güvenç 1985:102). Bu nedenle bütüncül kuramların değişmeyi açıklamada daha elverişli oldukları fikri görece yaygındır. Ancak, bütüncü göründüğü halde eksik olan kuramlar da vardır. Örneğin Güvenç (1985:101), başta sözü edilen Tylor'un bütüncül kuramının Steward'ın tekno-ekolojik değişkenlerine, Whiting'in çocuk bakımı kurallarına yer verdiği ölçüde kapsam yönünden eksikliklerin giderilebileceğini önermektedir (1985:101).

"Eğer, genelleme ve kanunlara ulaşılmak isteniyorsa, değişmeyi etkileyen faktörlerin sınırlandırılması gereklidir " biçiminde bir karşı fikir ortaya atılabilir. Nitekim Steward bu konuyla ilgilenmiş ve kuramını kültürün kalıcılığını sağlayan çevre, teknoloji ve sosyal örgütlenme gibi etmenler çerçevesinde üretim teknikleri, doğal çevrenin ortaya çıkardığı iş örüntüleri (patterns of labor) , besin üretimi ve bölüşümü gibi yaşam sürdürme yollarını etkileyen özellikler olarak özetlenen (Haviland 1990:119), "kültürel cevher" (cultural core)'a daha fazla önem vererek sınırlandırmıştır. (Bkz. Bee 1974:227). Bu, onun da tek bir etmene bağlı kalarak, gerekirciliğe ve indirgeyiciliğe düştüğünün bir göstergesi olabilir. Ancak, tıpkı tek nedene

bağlı gerekircilik ve indirgeyicilikte olduğu gibi, değişmeyi çok sayıda etmenle,ya da eklektik yaklaşımla açıklamanın da elverişsiz yanları olabilir. Bunlardan birisi, çok etmenin bulunduğu bir süreçte sosyal bilimcilerin genelleme yapmalarının olanaksız hale gelebilmesidir. Bee (1974:227), sorunun çözümünü, sözü geçen bu iki ayrı yaklaşım arasında bir yol önermede bulmaktadır: Birincisi insan ,toplum ve kültür varlıkları arasında gerekirci (deterministic) bir ilişki veya nedensellikten söz edilinebileceği ve bu ilişkinin tek yönlü, ve kesin bir nedensellik olmadığı düşüncesi temelinde oluşturulacak 'olasılıklı gerekircilik' (probabilistic determinism) yaklaşımıdır. Bunun yanında yapılan araştırmanın ele aldığı konu ve alan için hangi kuramın seçileceği araştırmayı yapan kişinin çözmesi gereken yöntembilimsel bir sorundur. Bu nedenle Bee'nin önerdiği ikinci yol ise konu ve alan için uygun her değişkeni açıklayan çeşitli kuramlar arasında tercih yapılarak, diğer bir deyişle seçici eklektik yaklaşım (selective eclecticism) ile sözü edilen yöntembilimsel sorun çözülebilir. Araştırmacı da her iki yola dinamik değişme süreçlerini açıklarken başvuracaktır.

1.2.4.Kültürel Değişmenin Dinamikleri

Herkovits (1966:402; Akt. Bee 1974:11))'e göre değişme bir sabittir,değişen oran ve derecelerde her yerde, her zaman

gerçekleşmektedir. Ancak değişmeye karşı statükonun korunmasına ilişkin eğilim de kalıplaşmış insan davranışları arasındadır. Değişmenin nedenlerinin araştırılması, çok uzak bir geçmişte ortaya çıkan olayların gözlemlenebilen verilerle açığa kavuşturulmalarının olanaksızlığı nedeniyle 'boş bir çaba' olarak nitelendirmesine karşın , Herkovits değişme süreç ve mekanizmalarının önemini de yadsımamaktadır.

1.2.4.1.Yenilik

Kültürel özellikler, hem dış hem de iç etkenler yüzünden değişme halindedir. Bir özellik değiştiğinde, diğerleri de bütün sistemin doğasını da etkileyerek değişirler. Değişme kültürün kendi içinde gerçekleştiği gibi kültürlerin karşılıklı etkileşmesiyle de oluşmaktadır. Yenilikler iki biçimde gerçekleşmektedirler. Bunlardan birisi keşifler, diğeri icatlardır.

1.2.4.1.1. Keşifler: Keşifler, insanların, dikkatlerini çevre üzerinde toplamalarını ve var olan bir şeyin farkına varmalarını sağlayan " kültürel düşünce örüntü"leri (cultural patterns of thinking) ile yapılmaktadır. Keşifler, önceki fikirlerden tamamen farklı ve yeni olmalarına karşın, fark edilmelerini hazırlayan mevcut düşünce biçimlerinden ya da değerler sisteminden köktenci bir biçimde ayrılmazlar ya da bunlardan bütünüyle farklı ve yalıtılmış görünmemektedirler. Eğer böyle bir durum söz konusu olursa kabul görmeleri son derece

güçleşmektedir (Crapo 1990:274). Örneğin Woods (1975: Akt.Tezcan 1984: 22)'un keşif olarak kabul ettiği biyolojik evrim ilkeleri kutsal kitaplardaki(İncil,Tevrat, Kuran) insanın yaradılışı inancına sahip olan gruplarca kolaylıkla benimsenmemektedir.

1.2.4.1.2. Buluşlar: Kültürel yapı içinde var olan kültürel ögelerin yeni bir biçime konulması olarak tanımlanmaktadır. Bu yeni ögelerin söz edilen kültürdeki bireylerin yaşam biçimlerine ait diğer öge, değer ya da düşüncelerle çelişmemeleri, icatların benimsenmelerinin ön koşuludur(Crapo 1990:274). Bir başka anlatımla, öğrenme mekanizmasıyla kazanılan kültürel ögeler ile var olan kültürel ögelerden ortaya çıkarılan bireşimin yaratılabilmesi için adı geçen kültürün özünde, düşünsel ve teknolojik birikimi ile buna hazır olması gereklidir. Düşünsel, bilimsel ve teknolojik açıdan ön bilgiye sahip olmayan bir kültürün, dinsel inançlarını yanlışlayan astronomi ile ilgili bilgileri kabul etmemek için direnmeleri bununla açıklanabilir.

1.2.4.2.Yayılma(diffusıon)

Kültürel değişme, bir toplumun diğerine ya da toplumların birbirlerine etkisiyle ortaya çıkarsa 'yayılma' adını alırlar. Yayılmanın, ya doğrudan ödünç alma ya da uyarımcı yayılma biçiminde gerçekleştiği düşünülmektedir (Crapo 1990:274). Kitle iletişim araçlarının günümüzde

birinci türden yayılmaya neden olduğu söylenebilir. İkinci türde ise, kültürel özellikten çok, bu özelliğin taşıdığı fikir, bir topluluktan diğerine geçer. Her iki durumda da yayılma ile kazanılan kültürel özellik, olasılıkla biçim, kullanılış şekli ve anlam açısından değişikliğe uğramaktadır. Uyarımcı yayılmayla gerçekleşen değişmelerde, sözü edilen toplumda, o fikir temelinde bir bireşime ulaşılır ve yepyeni bir özellik yaratılır (Crapo 1990:274; Turhan 1969: 61 ; Rogers 1962:13). Bilim adamları sadece yayılmanın değil kültürleşme sürecinin de değişmede önemini vurgulamaktadırlar.

1.2.4.3.Kültürleşme(acculturation)

Linton (akt.Turhan 1951: 43)'a göre, kültürel olguların ödünç alınması sürecinde, psikolojik etmenler gözönünde bulundurulursa, bütün kültürel değişmelerin iki terimin kapsamı içine sığdırmak mümkündür. Bunlar, kültür aktarması (cultural transfer) ve kültürleşmedir. Herkovits, kültürel değişme gibi, daha genel bir sürecin özel bir varyasyonu olan kültürleşmeyi "kültürel geçişme sürecinin araştırılması" olarak tanımlamaktadır. Kültürel yayılma ise ona göre tamamlanmış bir geçişme sürecinin araştırılmasıdır (Akt. Hammond 1971:379). Ancak, kültürel geçişme sürecinde her iki kültürün etkilenmesi çift yönlü değil tek yönlüdür. Kaplan (1960; Akt. Crapo 1990:276), The Law of Cultural Dominance (Kültürel Baskınlığın Kanunu) adlı çalışmasında, uzun vadede çevredeki enerji kaynaklarının daha etkili biçimde tüketen

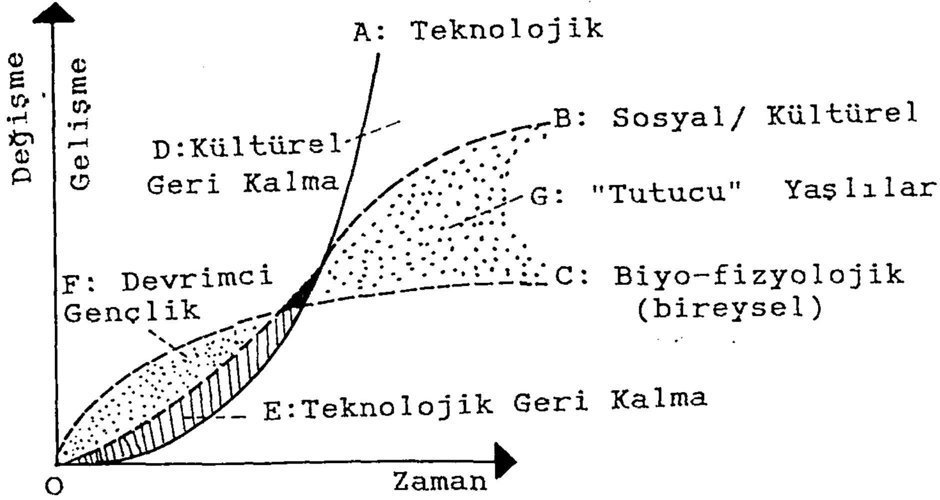
kültürel sistemin, enerjiyi daha az etkili kullanan sistemleri kendi içinde eriteceğini savunmaktadır. İzbul (1983:29) güçlü kültürün daha az güçlü kültüre karşı etkenliği nedeniyle kültürleşmenin, zorla kültürlemenin yanlış isimlendirilmiş hali olabileceğini belirtmektedir.

1.2.4.4. Adaptasyon(Adaptation)

Nispet (1969), sosyal/kültürel değişmenin azar azar gerçekleştiği fikrine karşı çıkarak, tarihten aldığı en belirgin örneklerden hareketle, değişmenin sistemin dışından gelen olayların bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Benzer biçimde Hamlin (1973:2) de değişmelerin istila, savaş ve benzeri yıkımların, felaketlerin sonucunda birdenbire ortaya çıktığını önesürmektedir. Nispet'in görüşü, değişmede iç ve dış faktörlerin önemini vurgulaması açısından çok sayıda taraftar bulmaktadır. Oysa daha yaygın bir görüş, değişme sürecinin, eşsüremli boyutta gerçekleşen bir uyum olduğunu savunmaktadır. Bu uyum sürecinde, kültürel sistem içindeki bireylerin alışkanlıklarını, geleneklerini ve giderek kültürlerini de değiştirerek bir organizma gibi, çevreye uyumları gerçekleşmektedir (Crapo 1990:52). Adı geçen iki karşıt görüşün, bir bakıma, kültürlerin değişmelere ayak uydurabilmesi için hem uyumun hem çatışmanın gerekliliğini ortaya koydukları söylenebilir.

1.2.4.5. Kültürel Gecikme (cultural Lag)

Değişmeye karşı kalıcılık (değişmemek) ikilemi içerisindeki insanın, sayısız kuşakların kültürel birikimi ile değişme ve kalıcılık eğilimleri arasında sonsuz sayıda uyum gerçekleştirdiği söylenebilir. Sözü edilen bu uyum sürecinde, yeniliklerin yayılması, uyarlanması tekno-ekonomik koşulların olgunlaşması ve bazı kavramsal/ değersel engellerin aşılması ile mümkün olmaktadır (Güvenç 1976:176). Bu engellerin aşılamadığı durumlarda,çatışma ve gerginliklerin ortaya çıkması bir anlamda değişmeye karşı koyan etmenler olduğu düşüncesini akla getirmektedir. Bu düşüncenin kaynaklık ettiği 'kültürel gecikme' kuramı kültürün birbiri ile ilişkili olan iki parçasından biri ,öbüründen önce ya da daha fazla değiştiğinde ortaya çıkan uyuşmazlık durumu olarak tanımlanmaktadır(Ogburn 1957; Akt. Kongar1985: 170).Diğer bir deyişle, Ogburn (1964) kültürel değişmenin neden olduğu çatışma ve gerginliklerin, kültürün kurumları arasındaki değişme ivmesi farkından ileri geldiğini düşünmektedir.(Bkz. Şekil 1) Dolayısıyla modernleşme kuramlarının beraberinde getirdiği bir tanımlama olan "gelişme" sürecindeki toplumlarda teknolojik gelişmenin sosyal/kültürel değişmenin gerisinde kalması ya da sosyal kültürel kurumlardaki "gelişme"nin teknolojik değişmenin gerisinde kalması 'kültürel gecikme'ye veya 'kültürel geri kalma'ya neden olabilir.

Şekil 1: Sosyal/Kültürel Sistem Öğelerinin Değişme Eğilimleri (Kaynak: Güvenç 1976: 118):(A) Bilimsel ve Teknolojik Yenilikler, (B) Sosyal/Kültürel Değişme, (C) Bireysel Değişme, (D) Kültürel Gerikalma,(E) Teknolojik Gerikalma,(F) Devrimci-Başkaldıran Gençlik, (G) Tutucu Yaşlılar.

Teknolojideki yeniliklerin beraberinde getirdiği artan ivmeli değişmeye, kültürel kurumların çatışmalar ve uzlaşmalarla uyum sağladığı söylenebilir. Bu noktada İzbul(1983:31), sosyal/kültürel değişmenin itici gücü olarak, teknoloji/yerleşik yapı çelişkisini gösteren sosyal bilimciler olduğunu söylese de kendisi, kültürel gecikme kavramını genelleştirilerek, kültürel kurumların herhangi birisinde başlayan yenilik etkisinin tüm kültürel kurumlarda yol açtığı değişmenin, bir bütün olarak çevre ile insanın sınırlı olanakları arasında yarattığı uyumsuzluk ve dengesizlik olarak yorumlanmasını önermektedir (1983:31). Bir başka deyişle, yeni teknolojinin sisteme girmesine olanak

veren bilgi birikiminin sözü edilen kültürün, dünya görüşü, yaşam tarzı, ve değerler sistemine işlemesi, kültürel sistemin bütününü ilgilendirmektedir. Bu anlamda, yeniliklerin yayılması, uyarlanması sürecinde, kültürel kurumları değişmekten alıkoymak yerine, değişmelerin yönünü ve ölçüsünü saptayarak, uyumlu ve çağdaş bir toplum olma çabası daha akılcı görülmektedir.

1.2.4.6. Modernizasyon (Çağdaşlaşma)

Değişmeyi inceleyen sosyal bilimcilerin, Batı-merkezli (Eurocentric) bir kavram olsa da, nadiren kendilerini "modernizasyon" kavramından soyutladıkları söylenebilir. Tekno-ekonomik gelişmeyle kavramsal açıdan ilgili olan çağdaşlaşma düzeyinin saptanabilmesi için Smelser dört süreç belirlemektedir:

1- Teknoloji alanında gelişen toplum, basit ve geleneksel tekniklerden bilimsel bilginin uygulanmasına doğru değişmektedir.

2- Tarımda değişen toplum, geçimsel tarımdan, tarımsal ürünlerin ticari üretimine doğru evrilir. Bu da parayla satılan ürünlerde uzmanlaşma, pazardan tarımsal olmayan ürünler satın alma ve sıklıkla da tarımda ücretli işçi kullanmak demektir.

3- Endüstride gelişen toplumun değişmesi, insan ve hayvan enerjisinden üretim çerçevesinin dışına pazarlanacak mallar üreten endüstri enerjisine ya da enerji ile çalışan makinalarda ücret karşılığı çalışan insanlara doğrudur.

4- Ekolojik düzenlemelerde gelişen toplumun değişme yönü çiftlik ve köyden, kentsel yoğunlaşmalara doğrudur(Appellbaum 1970:37).

Smelser'in saptadığı modernleşmenin bu alt süreçlerinin yansıması toplumsal yapıda da bulunabilir. Dolayısıyla, modernleşen bir ülkede siyasal alanda kabile/aşiret ya da köy otorite sistemlerinden siyasi partiler ve bürokrasiye, eğitim alanında aile ve dinsel kuruluşlardan örgün eğitime, disel alanda geleneksel dinlerden laik inanç sistemlerine, doğru bir dönüşümden söz edilmektedir (Appelbaum 1970:38).

Yukarıda sözü edilen kültürel değişme dinamiklerinin araştırmaya konu olan göçmen grubun içinde bulunduğu değişme sürecinin irdelenmesinde de kullanılabileceği düşünülmüştür.

I. Bölümün Notları

(1)İstanbul'un 1453'de 50 bin olan nüfusu Anadolu ve Mora'dan getirilen çoğu tüccar ve zanaatkar ile 1520 yılında 400bin'e ulaşmıştır (Tekeli ve Erder 1978:47).

(2). Salgın hastalıklar ya da müslüman nüfusun orduya alınmasıyla boşalan topraklara "yabancı" lar iskan edilmiştir İzmir civarında Mora'dan getirtilen Rumların iskanı buna bir örnektir. 1870-1900 yılları arasında en az 1 milyon kişinin Anadolu'da iskan edildiği belirtilmektedir. 19.yüzyılda kurulan **Muhacirun Komisyonu** iskan için bir yönetim şebekesi kurmuştur. Bu komisyona kayıtlı olanlar "iskanlı" diye adlandırılır, kredi ve konut gibi olanaklardan yararlanırlardı. 1912-13 yılları arasında 120 bin; 1914-15'te buna eş sayıda; 1920'de 400 bin'in üzerinde iskanlı Anadolu'ya yerleştirilmiştir. 1923'ten sonra Türkiye ve Yunanistan arasındaki nüfus değişimi sonucu Türkiye'de özellikle kentlerde 800bin kişi civarında azalma olduğu aktarılmaktadır (Tekeli ve Erder 1978:48). Bunun yanında Nicolaidis (1993:76), 1913'te 150bin Rum'un Yunanistan'a göç etmek zorunda kaldığını; 50bin kişinin ise Anadolu'nun iç taraflarına sürüldüğünü; 1. Dünya Savaşı sırasında da 500bin'inin İç Anadolu'ya sürüldüğünü aktarmaktadır. Aynı araştırmacı, 1920-22 Türk-Yunan Savaşı sırasında ise 600bin kadar Türk'ün Yunanistan'da yaşadığını ifade etmektedir.

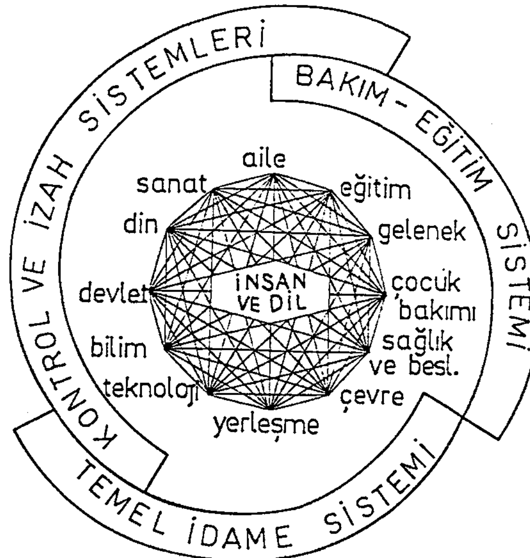
BÖLÜM II: ARAŞTIRMA PLANI VE YÖNTEMİ

2.1. Yöntem

Eğer değişme olgusu, zamanın bir işlevi ise sosyal/kültürel değişmenin açıklanmasında artsüremli (diacronic) verilerin kullanılması bir ön koşuldur. Araştırmacı bu noktada, Kıray (1964)'ın Ereğli çalışmasında olduğu gibi eşsüremli (syncronic) verilerle yalnızca bir durum saptaması yapılabilineceği, değişme olgusunun açıklanamayacağı (Güvenç 1976:164) yolundaki görüşe katılmaktadır. Büyük ölçüde eşsüremli verilerin elde edildiği çalışmada araştırmacı, Güvenç'in görüşü doğrultusunda sosyal/kültürel değişmenin açıklanmasından çok, bir durum saptaması yapmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, onun önerisine koşut olarak araştırmanın, gelecekteki bir değişme araştırmasına ön veriler oluşturabileceği de düşünülmektedir. Bununla birlikte, çalışmanın 1991-1993 yılları arasında gerçekleştirilmesinin, değişme olgusuna zaman aralıklı verilerle bakabilmeyi, sınırlı bir düzeyde de olsa olanaklı kıldığı söylenebilir. Ayrıca, Yunanistan'dan göçeden ilk kuşakla ve köyde doğup büyüyen diğer kuşaklarla yapılan görüşmelerle de artsüremlilik yakalanmaya çalışılmıştır. Ancak, bu yolla elde edilen bilgiler, olanı yansıtmaktan çok olması gerekeni yansıttıklarından, güvenilir olmaktan uzaktırlar. Üstelik, göçe tanık olan ilk kuşağın, deneyimlerini araştırmacıya aktarırken, bir ölçüde nesnellikten uzaklaştıkları da söylenebilir. Bu aşamada elde

edilen verilerin, bilimsel olmaktan çok 'mitik' ve 'mistik' çağrışımlarından söz edilebilir.

"Bir sınıflandırmanın ilkeleri hiçbir zaman bir postula olarak ortaya konulamaz, yalnızca budunbilimsel bir soruşturmayla, yani deney sonrasında ortaya çıkartılabilir." (Levi-Strauss 1984:79) görüşünden yola çıkılarak, çalışma süresince değişmenin saptanabilmesi için büyük ölçüde **ampirik** (görgül) bir yaklaşım tercih edilmektedir. Araştırmacı, değişmenin ortaya konmasında, hangi yaklaşımın seçileceği sorunsalından çok, ele alınan kurum ya da değişkenin doğasına uygun yaklaşımlar arasında soyutlamalar, ilişkilendirmeler ve bunların yardımıyla oluşacak çözümlemelere de başvuracaktır. Bu amaçla, Güvenç'in saptamış olduğu, değişme yaklaşımlarının ortak paydası sayılabilecek değişkenlerden (Bkz. Şekil 2) bazıları, incelenen topluluk özelinde değişmenin açıklanması için kullanılacaktır.

Şekil 2: Güvenç'in Kültür Modelinde Temel Kurum ve Değişkenlerin İşlevsel Bağımlılıkları Şeması. (Kaynak: Güvenç 1985: 107)

2.2. Amaç

Çalışmanın amacını, nüfus değişimi (mübadele) yoluyla Yunanistan'dan göç ederek Amasya İli, Taşova İlçesine bağlı Güvendik (Herizdağı) köyüne yerleştirilen bir grup göçmenin yaşadıkları sosyal/kültürel değişme sürecinin ortaya konulmasıdır.

2.3. Varsayımlar

Araştırmanın üç varsayımı vardır:

2.3.1. Bir göçmen topluluğun yaşadığı Güvendik köyünün, onu diğer çevre köylerden ayıran, kendine özgü bir kültürü vardır.

2.3.2. Bu kültür (Güvendik Köyü) çevredeki diğer kültürlerle etkileşim içerisindedir.

2.3.3. Bu etkileşime bağlı olarak Güvendik köyünde kültürel değişme süreci yaşanmaktadır.

2.4. Denenceler

Araştırmanın denenceleri şunlardır:

2.4.1. Sosyal/kültürel değişmenin temel kaynağını köyün (Güvendik), çevre kültürlerle sosyo-ekonomik düzeyde ilişkisi oluşturmaktadır.

2.4.2. Kitle iletişim araçları sosyal/kültürel değişme sürecinin ivmesini hızlandırmaktadır.

2.4.3. Dil değişmeye direnmektedir. Buna bağlı olarak, grubun göçmen kimliği de korunmaktadır. Kültürel kimlikteki farklılık, göçmen kültürün yöredeki yerleşik kültür(ler)le çatışmasını ortaya çıkarmaktadır.

2.4.4. Aile, sosyal yapı, hukuk, din gibi kurumlarla değerler sistemi, tutum ve davranışlarla, kişilik yapısında değişme yavaş gerçekleşmektedir.

2.4.5. Kullanılan araç gereçler, yemek ve beslenme alışkanlıkları,giyim, konut tipleri,ulaşım ve haberleşme gibi kültürel ögelerde değişme artan ivmelidir.

2.5. Alanın Seçimi

Çalışma da alan olarak Taşova İlçe'sine bağlı göçmen köylerinden birisinin seçilmesinde üç temel etmen rol oynamıştır:

1) Bu yöreye yerleşen göçmenler, 1923 yılında Yunanistan'la Türkiye arasında yapılan nüfus değişimi (mübadele) antlaşmasıyla ilk göç eden gruplar arasındadır. Araştırmanın ilk aşamasında, göç eden ilk kuşaktan bireyler bulunabileceği düşünülmüştür.Bu yaşlı kuşağın deneyimlerinin değişme sürecinin ortaya konulmasında yardımcı bir rol oynayacağı tahmin edilmiştir.

2) Araştırmacının yöreden bir tanıdığının olması, kabul görme sürecini kolaylaştıracağı düşünülmüştür.

3) Araştırmacı kökeni gereği Balkan ülkelerinin bazılarından (Bulgaristan, Romanya) göç eden grupların kültürlerine yabancı değildir. Görece yabancı olan Yunanistan göçmenlerinin tercih edilmesinin temelinde, önyargılardan olabildiğince uzak olabilmek ve kültür aşırı yaklaşım ilkesi

doğrultusunda gözlem yapabilme kaygısı yatmaktadır.

4) Alan araştırmacının yaşadığı Ankara'ya altı saat uzaklıktadır. Uzak bir yörenin örneklem olarak seçilmesinin alanda uzun ve aralıksız kalmayı zorunlu kılacağı düşünülmüştür. Bunun ise, kültür aşırı yaklaşıma koşut olarak, sözkonusu kültür hakkında daha sağlıklı gözlem yapabilmeyi, grubun kendilerini, dünyayı algılama biçimlerini gözleyebilmeyi ve onları anlayabilmeyi sağlayacağı düşünülmüştür.

2.6. Örneklem

Araştırmanın ön hazırlıklarını yapmak üzere 29 Haziran 1991 tarihinde Amasya İli, Taşova İlçesi'ne gidilmiştir. İlçede kalınan süre içinde yapılan incelemelerde, İlçe'ye bağlı Yunanistan göçmeni üç köy olduğu saptanmıştır. Hacıbey, Kızgüldüren (Kızöldüren) ve Güvendik (Herizdağı) adlarındaki bu köylere ulaşım olanakları araştırılmış, yapılan incelemeler sonunda Kızgüldüren Köyü'nün İlçe'ye en uzak göçmen köyü olduğu ve ulaşım olanaklarının diğer köylere oranla daha sınırlı olduğu gözlenmiştir.

En kolay ulaşımın sağlandığı Hacıbey Köyü'ne İlçe'den bir araç tutularak gidilmiştir. Köyde yapılan görüşmede muhtar, araştırmacıya, köydeki öğretmen lojmanlarından birinde kalabileceğini söylemiştir. Araştırmacı, bu yolla köy ile iletişimin güçlükle sağlanabileceğini, bunun da kabul

görme sürecini olumsuz yönde etkileyeceğini düşündüğü için, bu teklifi redetmiştir. Muhtar ise bu durumda yalnızca kendi evinin kalmak için uygun olduğunu, diğer köy sakinlerinin yalnız bir kızı kolay barındıramayacaklarını söylemiştir. Sosyal yapıya ilişkin bu gibi ip uçları diğer köylerin de incelenmesini zorunlu hale getirmiştir. Yalnız, sözü edilen köyden ayrılırken dolmuşta karşılaşılan yaşlı bir kadın, muhtar ile çelişen bir tutumla, araştırmacıya yakınlık ve ilgi göstermiş, ne zaman istenirse yanında kalınabileceğini ifade etmiştir. Hacıbey köyünde yaşanılan deneyim haberci eksikliğinin olumsuz yanlarını göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle, Güvendik köyüne gidilmeden önce, ilçeden köylülerle ilk iletişimi sağlayacak bir haberci aranmıştır. Araştırmacının öğretmen oluşu bu noktada yararlı olmuştur. Güvendik köyünde doğup büyüdüğü öğrenilen, yazları ilçede manavlık yapan köy öğretmeni araştırmacının yardım istemini geri çevirmemiştir. Akşam üzeri, ilçeden tutulan bir araçla köye gidilmiştir. Köy öğretmeni, kendi evinde kalınmasında ısrar etmiştir. Ancak araştırmacı, köy öğretmeninin evinde kalınmasının kabul görme sürecini yavaşlatacağını düşündüğünden, resmi niteliği olmayan birisinin evinde kalmanın daha yaralı olacağını uygun bir dille kendisine anlatmıştır. Köy öğretmeninin yardımına rağmen, önce köyde araştırmacının çalışmasına olanak sağlayacak, kalabileceği bir ev bulunamamıştır. Örneğin yaşlı bir karı koca ile kızlarının oturduğu evde kalma istemi "daraşlık olur" (eve sığamayız.) mazeretiyle geri

çevrilmiştir. Köy öğretmeninin bir yakınının evine gidildiğinde alınan yanıt olumlu olmuştur. Her ne kadar hane halkının kalabalık, evin küçük olması önceleri olumsuz bir etmen gibi görünse de bu durum kabul görme sürecinde yararlı olmuştur. Ön araştırma sırasında bu aileden görülen yakınlık, araştırma için Güvendik köyünün seçilmesinde etkili olmuştur.

Araştırmada sosyal-kültürel değişme süreci ele alınacağından, diğer köyler ve ilçe arasındaki benzerlik ve farklılıklar konusunda da bir ön bilgilenme yararlı görülmüştür. Bu amaçla, yörede dört günlük bir inceleme yapılarak, ilçenin kendisi tanınmaya çalışılmış, daha sonra da ilçeye bağlı yerli köyü Gürsu'ya günübirlik gidilmiştir.

2.7. Kabul Görme

Çalışma süresince, dokuz kişiden oluşan Galip ailesinin yanında kalınmıştır. Hane halkının yaşam koşulları paylaşılarak, günlük işlerde aile bireylerine yardımcı olunmuştur. Evde, tarlada, bağda, bahçede yardım etmeye istekli olan araştırmacının Galip ailesi tarafından kabul görmesi zor olmamıştır. Kabul görme sürecini olumlu etkileyen bir başka etmen ise araştırmacı ile aile bireyleri arasında kurulan dostluk ve sevgi bağları olmuştur.

Köylülerle ilk aşamada iletişim, aile bireylerinin yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Galip ailesinin değişik yaş gruplarından bireyleri, köydeki çeşitli yaşlardan kadın, erkek ve çocuklarla iletişimde etkili rol oynamışlardır.

Ayrıca, aynı ailenin Taşova'da yaşayan bireyleri sayesinde ilçedeki yaşama,köy ile ilçenin etkileşimine ve bu etkileşimin boyutlarına ilişkin bilgiler elde edilebilmiştir. Çalışma sırasında, araştırmacının araştırmacı kimliğinden çok, Galip ailesini ziyaret eden ve mesleği öğretmen olan bir konuk görünümü ön plana çıkmıştır. Ancak, daha sonraları köy yaşamındaki etkinliklere yoğun olarak katılım, kabul görmeyi hızlandırmış, köylülerin davranışlarında belirgin bir değişim gözlenmiştir. Bu aşamada araştırmacının göçmen kökenli olması kabul görme sürecini olumlu yönde etkileyen bir faktör olmuştur.

Köyde kalınan süre içerisinde kişilerin sağlığını sorma, isimleriyle hitap etme, dertleşme, çocuklarıyla kurulan iletişim ve günlük işlerde yardımcı olma biçimindeki davranışlar sayesinde özellikle kadınlar, genç kızlar ve çocuklarla olumlu ilişkiler kurulmuştur. Araştırmacı, köyün erkekleriyle ancak kaldığı evin reisi sayesinde iletişim kurabilmiş, doğal ortamlarında görüşme güçlükle gerçekleştirilmiştir. Yalnız, Yunanistan'dan göçü bizzat yaşayan ilk kuşak temsilcileriyle görüşmeye gidildiğinde doğal ortamlar yakalanabilmiştir. Köyün erkekleri/ delikanlıları ile iletişime, büyük ölçüde araştırmacının karşı cinsten ve bekar olması, ayrıca nedeniyle köydeki sosyal yapının araştırmacının bu grup içine girmesine izin vermemesi, engel olmuştur.

2.8. Süre

Araştırma 12-23 Temmuz, 29 Temmuz-11 Ağustos 1991 tarihleriyle, 24 Ocak- 8 Şubat, 11 Eylül-20 Eylül 1992 tarihleri arasında yapılmıştır.Dolayısıyla araştırmacı alanda toplam 49 gün kalmıştır.

2.9. Veri Toplama Teknikleri

İncelenen kültürün sosyo-kültürel yapısını ve diğer kültürlerle ilişkilerini ortaya koymak amacıyla araştırma süresince katılarak gözlem (participant observation), görüşme, bireysel hayat hikayesi, soru kağıdı teknikleriyle, gerektiğinde teknik kayıt araçlarından yararlanılmıştır.

2.9.1. Katılarak Gözlem

Levi-Strauss (1983 :100)'a göre antropoloji herşeyden önce ampirik/ (empiric) bir bilimdir ve her kültür insan bilimleri somut ve ayrıntılı gözlemlerle betimlenecek yeni bir durumla karşı karşıya getirmektedir. Gordon(1981 Akt. Haviland 1990:17)'a göre sosyolog ya da siyaset bilimci bir çiçeğin güzelliğini çiçeğin taç yapraklarında ararken, antropolog ise çiçeğin bulunduğu dağın doruklarına çıkıp çiçeğin varolduğu alanın güzelliğinde incelemelerini odaklaştırmaktadır. Bu simgeleştirme, alanın önemini vurgulaması açısından ilgi çekicidir. Alandaki olay ve olguların gözlenmesi sırasında dolaylı gözlem yerine katılarak gözlem tekniğinin tercih edilmesinin nedeni, incelenen grubun kendilerini ve evrenlerini algılayış

biçimlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla Balaman (1977:142) ın önerisine uyularak, çalışmanın kuramsal temeli oluşturulmuş, fiziksel ve toplumsal çevreye uygun giysiler seçilmiştir (1977:142).

Katılarak gözlemle elde edilen bilgiler, günlük notlar halinde kaydedilmiştir. Katılarak gözlem yalnızca edilgin bir tutumla gözlem ve not tutmak işlemi olarak algılanmamış, gruba gözlendikleri olabildiğince hissettirilmemeye çalışılmıştır. Günlük etkinliklere katılmak ve göreli farklı Türkçeyi grup üyelerinin konuştuğu gibi kullanmak bu aşamada gözlemi oldukça kolaylaştıran etmenler olmuşlardır.

2.9.2. Görüşme

Değişmenin ortaya konulması sırasında, artsüremli verilerin elde edilebilmesi için, özellikle orta yaşın üstündeki bireylerle bazen tek tek, bazen de gruplar halinde görüşme yapılmıştır.

2.9.3. Bireysel Hayat Hikayesi

Göç ve göçün yarattığı sorunların ortaya konulabilmesi, tarihsel süreklilik içerisinde oluşan kuşakların fiziksel ve ekonomik koşullara uyum yollarının araştırılıp, çözümlenmesinde altmışdokuz yıllık süreci yaşayanların önemi yadsınamaz. Bu nedenle,hem göç eden ilk kuşak hem de onların çocuklarının hayat hikayeleri ve bunların birbirleriyle ilişkilendirilmeleri sonucunda bir ölçüde de olsa artsüremliliğin yakalanabildiği söylenebilir.

2.9.4. Soru Kağıdı

Akşit (1985:76) 'e göre etnometodologların pozitivizme karşı çıkışı, verimsiz ve yanlıştır, çünkü anketler yoluyla toplanan verilerin araştırılan nesnelere olan ilişkileri anketçilerin, istatistik memurlarının, kişisel çerçeveleriyle değil, anket sorularında yeralan kategorilerin altında yatan kuram ve ideoloji ile belirlenir. Bu düşünceden hareketle araştırmacı,saptamayı da sınamak amacıyla , denenceler etrafında oluşturulmuş bir soru kağıdı hazırlamış ve hane üyelerine uygulamaya çalışmıştır. Ancak o ana kadar araştırmacıya yakın davranan köylülerden bazıları soru kağıdını uygulama esnasında ya tavır değiştirmişler ya da bilgi vermekten kaçınmışlardır. Bu nedenle kabul görmeyi riske atmamak için soru kağıdı uygulamasından vazgeçilmiştir. Çözümleme için soru kağıtlarının kullanılmasının sağlıksız olacağı düşünülmüştür. Yine de, elde edilen soru kağıtlarına verilen bazı yanıtlar soruların anlaşılmasında karşılaşılan zorlukları göstermesi açısından ilgi çekicidir. Örneğin, "Medeni haliniz nedir?" sorusuna alınan yanıtlar "Türküz", "fena değil", "iyidir" biçiminde olmuştur.

2.9.5. Teknik Kayıt Araçları

Araştırma sırasında teknik kayıt araçlarından fotoğraf makinası yaygın olarak kullanılmıştır. Ancak, kullanılmadan önce belli bir sürenin geçmesine dikkat edilmiştir. Bunun dışında, ses kayıt cihazları bireylerin onaylamaması nedeniyle kullanılamamıştır.

BÖLÜM III:BULGULAR

3.1. Güvendik Köyü'nün Tarihçesi

Köyün kuruluş tarihine ilişkin kesin bilgiler elde edilememesine karşın, Cumhuriyetin ilanından önce bir Rum yerleşim alanı olduğu, Yunanistan'dan ilk göç eden kuşak tarafından aktarılmaktadır. Sayıları 7-8 kişi civarında olan bu kuşak köylere yerleş(tiril)me biçimlerini hatırlayabildiklerince anlatmaktadırlar. Göç edenler, 1923'de yapılan Lozan Antlaşması'ndan önce, Yunanistan'ın Selanik ili, Kayalar kazasının Kozlu köyünde yaşıyorlarmış. Yunanistan ve Türkiye arasındaki savaş nedeniyle, Türkiye'den Yunanistan'a göç eden Rumlarla bir süre aynı yerde yaşamışlar. Aynı evde yaşayan Rum ve Türk aileler bile olduğu söylenmektedir. O döneme kadar çevredeki diğer köyler --Terepiştah, Karapınar, Durutlar gibi-- ile Kozlu köyünde yalnızca Türklerin yaşadığı aktarılmaktadır.

Nüfus değişimi antlaşmasından sonra 1924 yılında göç için yola çıkanların 40 gün Selanik'de çadırda kaldıklarını daha sonra da 'Gülcemal' adlı vapurla Zonguldak'a geldiklerini anlatan ilk kuşak temsilcileri, gemideki hastalık nedeniyle Zonguldak'ta kalamadıklarını, oradan Samsun'a geldiklerini aktarmaktadırlar. Samsun'da tütün ambarlarında bir ay kadar kalıp, Çorum'a nakledildiklerini, oradan da at arabalarıyla Erbaa'ya ve bu gün Güvendik köyünün ve Taşova'nın bulunduğu Yemişenbükü mevkisine geldiklerini hatırlayan yaşlılar, esas yerleşmenin 1940 yıllarında

gerçekleştiğini söylemektedirler. İlk yerleşme sırasında arazinin nüfus sayısına göre eşit paylaştırıldığını, Kozlu köyü göçmenlerinin sayısının fazla olması nedeniyle, bir kısmının eski adı Herizdağı olan Güvendik ve Hacıbey köyüne devlet eliyle yerleştirildiklerini de aktarmaktadırlar. Yöredeki diğer göçmen köyü Kızgüldüren'e ise Selanik ili, Kayalar ilçesi Köseler köyünden göç edenlerin yerleştirildiği söylenmektedir. Hacıbey ile Güvendik köyleri arasında akrabalık bağlarının --kız alıp vermelerin-- bugün de devam etmesi anlatılanları doğrular niteliktedir. Köyün girişinde bir kilise kalıntısı ile bazı evlerin çevre duvarlarında kiliseden alınan taşlar ve doldurulan su kuyuları gözlenmektedir. Bu gözlemler ve yaşlıların anlattıkları gözönünde bulundurulduğunda Rumlardan kalan tarihi yapıların korunmadığı söylenebilir. Ancak, kilisenin yenisi yapılana kadar cami olarak kullanılması, meşe ağaçlarının kesilmeden bugüne kadar korunması ise bu konuda bir seçiciliğin olduğunu gösterebilir.

3.2. Ekolojik Çevre

3.2.1. Konumu

Taşova ilçesinin güneyinde yer alan köy (Bkz. Harita 1,2), ilçeye 4 kilometre uzaklıktadır. İlçeyle köyü bağlayan iki yol bulunmaktadır. Bunlardan biri patika, diğeri ise 1969 yılında devlet eliyle yaptırılan şose bir yoldur. Ulaşım traktör ya da otomobil aracılığıyla yapılmaktadır. Günün her saati ilçeye giden araç bulunmadığı için, köylü sözü edilen

patika yolu yaya gitmeyi çoğunlukla tercih etmektedir. Köyü çevre köylere bağlayan patika yollar son yıllarda genişletilmiştir.

Köyün doğusunda Yolaçan ve Hacıbey köyleri, güneyinde Kızgüldüren, batısında Güngörmüş ve Dutluk köyleri bulunmaktadır. Köyün kendi sınırları ise kayıtlara göre şöyledir:

Güvendik köyü hudutnamesi(Kaynak: Taşova Kaymakamlığı.Harita bulunamamıştır.):

Doğusu, Suludere, Kalecikbaşı ve Herizbaba

Batısı, Papazın tarlası, Kızılkaya tepesi, Hatun köprüsü ve Zovallı (Kızılcıklı) dere.

Güneyi, Seyfettin tarlası, Çeşme ve Kızöldüren deresi.

Kuzeyi, Soşe.

3.2.2.İklim ve Bitki Örtüsü

Köyün çevresi çam ve meşe ağaçlarıyla kaplıdır. Bu nedenle bir dereceye kadar orman içi köyü olarak nitelendirilebilir. Ormanlar önceleri daha sık ve geniş alan kaplamalarına rağmen giderek azal(tıl)mıştır. Arazi kıraç ve toprak verimsizdir. Köylüler bu iki nedenin yanı sıra nüfusun artmasıyla zaman zaman ormanları keserek, ya da yakarak tarla veya bağ yaptıklarını belirtmektedirler. Bugün, köylüler yakacak odunu hala bu ormandan temin etmektedirler. Çünkü, Orman Koruma Kanunu nedeniyle, yakacak ihtiyaçlarını çevre köylerden ya da ilçeden satın alma yoluyla karşılayamamaktadırlar.

Köyün çevresindeki ormanlar ve bir yükselti üzerinde bulunması, iklimini çevre yerleşim yerlerinin ikliminden farklılaştırmaktadır. İklimin Karadeniz ikliminden karasal iklime geçiş özelliği gösterdiği söylenebilir. Kışları soğuk ve karlı geçen köyde, yazların serin olduğu gözlemlenmiştir.

3.2.3.Yerleşme

3.2.3.1. Yerleşme Biçimi: Güvendik köyü, yerleşme biçimi itibariyle, "plansız toplu köyler" sınıflamasına sokulabilir (Tolun Denker 1977:292). Yığın ya da küme köy olarak da tanımlanabilen Güvendik'te, evler düzensiz, plansız, zaman zaman sıkışık bir yapıya sahiptir. Köyün içerisindeki ana yolun geçtiği merkezden çevreye doğru gidildikçe sıkışıklığın azaldığı gözlemlenmektedir (Bkz. Şekil 3). Engebeli bir arazi üzerinde bulunan yerleşmede yamaçlardan yukarıya çıkıldıkça evler iyice seyrekleşmektedir. Güvendik'te evler, bir diğerinin görüş açısını engellemeyecek şekilde yapılmışlardır. Bunda engebeli arazinin de etkisi olabilir. Deney (1978:283)'in tasarımda alçak gönüllülük, ölçek bütünlüğü ve yanındaki ya da önündeki yapıya saygı olarak tanımladığı bu biçime Güvendik'te de rastlanmaktadır.

3.2.3.2.Meskenlerin Yapısı: Yerleşmenin yapısını oluşturan en küçük eleman olarak tanımlanabilen meskenlerin, çeşitli şekiller almasının etnik, tarihi, yapısal-işlevsel ve psikolojik faktörlerin yanında bölgeye göre değişen coğrafi etmenlerin etkisinin de büyük olduğu düşünülmektedir (Tolun-Denker 1977:60) Nitekim, Güvendik'te de kullanılan yapı malzemesi ve şekil olarak çeşitli ihtiyaçlara cevap veren üç farklı ev tipi gözlenmektedir.

Bunlardan birinci tiptekiler, kerpiç malzemenin hakim olduğu tek katlı, iki-üç odalı, sofalı ve üstü örtülü bir sundurmadan girilen küçük pencereli, alçak tavanlı evlerdir. Tolun-Denker (1977:62) de bu tip yapıların Anadolu'nun birçok bölgesinde görüldüğünü ve göçmenlere özgü olduğunu vurgulamaktadır. Bu tipteki evler avluya bakmakta, avlu ile evi dışarıya bağlayan .çift kanatlı büyük bir kapı (porta) bulunmaktadır. Avlu içinde, evin genellikle tam karşısında dört tarafı açık ya da önü açık ambar görevi gören "haran" adı verilen bir eklenti bulunmaktadır (Bkz.:Şekil 4). Anlatılanlara göre, bu tipteki evlerin göç eden kuşağın Yunanistan'da yaşadıkları evlere benzemektedir. Bu tip evlere çevredeki yerli köylerde karşılaşılmamakta, evler köyün var olan coğrafi koşullarına uymamaktadır. Bu açıdan ele alındığında, oldukça eski ve dayanıksız olan bu evlerin coğrafi etmenlerin etkisinden çok, psikolojik gereksinimleri karşılayan bir alışkanlığın ürünü olduğu ve göçeden kuşak tarafından yöreye taşındığı söylenebilir.

İkinci grupta yer alan evler, temelde aynı biçimini korumaktaysa da yapı malzemesi ve şekil olarak bazı değişikliklere uğramışlardır. Yapı malzemesi olarak bu gruptaki evlerde, ahşap, taş, tuğla ve biriket kullanılmaktadır (Bkz.:Şekil 5). Hem "kırma" hem de "beşikçatı" (Bkz.:Şekil 6) biçiminde yapılabilen çatıların üstü ya marsilya ya da yerli kiremitle kaplanmaktadır. Tek katlı, iki-dört odalı, sofalı ve üstü kapalı sundurmadan

oluşan bu tip evlerde, bunlara bitişik ahır, çenepe ve ocaklığın bulunduğu "hayat", kümes gibi eklentiler bulunabilmektedir. Tavanların daha yüksekçe olduğu bu evlerde pencereler ise daha büyük ve çok sayıdadır. Birinci tipteki gibi, "kapalı avlulu" olan bu evlerin açık avlulu olanlarına da rastlanmaktadır. Avlu içinde ana binadan ayrı olan haran, bu tipteki evlerde de benzer yapıdadır. Ama çatısı, kiremit yada atermit ile örtülmektedir.

Son tipte yer alan evler iki katlıdır. İkinci katta yer alan iki-dört oda ve mutfağı da içeren bir hol sundurmaya açılmakta, alt katta ise ahır, kümes, çeşitli erzakların korunduğu kiler gibi bölmeler bulunmaktadır (Bkz.:Şekil 7). Bu evlere girişler yandan, üst kata bir merdiven ile yapılmaktadır. Evlerin ön yüzleri avluya ya da doğrudan yola dönük olabildiği gibi, bazı evlerin dört tarafının eklentilerle kapalı olduğu ve avluya oldukça dar bir kapıdan girilen tiplerine de rastlanmaktadır. Bu tipteki evlerin eskiden yapılmış olanlarında ahşap karkas aralarının kerpiç ya da tuğla ile doldurulduğu gözlenmektedir.

Tarımsal düzende, ekonomik koşulların ve doğal çevrenin değişmesi ve diğer kültürlerle etkileşim, insanların yaşadıkları çevrenin fiziksel koşullarından ve alışkanlıklarından giderek sıyrılmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu noktada bol yağış alan bir orman köyü de sayılabilen Güvendik'te ahşap malzemenin, çatılar dışında artık kullanılmadığı söylenebilir. Bunun nedeni,

giderek seyrekleşen ormanlar ve maliyeti artan, ahşap malzeme olabilir. Değişen koşullara ayak uydurma yeteneğindeki köylü günümüzde maliyeti görece düşük taş, tuğla ve briket gibi malzemeleri tercih etmektedir. Yapı malzemesindeki çeşitliliği eşsüremli boyutta gözlemlemek olanaklıdır. Yapı malzemesindeki bu çeşitliliğe rağmen, köydeki iç ve dış mekanlardaki yapısal ve işlevsel değişimi gözlemleyebilmek için göç sonrasında geçen 69 yıllık dinamik süreç ele alınmalıdır.

Köyün mimarisinde farklılaşan üç temel konut biçiminin tarihsel süreklilik içinde ortaya çıktığı göz önünde bulundurulduğunda ikinci tipteki evlerin birinci ve üçüncü tipler arasında bir "geçiş biçimi" olduğu söylenebilir. Fazla dayanıklı olmayan birinci tipteki evlerin, çevresel koşulların belirlediği gereksinimlere uyacak şekilde değişmesi sonucu ortaya çıkan ikinci tipteki evlerin biçim olarak olmasa da ekolojik çevreye uyan yapı malzemesi ve dayanıklılık açısından yeterli hale geldikleri gözlenmektedir. Ekolojik koşullara en uygun olduğu düşünülen üçüncü tipteki evlerin çevredeki diğer kültürlerle etkileşimin bir ürünü olduğu açıktır. Birinci tipten hem yapı malzemesi hem de biçim olarak farklılaşan üçüncü tipteki evlere yalnızca Taşova'da değil yerli köylerinde de rastlanılması bu etkileşimin bir göstergesi sayılabilir. Sözü edilen etkileşim hem biçimde hem de iç mekanların düzenlenişinde kendini göstermektedir. Örneğin, Güvendik'te

önceleri "hayat"ta yemek pişirilirken artık, evdeki sofanın bir ucunda bu işlem yerine getirilmektedir. Mutfak işlevini gören bir oda biçimini alan sofa, aynı zamanda günlük yaşamın sürdürüldüğü bir bölme haline gelmiştir. Bu yapı, komşu kültürlerin de bir ögesidir ve kadının günlük işlerini görece kolaylaştırmaktadır. Gelir düzeyinin yükselmesi ve ilçe ile etkileşime bağlı olarak bazı ailelerin evlerine banyo eklemeye başladıkları gözlenmektedir. Banyo gibi misafir odası, yatak odası ve benzeri odaların kullanım şekilleri ve işlevlerinde gözlemlenen değişme iç mekanları, kentsel kültürün mekanlarına benzetme çabası olarak değerlendirilebilir. Nitekim, özellikle ikinci ve üçüncü tipteki evlerde, eklenti biçiminde bu tür odalara rastlanılmaktadır.

Köyde, bu etkileşime/değişmeye direnen bir unsur tuvaletlerdir. Güvendik'te foseptik çukuru olmadan inşa edilen tuvaletler, çoğunlukla ana binadan ayrıdır. Bunun nedeni sorulduğunda köylüler, özellikle kadınlar, evin içindeki tuvaletin "koku yapacağını" ifade etmişlerdir. Bu açıklama bir bakıma doğru, ama eksiktir. Büyükbaş hayvanlarınkiyle aynı yerde toplanan dışkılar sağlık açısından bir olumsuzluk yaratsalar da, gerektiğinde tarlalarda doğal gübre olarak kullanılmak üzere biriktirilmektedir. Bu örüntüye, çevre köylerde de rastlanılmaktadır.

Ögel (1978:268), bir toplumun içe veya dışa dönük oluşuna bağlı olarak ortak alanlar oluşturduğuna dikkati çekerek, Türklerin geleneksel yaşamının alan kullanımı irdelendiğinde içe dönük bir yapısı olduğunu ileri sürmektedir. Güvendik köyünde bu düşünceyi doğrular nitelikte yapılanmalar gözlenmektedir. Köyde, hemen hemen her ev avluya bakarken sırtını yola dönmüş, dolayısıyla içe kapanmıştır. İster açık, ister kapalı avlulu olsun evlerde günlük etkinlikler dış alanlardan soyutlanarak sürdürülmektedir. Yola bakan duvarlarda nadiren rastlanan pencereler ya oldukça yüksekte ya da küçük boyutta yapılmaktadır. Ön yüzleri yola bakan evlere rastlansa da günlük yaşam, arkaya ya da yana bakan odalarda sürdürülmektedir. Dış çevreyle bağlantıyı sağlamak ve alış veriş yapmak gibi görevleri olan erkeklerin köyde bulunan iki kahvede görüşme olanakları vardır. Kadınların dış görüşme alanları ise tarla, bahçe, bağ kenarları ve ağaç altlarıyla sınırlıdır. İç ve dış mekanların temizliği ve düzeninde kadın etkindir. İç mekanlara sınırlanmış kadın bu yolla bir ölçüde tek düzelik ve sınırlanmışlık duygusundan uzaklaşmaya çalışmaktadır. İç ve dış mekanlarda değişme gözlense de, sözü edilen bu içe dönük yapılanmanın kültürel değerlerin kalıcılığını sağlarken, diğer kültürel ögelerdeki değişmenin ivmesini de görece etkilediği / yavaşlattığı söylenebilir.

3.3.Nüfus

Taşova ilçesi, Nüfus Müdürlüğü kayıtlarına göre Güvendik köyünün 1985 yılındaki nüfusu 610, 1990 yılında ise 510 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmacının 1992 yılında yaptığı sayımda ise bu değer 520 olarak bulunmuştur(Tablo 1). 94 haneli köyde hane başına ortalama 5-6 kişi düşmektedir (Tablo 2). Bu sayıların ışığında köy nüfusunun 1985'ten 1990'lı yıllara doğru azaldığı dikkati çekmektedir.

Tablo I:Güvendik Köyü Nüfusu (1992)

Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
0- 5.9	26	32	58
6-12.9	49	57	106
13-17.9	35	37	72
18-22.9	17	22	39
23-27.9	15	17	32
28-32.9	21	22	43
23-37.9	17	16	33
38-42.9	18	14	32
43-47.9	14	12	26
48-52.9	11	14	25
53-57.9	9	10	19
58-62.9	7	12	19
63 ve üstü	10	6	16
Toplam	249	271	520

Tablo 2:Güvendik Köyü'nde Hane Başına Düşen Kişi Sayısı(1992)

Hane Başına Düşen Kişi Sayısı	Hane Sayısı	Toplam Kişi Sayısı
1 Kişi	1	1
2 Kişi	8	16
3 Kişi	4	12
4 Kişi	14	56
5 Kişi	24	120
6 Kişi	21	126
7 Kişi	9	63
8 Kişi	4	32
9 Kişi	5	45
10 Kişi	3	30
19 Kişi	1	19
TOPLAM	94	520

Cerit'e göre (1989:14), nüfus artış hızı doğum, ölüm ve göç değişkenlerine bağlıdır. Göçün nüfus artış hızındaki etkisi ise, çıkış yerinde yani köyde azaltıcı, varış yerinde yani kentte artırıcı olmak üzere iki yönlüdür. Bu nokta, Güvendik köyü özelinde ele alındığında 1985-1992 yılları arasında nüfusun artmayıp azaldığı görülmektedir.

Güvendik'te nüfus artışı doğumla meydana gelmektedir. 1960'lı yıllarda köye yerleşen Bulgar göçmeni bir aile dışında köy, dışardan göç almamıştır. Yukarıda sözü edilen artışın nedenlerinden biri Taşova Sağlık Ocağı ebelerinin köye sık sık gelip doğum kontrolü hakkında bilgi vermelerine karşın, doğumların kontrol altına alınmaması olabilir. Nitekim, köyde beşten fazla çocuğu olduğu halde erkek çocuğu olmadığı için doğum yapan 3-4 kadına rastlanmıştır. Nüfus artışında karşılaşılan nedenlerden bir diğeri ise Taşova'daki sağlık hizmetlerinin yaygınlaşmasıyla yaşlıların ömür beklentilerinin artması ve ölümlerin görece azalması olabilir. Nitekim, köyün en yaşlısı araştırma sırasında 94 yaşındayken ölmüştür. Doğumların fazlalığı nedeniyle, nüfusun büyük bir bölümünün erişkinlik aşamasına gelmemiş bireylerden oluştuğu görülmektedir. 1990-92 yılları arasındaki artış var gibi görünse de bu olgu yukarıdaki azalma nedenlerinin ortadan kalkması biçiminde değerlendirilmemelidir. Çünkü, araştırmanın sürdürüldüğü 1991-92 yılları arasında dört hanenin Taşova ilçesine göç ettiği gözlemlenmiştir. Cerit (1989:14), göç edenlerin öncelikle erkek olduklarından yola çıkılarak kadın/erkek nüfusunun karşılaştırılmasıyla konunun daha anlaşılabilir olacağını düşünmektedir. Tablo 1'e bakıldığında, toplam kadın nüfusunun erkek nüfusundan fazla olması saptamayı doğrular niteliktedir. Erkek nüfusun 18-33 yaşları arasında görece az olması, okumak ya da iş bulmak amacıyla kentlere göç eden faal nüfusun bir göstergesidir. Buna ek olarak bazı

hanelerin kısa vadede kente göç etmeyi planladıkları göz önünde bulundurulduğunda göç olgusunun, artarak devam edeceği tahmin edilebilir. 1990-92 yılları arasında görülen dengenin gelecekte nüfusun azalması yönünde bozulacağı söylenebilir.

3.4. Dil ve İletişim

Banguoğlu(1990:11-15), günümüz Türkçesini oluşturan ve çok geniş bir coğrafya alanına yayılmış olan Orta Oğuz Lehçesi'nin --Batı Türk Dili-- siyasi ve coğrafi ayrılıklar nedeniyle zaman içinde farklılaşarak Yeni Oğuz veya Batı Türk Lehçelerini oluşturduğuna dikkat çekmektedir. Batı Türkçesi de kendi içinde Anadolu, Azeri ve Türkmen lehçelerini oluşturmaktadır. Anadolu lehçesinde ise Rumeli, Karaman, Aydın, Harput, Karadeniz gibi ağızlar ayırtedilmektedir. Rumeli Türk ağızları ise Batı ve Doğu olarak iki temel grupta incelenmektedir: Doğu grubundakiler Lom, Sofya, Samakov ve Köstendil yörelerinin doğu ve güneyinde konuşulurken,bu yörelerin oluşturduğu çizginin doğusunda kalan bölgede konuşulan Türkçenin İstanbul Türkçesine oldukça benzediği düşünülmektedir (Hazai 1988:205; Eckman 1988:189; Mansuroğlu 1988:182). Batı kesiminin ise Kuzeydoğu Anadolu Türkçesi ile benzeşmesine rağmen yine de her iki bölgede ortak bir "Balkan Türkçesi "nin varlığından söz edilmektedir (Nemeth 1956:7-24; Akt. Hazai 1988:205). Yukarıdaki bilgilerin ışığında ele alınan göçmen grubun günümüzde de sözü edilen Balkan lehçesine benzer bir ağzı görece korudukları söylenebilir. Balkan lehçesiyle araştırmaya konu olan kültürün dili

arasındaki bazı farklılıkların nedenleri sosyal/ kültürel değişme süreçlerinde bulunabilir.

Güvendik köyünde yaşayan Selanik göçmenlerinin kullandığı, yaşadıkları sistemin koşullarını ve evrenlerini algılayış biçimlerini yansıtan, Türkçe'nin genel özellikleri aşağıda verilmektedir.

3.4.1.SesBilgisi

Güvendik ağızındaki ünlüler büyük ölçüde Türkiye Türkçesindeki ünlülere (a,e,ı,i,o,ö,u,ü) benzemektedir. Bunlara ek olarak ünlülerin yarı uzun ve uzun hallerinin de bazı sözcüklerin ön, iç ve son seslerinde bulundukları gözlenmektedir. Ünlülerdeki bu uzamanın bazı ünsüzlerin düşmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu ünsüzlerde "r" sesinin düşmesiyle **tāla** (tarla), **vedilē** (verdiler), **çāşı** (çarşı), **çāşaf** (çarşaf) ; "y" sesinin düşmesiyle **tü** (tüy), **köde** (köyde); "k" sesinin düşmesiyle **ǖsürmek** (öksürmek), **yǖsek** (yüksek) ; v sesinin düşmesiyle **dǖş** (dövüş), **gǖde** (gövde), **kūvmak** (kovmak) biçiminde söylenen sözcükler oldukça yaygındır.

Güvendik ağızında "ğ" ve "h" seslerinin ya zayıfladıkları ya da bir ünlüyle değişip düştükleri sıkça gözlenen bir olgudur. "ğ" sesinin düşmesiyle **āç** (ağaç), **ārı** (ağrı), **sīr** (sığır), **lēn** (leğen), **ūr** (uğur), **ūramak** (uğramak), **erkēm** (erkeğim); "h" sesinin düşmesiyle **afta** (hafta), **mūtar** (muhtar), **Kadişa** (Kadişah), **aran** (haran), **ayat**

(hayat), asır (hasır) biçiminde söylenmektedir. Bunun nedeni, kuşaklar boyu yabancı bir dil (Rumca) ile etkileşim halindeki dilde buna bağlı ses değişmelerin ortaya çıkması olabilir.

Ses düşmesi ya da ses kayması durumunda bazı sözcüklerin ilk hecesinde o/ö seslerinin yerini u/ü sesleri almaktadır. Örneğin, **sūk** (soğuk), **dǖş** (dövüş), **sǖlemek** (söylemek), **ǖsüs** (öksüz), **çucuk** (çocuk),**ūşa** (okşa) Benzer bir değişme ön seste "e" sesinin "i"ye dönüştüğü durumlarda da gözlenebilir: **sīrek** (seyrek), **kīf** (keyif), **pinir** (peynir), **zitin** (zeytin), **çişit** (çeşit), **īşimek** (ekşimek), **dirmen** (değirmen) gibi.

Açıklığı daha yüksek olan bir sesin sözcük başına, daha düşük olanın sözcük sonuna kayması şeklinde olduğu kabul edilen (Banguoğlu 1990:70) göçüşme (methatese), iç seste karşılaşılan iki sesdeşin yer değiştirmesi biçiminde de sıkça rastlanmaktadır: **aşkam** (akşam), **eşki** (ekşi), **baryam** (bayram), **kirbit** (kibrit), **gölmek** (gömlek),**Butek** (Buket), **nalet** (lanet) gibi.

Güvendik ağızında sözcük sonlarındaki "z" sesi ötümsüzleşmektedir. Örneğin, **beyas** (beyaz), **buas** (boğaz), **namas** (namaz), **karpus** (karpuz), **buynus** (boynuz), **üsüs** (öksüz) gibi. Sözcük içinde "l" sesinin benzeşme yoluyla "n" olduğu, çoğul ekimleri (-ler, -lar) değişerek (-ner, -nar) biçiminde söylendiği gözlenmektedir: **Onnar** (onlar), **bennen** (benimle), **yannış** (yanlış), **dinnemek** (dinlemek), **damna** (damla).

Türkiye Türkçesinden farklı kullanılan sözcüklerden bazıları ise şunlardır: **pışa** (kedi yavrusu), **pata** (çocuk eli), **pürük** (siyah büyük örtme), **pelik** (saç örgüsü), **pili** (piliç).

3.4.2.Sözcük Bilim

Güvendik Ağzı'nda söz yapım ekleri şöyle özetlenebilir.

1. Fiilden fiil yapanlarda karşılıklı anlamında -ş-: **üleş-** (bölüşmek, paylaşmak)

2. Fiilden isim yapanlarda a) -ı/-i/-u/-ü: **dünüşü** (dünürler), b) -nç: **ilenç** (ilenme) c) -g/kı, **tırıskı** (dayak, sopa).

3. İsimden fiil yapanlarda: a) -a- /-e-/: **körel-** (bozulmak).

4. İsimden isim yapanlarda: a) -rak, -rek: **Alçarak** boylu (kısa boylu). b) -d/taş/daş/: **Kadaş** (kardeş). f) -kar : **verimkar olmak** (verici olmak).

Bunlara ek olarak, Güvendik ağızında Türkiye Türkçesinde nadiren görülen berkitme (sağlamlaştırma) ekleri gözlenmiştir.

1. -a/-e: a) Sözlerde: **Acıkın** (azıcık), **sonacığıma** (sonracığıma). b) Eşitlik ekinden sonra: **Çabucanak** (çabucak), **çokçana** (çokça), **güzelcene** (güzel bir şekilde). c) -kan/-ken. Zarf fiil ekine getirilerek: **Çekerkene** (çekerken), **giderkana** (giderken), **uyurkana** (uyurken).

2. -k/-k: **Büyücenek** (büyükçe), **çabucanak** (çabucak).

3. -m: **Mersem** (meğerse), **sankilim** (sanki).

4. -cik: **Küçümecik** (küçücük).

5. Türk lehçelerinden farklı olarak, Gagauzca'da kullanılan -k, dişil ekine yalnızca **biberka** sözcüğünde rastlanmıştır.

Güvendik'te kullanılan Türkçede ad çekim ekleri ise şöyle örneklenebilir:

1. Verme (-a/-e) eki (-dık vb.) isim fiil ekine getirilince sebep bildirir: **Burada çok durmadına dişik konuşur** (Burada çok kalmadığı için değişik konuşur), **hava suk olduna evde kaldım** (Hava soğuk olduğu için evde kaldım).

2. Ayrılma (-dan /-den) eki berkitme işlevini görür. **epten** (büsbütün).

3. Eşitlik (-ça/-ce)eki durum anlatır: donca gez (donla gezmek).

Güvendik Ağzı'nda Türkiye Türkçesi ile farklılaşan edatlar ise şunlardır:

1. Ünlem edatları: a) **A be!** (Ey!): **A be Hüsin** (Ey Hüseyin). a) **Mar(i)** (kadınlara hitaben kullanılır: **Mar! İnge gelsen bura** (Yenge buraya gel). c) **Yaşasın** (Aferin anlamında kullanılır: **Yaşasın kızıma!** d) **Bre!** : Git ora bre. e) **Korsa** (sözde anlamında): **Söylemiş korsa.**

2. Gösterme edatları: **te** (işte): **Te te orda durur.** (işte orada duruyor).

3. Bağlama edatları: a) **Bare** (bari), **zere** (zira). b) **açan** (ne zaman): **Açan çıktım dışarı yamur başladı.** c) **Çak** sözcüğü de **açan** sözcüğü ile benzer anlam taşımaktadır.

4. Son çekim edatları: ile edatı, -l/-yle şeklinde kullanılır. **ineyle** (iyneyle), **elile** (eliyle), **gözüle** (gözüyle).

Güvendik'te Türkiye Türkçesinden farklı fiil kullanımları da gözlenmiştir:

1. Özel anlamlı fiiller: a) **Bin-/Pin-** (çıkmak: merdivene, kucağa pinmek). b) **Iştırmak** (konuşmak), **ıştırmayın** (konuşmayın), **cısın** (susun), **aykırmak** (çağırmak), **küvermek** (salıvermek, serbest bırakmak).

Ayrıca, konuşma dilinde İstanbul Türkçesinden daha fazla devrik kullanım vardır: **Geldi bize kalma.** (Bizde kalmaya geldi); **Gelsen mi bize?** (Bize gelecek misin?); **Verdin mi tauklara su?** (Tavuklara su verdin mi?); **suladım biberkaları sabadan** (Sabahleyin biberleri suladım) gibi.

3.4.3. Sözcüklerin Anlam Kullanım ve Dağılım Özellikleri

Güvendik ağızında kişilere verilen bazı adların Türkiye'de kullanılan adlardan farklı olduğu gözlenmektedir. Örneğin kadın adlarında bu daha belirgindir: Güzade, Bezade, Üzeti, Ruzbiye vb. Zaman zaman erkek adı olarak bilinen bazı isimlerin (Hayrullah/Hayruş, Şahin, Hidayet gibi) kadın adı olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Bunun yanı sıra erkek adı olarak kullanılan isimlere ekler getirilerek kadın adı yapılmaktadır (Kadim --Kadime, Tevfik --Tevfika, Bayram --Bayramşah, Teslim --Teslime gibi). Yaşlı kuşaklarda bu ve benzeri (Ek 1) isimlere daha sık rastlanırken genç

kuşaklarda isimler giderek farklılaşmaktadır. Yaşlı kuşaklarda dini kökenli özel isimler çok daha yaygınken genç kuşaklara doğru din dışı isimlerin kullanılmaya başladığı göze çarpmaktadır. Bu farklılaşmanın büyük ölçüde kitle iletişim araçlarıyla diğer kültürlerle etkileşimin bir sonucu olduğu söylenebilir.

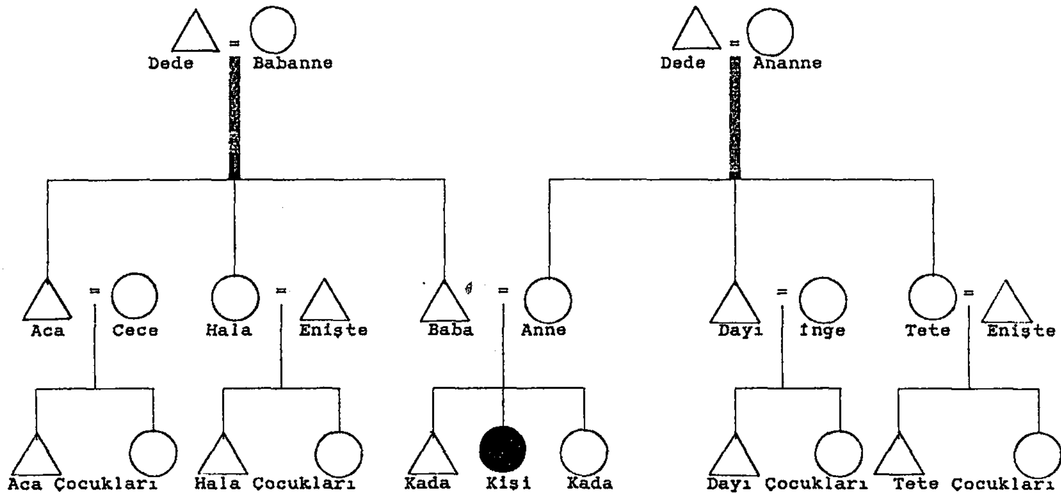
Yaşlı kuşaklardaki isimlerin uzunluğu ve söylemedeki güçlükler isimlerin kısaltılmasıyla giderilmekte ve bu kısaltmalar giderek ilk adın yerine kullanılmaktadır. Örneğin, Züleyha -- Zülce, Sabiha -- Seba, Güzade -- Feriz gibi. Bu nedenle kısaltılmış isimler söyleyen kişi bireye yakın olsun ya da olmasın onun adı olarak bilinmektedir.

Köy daha önceleri Herizdağı olarak bilinmekteyken adı Güvendik olarak değiştirilmiştir. "Heriz" sözcüğünün anlamına ilişkin bir bilgi edinilememiştir. Köyün üzerine kurulu olduğu tepe adını yağmur duasına çıkılan Heriz Baba'dan almaktadır. Buranın daha önce bir Rum köyü olduğu düşünüldüğünde ,sözcüğün Rumca kökenli olduğu akla yakın gelmektedir.

Soyadları olarak kullanılan sözcükler ise, genellikle tek sözcük şeklindedir. Örneğin, Gider, Kara, Galip, Önder, Garip, Yetiş gibi. Nadiren, Uslucan gibi birleşik sözcük yapısında olanlara da rastlanmaktadır.

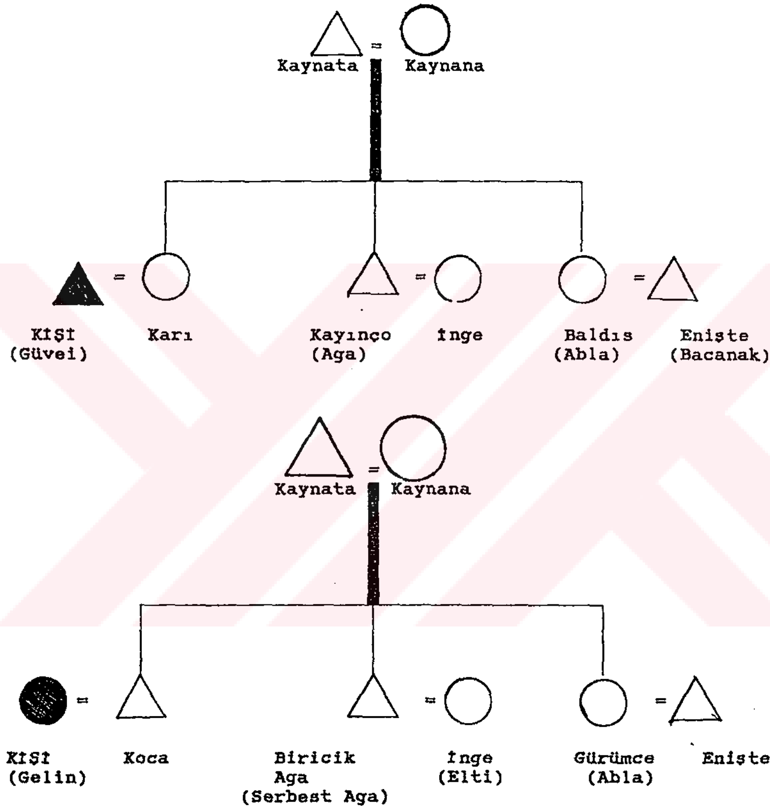
Güvendik Ağzında erkek ve kadın ile ilgili sözcüklerde İstanbul Türkçesinden farklılıklar gözlenmektedir. Günlük konuşmada "kadın" sözcüğü yerine "karı" kullanılmaktadır. Ancak, "haşlak karı --tembel kadın" örneğinde olduğu gibi küçültücü anlamı, önüne gelen sözcükle ortaya çıkmaktadır. Erkekler için ise tembel anlamında " aynacı" sözcüğü daha yaygındır. Erkeği yücelten bir sözcük ise "temiz adam" anlamındaki "terendoz"dur. Göç eden ilk kuşak erkekleri birbirlerine hala "paşam" (Efendim anlamında) diye hitap etmektedirler.

Kan bağlarını ifade eden sözcüklerde kuşaklar arası bir farklılık gözlenmektedir. Sayıları az da olsa göç eden ilk kuşağın sözcük dağarcığında **patara** (baba), **peti** (çocuk), **mana** (ana), **kuriş** (kız çocuğu), **ineka** (gelin) gibi Rumca akrabalık sözcüklerine rastlanmaktadır. Bu sözcükler daha sonraki kuşaklar tarafından hemen hemen hiç kullanılmamaktadır.

Şekil 8: Soy Çizgisine Göre Akrabalık Terimleri

Genellikle, baba, anne, dede, kayınço, elti, güvei, babaanne, anneanne gibi Türkiye'de kullanılan akrabalık terimlerinin daha yaygınlaştığı gözlemlenmiştir (Bkz.: Şekil 8,9).

Şekil 9: Kişiye Göre Hısımlık Sözcükleri

Bunların yanı sıra teyze yerine "tete", amca yerine sırasıyla "aca" ve aga", amcanın karısı yenge yerine "cece" sözcükleri kullanılsa da, bu sözcükler de yerlerini giderek amca -yerli kültürün etkisiyle emmi-, teyze gibi sözcüklere bırakmaktadırlar. Kardeş sözcüğü yerine "kada", "kadam", "kadaşım" gibi sözcükler kullanılmaktadır. Türkiye

Türkçesinde erkek ve kız ayrımı yapmadan genel bir tanımlama olan "çocuk" kavramı, bu kültürde yalnızca erkekler için kullanılırken, kızlara "gıs" denilmektedir. "Evlat" sözcüğü ise her iki cinsiyet için de kullanılmaktadır .

Günlük konuşmalarda akraba olmayan kadınlara aradaki yaş farkına bakılmaksızın "abla" denilirken, "tete", "teyze" yalnızca akrabalık bağı sözkonusu olduğunda kullanılmaktadır. Büyük abla ise "dudu" ile çağrılmaktadır. Çocukları evlenen anne ve babalar birbirlerine "dünü(r)şü" diye hitap etmektedirler. Yaşlı erkekler için "aga" kelimesi tercih edilmektedir. Kadınlar ise kocalarının kimliği ile tanımlanmaktadırlar. Örneğin, "Şaban Aga'nın Karısı" gibi.

Bunların dışında, günlük konuşmalarda üreme organları, bedensel salgı ya da dışkı belirten sözcükler yaşlılar ve çocuklar arasında serbestçe kullanılırken, genç kızların uluorta bu sözcükleri kullanmaları hoş karşılanmamaktadır. Ancak, kızların bazılarının kendi aralarında toplandıklarında bu sözcükleri rahatça kullanmalarına rağmen, başka ortamlarda büyük kadınlar aynı sözcüklerini kullandıklarında utandıkları ya da öyle göründükleri gözlemlenmiştir.

Buna ek olarak, orta yaşlı kadınların konuşmalarında küfür oldukça yaygındır. Ayrıca, kadınların küfür ederken bir erkek tavrıyla, erkek üreme organlarının kadınlarınmışçasına kullanıldığına da tanık olunmuştur.

3.4.4.DildeDeğişme

Dilin, kültürden kültüre göreceliği bir bakıma kültürlerin aynı olguyu algılayıp yorumlamalarındaki farklılığa bağlıdır. Bu farklılığın dinamik bir bütün olan dilin kültürlenme süreciyle değişerek, kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla ortaya çıktığı söylenebilir. Öte yandan kültürdeki en katı ve tutucu güçlerden biri olarak da bilinen dil (Cassier 1980:210), bu noktada bir ikilik taşımaktadır. Bu nedenle, dilde değişmenin yavaş mı, hızlı mı olduğundan çok, dildeki hangi unsurların değişmeye açık olduğunu araştırmak çözümlemeleri kolaylaştıracaktır.

Güvendik ağızındaki değişimi göç sonrası köyde varlığını sürdüren dört kuşağın dili kullanış biçimlerini karşılaştırarak somutlaştırmak olasıdır.

Yunanistan'dan göçü yaşayan ve sayıları oldukça azalmış olan ilk kuşak, daha önce Rumcayı bildiklerini, ancak konuşmadıkları için unuttuklarını söylemektedirler. Büyük ölçüde yukarıda genel özellikleri verilen dili kullanan bu kuşak, dağarcıklarında bulunan Rumca sözcükleri daha sık kullanmaktadırlar. Konuşmalarda erkekler birbirlerine "paşam" derken, kadınlar "mar" diye seslenmektedirler. Yaşlıların konuşma biçimiyle Türkçe konuşan Rumlar arasında benzerlikler gözlemlenmiştir.

Türkiye'de doğan ikinci kuşak temsilcilerinin özellikle akrabalık terimlerindeki Rumca sözcükleri bütünüyle

terkettikleri görülmektedir. Ancak Rumca ya da Slavca kökenli bazı sözcükler hala yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin, **fıska** (içi su dolu sivilce), **çipenmek** (banyo yapmak), **fıskalanmak** (sivilcelenmek), **köfün** (kaba dokunmuş kumaş, çuval), **pürük** (siyah büyük örtme), **pışa** (kedi yavrusu), **pata** (el), **pili** (piliç). Bu kuşağın yaygın olarak ilköğretimden geçmediği, hatta bazılarının okuma yazma bilmedikleri gözönünde bulundurulduğunda, kültürleme süreciyle kazanılan dili daha fazla koruma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Türkiye'de doğan ikinci kuşağın çocukları yani üçüncü kuşağın 30-40 yaşlarındaki temsilcilerinin kullandıkları dil anne ve babalarınınkinden farklı değildir. Bu kuşağın daha genç temsilcileri, ilköğretimin yaygınlaşılması ve iletişim araçlarının da etkisiyle konuşulan dilin değişmesinde etkili olmaktadır. Çevre kültürle etkileşime daha sık giren bu grubun değişmeye daha açık olmasına rağmen yine de dildeki temel gramer ve sözcük yapılarının değişmediği söylenebilir.

Kitle iletişim araçlarından doğrudan etkilenme son kuşakta daha belirgindir. Okul öncesi dönemdeki çocukların davranışları ve konuştukları dil büyük ölçüde, televizyondan etkilenmektedir. Sabahtan akşama kadar televizyon seyreden bu kuşak, özellikle televizyon reklamlarını ezbere bilmektedirler. Reklam müziklerini birbirlerine şarkı olarak söylemektedirler. Okula giden çocukların öğretmenlerle etkileşimlerle değiştikleri de söylenebilr. Tüm bunlardan

çocukların göçmen grubun dilinden bütünüyle farklı bir dil kullandığı sonucu çıkarılmamalıdır. Bu aşamada , ailenin ve kültürleme sürecinin kitle iletişim araçlarının etkisini bir dereceye kadar dengelediği söylenebilir. Göçten günümüze yıl geçmesine karşın Taşova'daki çarşıda, Hükümet Konağı'nda, her perşembe günü "haftada" (pazarda) rastlanıldığında göçmenleri diğerlerinden ayırmak zor olamamaktadır. Bunun temel nedeni, konuşulan dildir ve çevredeki kültürlerle Güvendik kültürünü birbirinden ayıran en belirgin ve kolay gözlemlenen etmen dildir.

Sözü edilen saptamaların eşsüremli gözlemlerin bir ürünü olduğu unutulmamalıdır. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan ve kültür kimliğinin bir göstergesi olan dil, artsüremli boyutta kültürel süreklilik ve kalıcılığın sağlanması için değişmeye uymak ve uyarlanmak zorundadır. Nitekim, teknolojik ve ekonomik değişmelerden kendini soyutlayamayan dil, bu aşamada değişen isimleri, sözcükleri, hitap biçimleriyle ve genişleyen sözcük dağarcığıyla, değişmenin devam ettiğini yansıtmaktadır.

3.4.5. İletişim

Geleneksel kır yaşamında baskın olan sözel iletişim Güvendik'te yaygın olarak kullanılmaktadır. Nişan, düğün, sünnet, doğum ve ölüm haberleri evden eve giden habercilerle ulaştırılmaktadır.Örneğin sünnet düğünleri çocuklar, nişan ve düğünler genç kız ve erkekler tarafından duyurulmaktadır.Ölüm haberi eskiden habercilerle ulaştırılırken, günümüzde ise

minareden 'sela' verildiğinde anlaşılmaktadır. Balaman (1983:75)'ın saptadığı 'köy tellalı' aracılığıyla iletişim Güvendik'te bırakılmıştır.Köye ilişkin resmi duyurular muhtar tarafından cami hoparlörü kullanılarak köylüye ulaştırılmaktadır.

Köyde görsel iletişim aracı televizyona hemen her evde rastlamak mümkündür. Köylünün alım gücüne göre renkli ya da siyah-beyaz olabilen televizyondan doğrudan etkilenenler yaşlılar, kadınlar ve çocuklardır. En çok tercih edilen televizyon programları arasında kuşak programları ve diziler yer almaktadır. Bu programları izleyebilmek için köylülerin bazı işlerini erteledikleri gözlenmiştir. Dizilerin, çocukların tekerlemelerine girmesi(Bkz. Ek II), annelerin çocukları 'öcü'ile korkutmayı bırakıp, kötü kalpli ve çirkin karakterlerle korkutmaya başlamaları sözü edilen dizilerin etkisinin yoğunluğunu ortaya koyması açısından ilgi çekicidir. Televizyonun yanında radyo ve teyp yaygın iletişim araçlarındandır. Özellikle gençlerin yüksek sesle günün popüler şarkıcılarını dinlediklerine tanık olunmuştur.

Araştırmanın yürütüldüğü dönemin başlarında köyde yalnızca muhtarın evinde telefon bulunmaktaydı. 1992 yazı sonunda PTT'nin çalışmalarıyla köyde isteyen herkes evine telefon almıştır. Köy yaşamına bu derece hızlı giren telefon zaten nadiren kullanılan yazı diliyle haberleşmeyi bütünüyle köreltmiştir.Asker mektupları ile bayram kartlarının

oluşturduğu yazı ile haberleşme artık iki-üç dakikalık telefon konuşmalarına sığdırılmaya çalışılmaktadır. Çağdaş iletişim araçlarından gazete köye nadiren gelmektedir.Bu nedenle kadınlar ve gençler neredeyse hiç gazete okumamaktadır.Erkekler ise gazete satın almadan ilçedeki kahvede gazetelere göz gezdirdikleri gibi , bazen fiyatları görece düşük spor gazetelerini ya da bol kuponlu gazeteleri almayı tercih etmektedirler.Yazıyla iletişimin köylü için zor bir iletişim yolu olduğu söylenebilir çünkü ilkokuldan sonra okumayı bırakan köylü ya okumakta güçlük çekmekte ya da okuduğunu sınırlı ölçülerde anlamaktadır. Diğer bir deyişle Güvendiklilerin iletişimde değişmeyi telefon gibi sözel ya da televizyon gibi görsel iletişim araçlarıyla yaşadıkları söylenebilir.

3.5. Tekno-Ekonomik Yapı

Ekoloji, teknoloji, ve ekonomi birbirinden soyutlanamayan, birbirine bağımlı değişkenlerdir. Bu nedenle tekno-ekonomi başlığı altında yapılacak çözümlemelerin değişmenin ortaya konulmasında yararlı olacağı düşünülmektedir.

3.5.1. Üretim

Güvendik'te toprak kıraç ve verimsiz de olsa, köylünün temel geçim kaynağını çiftçilik oluşturmaktadır. Nüfusun özellikle kadın ve çocuklardan oluşan büyük bir kesimi emek yoğun bir üretim gerçekleştirmektedirler. Taşova'da

çalışanlar ve köyün yerlisi olan öğretmenler de büyük ölçüde tarımsal üretime katılmaktadırlar. Üretimde hububat, sebze ve meyve yanında bir endüstri bitkisi olarak tütün de ekilmektedir.

Ekilebilir arazi miktarı ve hane başına düşen arazi miktarı konusunda kesin bir bilgi elde edilememiştir. Hane reislerinin kendi beyanları ve habercilerin yardımlarıyla, köyde tarıma uygun hiç toprağı olmayanlar olduğu gibi 90-100 dönüm toprağı olanlara da rastlanmaktadır. Nüfusun hızla artmasıyla toprakların bölünmesi ve köyden göç edenlerin topraklarını satmalarıyla ortaya çıkan toprak dağılımındaki bu eşitsizlik gelir dağılımına da yansımaktadır. Yaşamak için sürekli borç alanların sayısı az değildir.

3.5.1.1. Hububat Ekimi ve Biçimi: Balaman'ın Örencik'teki ekinler için yaptığı "biçilen" ve "yolunan" ekin ayırımının (1969:262), Güvendik özelinde de kullanıldığı söylenebilir. Tarlaya bir sene arpa-buğday ekildiyse, diğer sene fiğ, mercimek, yulaf ya da nohut ekilerek toprak boş bırakılmamaktadır. Ekinler sonbaharda, yolmalar ise ilkbaharda ekilmektedir. Hem yapay, hem de doğal gübrelem uygulanmaktadır. " Harman kuvmak " temmuz ortalarından ağustos ayı ortalarına kadar devam etmektedir. Yolma işini kadın ve çocuklar yaparken, biçme işlemini erkekler yapmaktadır. Ekin biçilirken orak ve tırpan kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, traktör, biçer-döver,

biçer-bağlar daha pratik olduğu için yaygındır. Bazı yaşlılar ise daha derli toplu biçtikleri için ücretli olarak tutulan orakçıları tercih etmektedirler. Tohumların saplardan ayrılması için önceleri, harman yerlerine kurulan ve at veya öküzle çekilen "düven", samanın ayrılması için de rüzgar kullanılırmış. Günlerce süren bu işi günümüzde yarım güne indiren, saati 50,000 liradan kiralanan "patos" en yaygın araçtır. Saplardan ayrılan ekinler harman yerine ölçek hesabıyla (bir ölçek=20 kg), tenekelerle çuvala doldurularak evlere getirilmekte ve evdeki kilerlere taşınmaktadır. Tarlada kalan samanlar da, "ramuk"(römork)la taşınarak "haran"lara doldurulmaktadır.

Köyde hububat ekimi hane içi gereksinimi karşılamak için yapılmaktadır. Ürünün çok iyi olduğu mevsimlerde, ürününü tüccara veren aileler olsa da, daha yaygın olan gelenek fazla ürünü ilçedeki ve kentlerdeki yakınlarıyla paylaşmaktır. Hiç toprağı olmayanlar dışında, ailelerin yılda 200-250 ölçek buğday üretmeleri gereksinimlerini karşılamak için yapılan üretimin bir göstergesi sayılabilir.

3.5.1.2.Tütün Ekimi

Güvendik dahil yöredeki göçmen köyleri çevrede tütünü iyi işlemeleriyle, kaliteli ürün almalarıyla tanınırlar. Özellikle Yunanistan göçmenlerinin bir endüstri bitkisi olarak tütünü tercih etmelerinde rol oynayan faktörlerden birisi tütünün kıraç toprakta yetiştirilmeye elverişli

olmasıdır. Bir diğer etmen ise göç öncesinde bu kültürün elemanlarının tütün bitkisine çok yabancı olmamalarıdır. Bilindiği gibi göçmen grubun göç ettiği Selanik kenti ile Türkiye de yakınlarına yerleştikleri Samsun kenti Reji tekelinin belli başlı üretim merkezleri olmuşlardır(Quataert 1984:73).- Reji,Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yerli tütün üretim ve tüketimiyle ilgili bütün konular üstünde denetim hakkına sahip, günümüzdeki Tekel'e benzer bir işlevi olan 1884'den 1914'e kadar vergi toplamaya kadar çeşitli ayrıcalıkların verildiği yabancı bir şirkettir - Güvendik'de tütün tarımının ne zaman başladığına ilişkin kesin bir bilgi edinilememiştir. Köylülere sorulduğunda ise "kendilerini bileliden beri" tütün dikdiklerini söylemektedirler. Bu durumda göçmen grubun tütün tarımını ya Yunanistan'dan beraberlerinde getirdikleri veya çevredeki yerli kültürlerle etkileşimle öğrendikleri ya da göç öncesinde yörede yaşayan ve olasılıkla tütün tarımı yapan Rumlardan ödünç aldıkları düşünülebilir.

Tütün dikiminden itibaren Tekel'e gidebilecek duruma gelene kadar çok çeşitli ve zahmetli işlemlerden geçer. Mart ayında tütün tohumları 'andal' adı verilen üç metrekare genişliğindeki alanlara bölümler halinde ekilmektedir. Andalın zemini en az üç defa olmak suretiyle bellenerek toprak taş ve yabancı maddelerden ayıklanır. Zemin düzleştirildikten sonra toprağın yumuşak ve verimli olması için hayvan gübresi kullanılır. Daha sonra yakılan

odunlardan elde edilen küllerin içine karıştırılan tütün tohumları sözü edilen andallara ekilir.Bir buçuk ay bu alanda büyüyen tütün fideleri Mayıs ayı başlarında yerlerinden sökülerek tek tek tarlaya dikilmektedir. Yağışın az olduğu dönemlerde hem sabah hem de akşam olmak üzere sulanan fideler belli bir boya (5-10 cm.) erişinceye kadar iki kere de suni gübre ile desteklenmektedir.Andallarda tütün yetiştirme işlemi sürerken tütünün dikileceği tarla sonbaharda ve ekimden en az onbeş gün kadar önce olmak üzere iki kez traktörle sürülerek dikime hazırlanmaktadır. Dikimden önce toprak tırmıklanmak suretiyle iyice havalandırılmakta ve yumuşatılmaktadır. Daha sonra bu tarlalara çoğu zaman traktörle yaklaşık otuz santimetre aralıklarla 'karık'lar (arklar) açılmaktadır. Bu arkların çukur yerlerine biraz su ve ucu sivri bir alet yardımıyla tütün dikim işlemi yapılmaktadır. Yörenin ekolojik ortamına uygun bahar yağmurlarıyla beslenen fidelerin boyu yaklaşık on santimetre boyuna gelinceye kadar on beş gün arayla iki kere çapalanmaktadır. Bu yolla toprak havalandırılmakta ve tarladaki yabani otlar temizlenmektedir. Mayıs ayının sonuna doğru alt yapraklardan başlayarak, yeşil rengi sararan ve olgunlaşan yapraklar tek tek kırılarak toplanmaya başlamaktadır. Yapraklar bulundukları bölgeye göre aşağıdan başlayarak dip, orta, tepealtı ve tepe olarak adlandırılmaktadırlar. Tütün kırmaya sabah saat 4 ile 6, akşam 17 ile 19 saatları arasında gidilmektedir. Her gün kırılan yapraklar küfe (köfün)'lerle evlere getirilmekte ve

teker teker 30-35 cm uzunluğundaki tütün iğnelerine, yaprakların boyları da dikkate alınarak çürümüş yapraklar ayrılarak dizilmektedir. İğneler tamamıyla doldurulduktan sonra, yine boylarına göre iplere geçirilerek tütün dizileri elde edilmektedir. Bu diziler ahşaptan yapılan çerçevelere dizilerek ya yere paralel ya da dikine konularak güneşte kurumaya bırakılmaktadırlar. Diğer kurutma yöntemlerinden ambarda ve bacada kurutma yöntemleri tercih edilmemektedir.Kurutma işlemi sırasında tütünün ıslanmamasına dikkat edilmekte,yağmur olasılığı belirir belirmez ya tütünlerin üzeri naylonlarla örtülmekte ya da "haran" lara alınmaktadırlar. İyice kurutulan tütünler nem oranının yüksek olduğu sabahın erken saatlerinde toplanarak 'tonga' ya da 'denk' haline getirilmek üzere kışa kadar evlerin çatılarındaki boşluklarda saklanmaktadır. Bu durum tütünlerin tamamen kurumasını ve kışa kadar zarar görmeden saklanabilmesini sağlamaktadır.Kış geldiğinde tütün dizilerindeki tütünler tek tek elden geçirilerek, iyi kurumamış ya da çürümüş tütün yaprakları diziden ayrılmaktadır.

Tekel'e veya tüccara iyi bir fiyata satmak amacıyla Güvendikli tütünü 'Denk' ve 'Tonga' adı verilen ve iki farklı işlemden geçirmektedir. Denk adı verilen işlemde kuru tütün yaprakları nemlendirilerek , her biri boyut ve kalitelerine göre ayırılıp düzeltilerek küçük demetler haline getirilmektedir. Demetler denk sandığı adı verilen dört

tarafı kapalı altı ve üstü açık bir alet, uzun tahta çubuklar ve paket kağıdı yardımıyla balya haline getirilmektedir. Denk işleminden daha az zahmetli olduğu düşünülen tonga işleminde ise, tütün dizilerindeki çürümüş yapraklar ayıklanır ve diziler yerleştirildikleri 'telis' çuvalları ve iplerle balya haline getirilirler. Tekel'in belirlediği bir gün Güvendikli denk ya da tonga haline getirdiği tütününü bir tütün eksperi ile iki yazıcının önünde sıralamaktadır. Tartılan tütüne eksperin verdiği grat değerleri Tekel Müdürü'nün ve oluşturulan kurulun onayından sonra açıklanmakta ve tütüne baş fiyat belirlenmektedir. Tekel'e giden tütünlere kalitelerine göre A grat, B grat, kapa (dip tütün) olarak ayrılmakta ve fiyat buna göre biçilmektedir. Kalitesi çok düşük olan tütün 'ırmaklık' olarak adlandırılmakta ve çoğunlukla Yeşilırmak'a dökülmekte ya da yakılmaktadır.Yine de Tekel böyle tütüne ortalama en düşük fiyatı ödemektedir. Köyde, tütüne verilen değer ve işlenişine gösterilen özene bağlı olarak genellikle göçmen kökenli diğer köylüler gibi Güvendikli üreticiler, yılda 200 kilodan 1,5-2 tona kadar değişen miktarlardaki üretimlerinin karşılığında, ürünü ya baş fiyata ya da baş fiyatın çok az altında sattıklarını ifade etmektedirler.

3.5.1.3.Sebzecilik ve Meyvecilik

Güvendik' de sebzeciliğin ihtiyacı karşılayacak düzeyde yapıldığı gözlenmektedir. Patates, fasülye, domates soğan, sarımsak ve mısır tarlalardan çok evlerin arkalarında

ya da yanında bulunan bahçelere ekilmektedir. Ancak son zamanlarda köylü patates,soğan gibi sebzelerin ihtiyaçtan fazla olanlarını römorkla önce Taşova'ya götürmekte,oradan da kamyonla Samsun, Adana gibi büyük şehirlere götürüp satmakta, bu şehirlerden de Taşova 'da satabileceği ürünler getirmektedirler.

Mısır ve sarımsak çatılara asılarak kurutulmakta, kış için saklanmaktadır. Hemen hemen her evin avlusunda bulunan elma, armut,dut,incir,ceviz,kiraz ağaçları köylünün meyva ihtiyacını karşılamaktadır. Köyde sebze ve meyve bolluğuna rağmen nadiren bostan tarımı yapılmaktadır. Köylü kavun karpuz ihtiyacını Taşova'dan karşılamaktadır.

3.5.1.4.Bağcılık

Ortalama her evin 1-3 dönüm civarında bağı vardır. Önceleri bağlar çok bakımlı ve bol ürün verirken artık yalnızca bir evin üzüm gereksinimini karşılamak için yapılmaktadır. Güvendik'te giderek bağcılığın ihmal edilmesinin bir sonucu olarak pekmez yapımı ya da üzüm kurutma yaygın değildir. Olgunlaşan üzümler çatılarda sepet içinde saklanmaktadır.

3.5.1.5.Hayvancılık

Köylü günlük süt ve yumurta ihtiyacını karşılamak için hayvan beslemektedir. Bu nedenle hemen hemen her evde ortalama 1-2 büyük baş hayvan, horoz ve tavuklardan oluşan bir kümes, daha seyrekte ördek ve hindiye rastlanmaktadır.

Küçükbaş hayvan üretimi bazı ailelerde yaygındır. Köyde 100 kadar büyükbaş, 500 kadar da küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Köyde bulunan bir sığırcı ve bir çoban kış mevsimi dışında her sabah hayvanları otlatmaya götürmekte, akşama doğru da geri getirmektedir. Hayvanların bakımından ve sağılmasından kadınlar sorumludur. Köylü tütün gibi zahmetli ve zaman alan bir tarımda uzmanlaştığı için hayvanların bakımına fazla zaman ayıramamaktadır; bu nedenle bakımları geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Yaz mevsiminde kolaylıkla taze yem bulabilen hayvanlar kışın saman ve küspe ile beslenmektedirler.

3.5.2.Ekonomideki Yapısal Dönüşümler

Güvendik'te üretim için genel olarak tarımsal toprağın küçük parçalara bölündüğü ve küçük aile işletmeciliğinin yaygın bir birim olarak görüldüğü söylenebilir. Hane başına düşen toprak miktarının azlığı, aile içinde kadın ve çoçukların kullanılabilir durumdaki emek yoğun üretimi, bu işletmelerde görece yüksek gelir sağlayan tütün tarımının gelişmesine neden olmuştur. Tütün üretiminde sağlanan artı ürünün tamamı dışarıya -Tekel'e ya da tüccara- satılmaktadır. Dolayısıyla Güvendik köyünde tarımsal üretimin bir gelişme gösterdiği söylenebilir. Güvendik'te yaşayan göçmen grubun 1924'te başlattığı bu süreç içinde Türkiye'deki tarımsal üretimin geçirdiği yapısal dönüşümlerden kendisini soyutlayamadığı ve giderek onlarla bütünleştiği hissedilmektedir. Yaşadıkları çevreden koparılarak,

Anadolu'da yerleşmeye zorlanan bütün göçmen gruplara topluca yer gösterilip toprakları aileler arasında eşit olarak paylaştırıldığı bilinmektedir (Keyder 1983:229). Bu süreçte göçmenlerin mübadele yoluyla Anadolu'ya yerleştirilmesiyle güçlenen bağımsız köylülüğün, 1926'daki toprağın özel mülkiyetini güvence altına alan Medeni Kanun, 1934'teki İskan Kanunu, 1945'teki Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile birlikte Güvendik'te "küçük meta üretimi" nin pekiştiği söylenebilir. Birinci ve ikinci kuşak toprağın yeterli miktarda oluşunu Yunanistan'da sahip oldukları toprak miktarıyla karşılaştırarak ifade etmektedir. Yunanistan'da toprağın az ama çok verimli olduğunu, Güvendik'te çok toprağa sahip olduklarını ama daha çok yorulduklarını söylerken çevre kültürlerin "siz toprağın pirisiniz." biçimindeki övgülerini de aktarmayı ihmal etmemektedirler. Güvendik'teki tarımsal üretimi Türkiye'deki ve dünyadaki siyasi ve ekonomik değişmelerden/gelişmelerden etkilenerek 1950'ye kadar devam ettiği sözü edilen kuşak tarafından aktarılmaktadır. 1950'de Demokrat Parti yönetiminin A.B.D.'nin tarıma yönelik kaynak yaratmak isteği doğrultusunda devletin imkanlarını köylünün refahını sürekli kılmak için kullandığı belirtilmektedir (Keyder 1983:221). Bu politikanın savaş yıllarında durağanlaşan tarımsal ekonomiyi canlandırdığı Güvendik halkının da bundan etkilendiği günümüzde de paralel bir çizgide siyasi tercihlerini koruyan yaşlı kuşakların aktardıklarından çıkartılabilir. Atatürk'le aynı memleketi (Selanik) paylaşan ve bir dönem C.H.P.'nin ateşli

savunucuları olan göçmenlerin siyasi tercihlerinin birden bire değişmediği ve C.H.P. yönetiminin savaş yıllarında baş vurduğu köylünün elindeki ürünü, köylünün içinde bulunduğu koşullara veya ürettiği miktara bakılmaksızın el koyması ile haraca dönüşen tarımsal fiyat politikalarının bu tercihte etkili olduğu yadsınamaz. 1950'lilerde yaşanan bu teşvik dönemi bugün de kendini gösteren araştırmacının bir miras olarak kuşaktan kuşağa aktarıldığını düşündüğü "girişimci ruh"un etkisiyle göçmenlerin ekonomik olarak çevreyle bütünleşmelerini başlatan bir süreç olmuştur. Ancak Türkiye genelinde 1960 döneminde hızlanan tekno-ekonomik dönüşümün (Gevgili 1989:53), Güvendik'te 1970'li yıllarda başladığı dolaylı olarak gözlemlenmiştir. On yıllık bu gecikmeye neden olarak köye 1969'a kadar yol yapılmaması, yol yapıldıktan sonra Keyder (1983:244)'in 1950'liler de başlayıp 1970'lerde yavaşladığını ifade ettiği kente göç olgusunun 1970'lerde Güvendik'te başlamış olması gösterilebilir. Göç sürekli hale geldiğinde, faal nüfustaki azalmaya bağlı iş gücü açığını Güvendik köylülerinin 1972'de kırk kişi bir araya gelerek aldıkları bir traktör ile kapatmaya çalıştıklarını söylenebilir. Güvendik özelinde 1972 tarihinde başlayan tarımda makinalaşma süreci günümüze kadar devam etmiştir. Bugün köyde dokuz traktör, üç patos, bir biçerdöver bulunmaktadır. Makinalaşmanın yaygınlaşması, yamaçlardaki işlenmesi güç olan toprakların da azami ölçüde tarımsal üretime katılmalarını sağlamıştır. Köyün yakınındaki

ormandan kesilerek elde edilen topraklarla birlikte tarıma açılan yeni alanları işleyecek güç makinalar olmuştur. Buna rağmen günümüzde çok parçalı hale gelen toprağı işlemek için makinaları birbirlerine kiraya verdikleri görülmektedir. Köylü, yakın akrabaları dışındaki kişilere traktör, patoz, biçerdöverini kiraya vermektedir.Akrabalarına ise hem emeğini hem de makinasını karşılıksız sunmaktadır.Bu durum beraberinde köydeki haneler arasındaki emek ve ürün alışverişinde de değişmelere neden olmaktadır. Makinalaşma ve tütün tarımı ile birlikte kazanılan artı değerin Tekel'e ya da tüccara satılmasıyla parasal ekonomiye giren Güvendik'te emek ve ürün değişiminde paranın kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yoğurdu, sütü, yumurtası olmayanlar,para karşılığı bunu köy içinden elde edebilmektedirler. Ancak bu aşamada sosyal ilişkilerin temelinde yeralan akrabalık, hısımlık, komşuluk gibi değerlerin yarattığı dayanışma duyguları, parayla ürün değişiminin yaygınlaşmasını görece önlemektedir. Günlük işlerde kadın ve çocukların karşılıksız emek değişiminden söz etmek mümkündür. Tütün kırmak, dizmek, soğan çapalayıp, çıkartıp, kesmek gibi işlemlerde yardımlaşma ve araç gereç alışverişi çok yaygındır. Karşılık istenmeksizin yapılan işlerin paylaşılmasına rağmen kapitalist ilişkilerin yavaş da olsa köylüler arasında yaygınlaştığı söylenebilir (Öngel 1981:182).

Boratav (1991:138), 1980'li yıllarda göreli olarak gerilediğini ifade ettiği tarımsal fiyatlara karşı çiftçinin

kendisini savunabilmesi için ya kırdan kente göç etmesinin ya da kaynaklarını tarım dışına kaydırması gereğine dikkat çekmektedir. Bu çerçevede Güvendik'te her iki savunma biçimine rastlandığı söylenebilir. Köyde geçim olanaklardan bütünüyle yoksun olanlar ki bu gruba askerliğini bitirip köye dönen işsizleri de dahil etmek mümkün, doğrudan büyük kente göç etmeyi tercih etmektedir. Oysa Güvendik'te mali durumu iyi olarak bilinenler Taşova'ya göç etmeyi tercih etmektedirler. Nitekim Taşova'da dayanıklı tüketim maddeleri, beyaz eşya, mobilya satan; artık Taşova'nın da zengini sayılan üç Güvendikli bulunmaktadır.

Ayrıca köyden Taşova'ya çalışmaya giden 21 Tekel işçisi, 6 vasıfsız işçi, 1 pideci bulunmaktadır. Vasıfsız işçi olarak çalışanların şehre göç etme olanaklarının bulunmadığı, ve topraksız oldukları gözlenmiştir.Tekel işçileri ise Vergin (1985:13)'in tanımladığı işçi-köylü statüsüne uymaktadırlar. Güvendik'te son on beş yıllık dönemde Tekel'de çalışan işçi sayısındaki artışa bağlı olarak, gelir dağılımında değişmeler olduğu söylenilmektedir. Özellikle hem toprağı olan hem de Tekel'de çalışan işçilerin gelir düzeyi diğerlerine oranla oldukça yüksektir. Çünkü bu aileler modern tarım aracı almakta zorlanmamakta, dolayısıyla kendileri için yaptıkları tarımsal üretimden kalan artı ürünü daha az emek harcayarak satabilmektedirler. Ayrıca her ay sabit bir gelire sahip oldukları için bu işçilerin refah düzeylerinde de bir yükselme gözlenmektedir. Tarım dışına aktarılan iş gücü ile

gelir düzeyi yükselen ailelerin sayısındaki artış köyde tüketim biçimleri ve alışkanlıkları farklılaşan grupları da beraberinde getirmektedir.

3.5.3.Tüketim

Güvendik'te köylülerin gereksinimlerine cevap veren bir bakkal bulunmaktadır. Ancak köylüler çok acil olmadığı sürece bakkaldan alışverişi tercih etmemektedirler. Bunun bir nedeni bakkalı pahalı bulmalarıdır . Daha geçerli gibi görünen diğer nedenler ise köylünün beklentisine uygun çeşitlilikte malı bakkalda bulamaması, alışverişin erkeklere ait bir iş sayılması ve onların bu iş için ilçeyi tercih etmeleri olabilir. Gelir düzeyi düşük ailelerin ilçedeki dükkanlardan yıl boyu veresiye almaları ve "ürünü kaldır"dıktan sonra borçlarını ödeyebilmelerinin de bu tercihde payı olduğu söylenebilir. Her Perşembe ilçede kurulan pazara Güvendikliler 'hafta' demektedirler. Haftaya giden çoğunluğu erkek Güvendikliler kadınların istemleri doğrultusunda evlerinin bir haftalık gereksinimini karşılamaktadırlar. Haftadan kış mevsiminde genellikle her türlü sebze meyve alınırken, yaz mevsiminde köyde bulunmayan besin maddeleri alınmaktadır. Güvendik'te önceleri ayakkabıdan kumaşa herşey haftadan alınırmış. Günümüzde ise özellikle giyimle ilgiligereksinimler mağazalardan karşılanmaktadır.

Sosyo-ekonomik yapıda ortaya çıkan değişmelerin yansıması daha belirgin düzeyde tüketim biçiminde görülmektedir. Kitle iletişim araçlarıyla ilçenin ve yerli kültürlerin etkisi sonucunda Güvendikli evine renkli televizyon , çamaşır makinası, mobilya gibi daha çok kent kültürüne özgü olduğu düşünülen unsurları alabilmek için, taksitle bile olsa milyonlarca liralık borcun altına girmeyi göze alabilmektedir. Sabit gelir güvenceleri olan işçi-köylülerden bazılarının daha da cesur oldukları söylenebilir.Bu kişilerin otomobil gibi daha yüksek alım gücü gerektiren bir nesneyi sabit gelirleri ile tarımsal üretimden ellerine geçen parayı katarak satın almaktadırlar.Otomobil onlar için yaşamı kolaylaştıran bir unsur olmaktan çok, satıp yeniden alarak komisyonculuk haline getirdikleri yeni bir kazanç aracıdır. Çok yaygın olmasa da bu durum Güvendiklinin girişimci ruhunun bir göstergesi sayılabilir.

3.5.4.Sağlık

Güvendik'te halk hekimliğinin tıp hizmetlerinin yaygınlaşmasına bağlı olarak giderek yerini modern hekimliğe bıraktığı gözlenmiştir. Ancak Acıpayamlı (1982:12)'nın saptadığı Anadolu'daki halk hekimliğine ait sağaltma yöntemlerinden bazıları hala uygulanmaktadır.Güvendik'te daha çok sihirsel ve dinsel işlemlerle sağaltma biçimine rastlanmıştır.Acıpayamlı(1982)'nın sihirsel işlemlerle sağaltma adı altında topladığı 'kurşun dökmek',

'tütsülemek'gibi işlemler genellikle tecrübesine güvenilen yaşlılarca uygulanmaktadır. Bu işlemlerin 'cinler'i ve fena ruhları uzaklaştırarak, rahatsızlığı olan kişinin sağlığına kavuşmasını sağladığına inanılmaktadır. Dinsel işlemlerle sağaltma işleminde ise hastanın yüzüne Kuran'dan bazı dualar okunduğu gibi, duaların okunumasıyla hazırlanan muskalara da rastlanmaktadır. Dolayısıyla bu iki tür sağaltma işleminin tarihsel süreklilik içinde de birarada uygulandığı söylenebilir.

Tekno-ekonomik değişmelerin İlçe ile ulaşımı kolaylaştırması Güvendikliler arasında modern hekimlik hizmetlerine başvurma eğilimini yaygınlaştırmıştır. Her ne kadar Güvendik'te bir sağlık ocağı yoksa da hekim, hemşire, ebe ve sağlık memurlarından oluşan sağlık personelinin düzenli aralıklarla köyü ziyaretleri yalnızca tedavi ve ilaç konusunda değil hastalıkların nedenleri ve korunma yöntemleri konusunda da köylülerin bilgilenmelerini kolaylaştırmaktadır.Bu aşamada televizyondaki eğitim programları özellikle ana ve çocuk sağlığı ve doğum kontrolü konusunda tıbbi uygulamaların benimsenmesinde etkili olmaktadır.

Yine de, Güvendiklilerin modern sağlık hizmetlerini benimsemede seçici oldukları söylenebilir. Köyde kolu kırılan ya da çıkanlar Taşova'daki Devlet Hastahanesi'ne değil kilometrelerce uzaktaki Erbaa yakınlarındaki 'Hacı Dede' ye götürülmektedir. Bunun nedeninin hem maddi hem de

psikolojik temelli olduğu söylenebilir. Tıbbi tedavi hem çok uzun sürerek hastayı işinden alıkoymakta hem de sağlık konusunda sigorta ve benzeri bir güvencesi olmayan köylüye hastane ve ilaç masrafları fazla gelmektedir. Oysa 'kırıkçı,çıkıkçı' da tüm işlemler yarım saatlerini bile almamaktadır.

3.5.5.Beslenme

Güvendiklinin beslenme biçimi,hazırlama ve yeme alışkanlıkları da tekno-ekonomik değişmelerden ve sağlıkla ilgili bilgilenmelerden soyutlanamamaktadır. Geleneksel beslenme alışkanlıklarından olan sabahları 'çorba içme' Güvendik'te oldukça yaygındır. Yaz mevsiminde tarımsal etkinlikleri sonucunda artan kalori gereksinimi sabah öğle ve akşam yemeklerinde sıklıkla yenilen kızartmalarla giderilmeye çalışılmaktadır. Bu göçmen kültürün eski yerleşim yeri Selanik'ten Anadolu'ya taşıdığı 'soğanlı pide' eski değerini giderek yitirse de, köye gelen 'hatırlı' konuklara, grubun kültürünü yansıtan bir unsur olarak sunulmaktadır.

Araştırmacı köyde ekmek hamurunun yapılması ve 'hayat'ta 'çenepe' içinde pişirilmesini ilk gidişinde gözlemleyebilmiştir. Ancak daha sonraki gidişlerinde yalnızca kaldığı ailenin değil diğerlerinin de ekmeği Taşova'daki fırınlardan aldıklarına tanık olmuştur.

Beslenmede bir başka değişme ise normal koşullarda yerde tahta bir sofra üzerinde genellikle bir kaç tabaktan topluca kaşıklarla yemek yenilmesine karşın Taşova'dan konuklar geldiğinde bir masa üzerine ayrı ayrı tabaklar, çatallar ve kaşıklar konularak sofra düzeni hazırlanmaktadır.

Bunun dışında ortaya çıkan sağlık problemlerine bağlı olarak Güvendiklinin beslenme alışkanlıklarını değiştirmeye başladığı gözlenmektedir.

3.6. İdeoloji

3.6.1. Din

Mardin (1991:239)'in "dinin yaşanması demek din olayının coğrafi, sosyal, kültürel değişkenlere göre değişmesi demektir" biçimindeki söylemi, din olgusunu kültürden kültüre göreceliğini ve sosyal bir kurum olarak dinin insan davranışını belirleyen yönlerinin öteki kurumlarla benzerlikler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Güvendik köyünde kültürel kimliğin korunmasında büyük rol oynayan din, yaşam biçimine etkisi ve uygulanması söz konusu olduğunda aileden aileye değişiklik göstermektedir. Bu farklılaşma, Türkiye genelinde olduğu gibi Güvendik'te de dine bireysel ve toplumsal anlamda yüklenen işlevden kaynaklanmaktadır. Ayrıca gelir düzeyine bağlı farklılaşmaların dinin ele alınışında da kişiden kişiye değişen uygulamalarda da etkili olduğu gözlenmektedir. Diğer

bir deyişle gelir düzeyi yüksek ailelerde, ilçeyle etkileşime bağlı olarak günlük yaşamı dinin gereklerine göre düzenlemede artış eğilimi gözlenmiştir.

Köye iskan edildikleri ilk yıllarda teknik ve ekonomik olanaksızlıklar nedeniyle cami yapılamadığı, uzun bir süre ibadet yeri olarak köyün girişinde kalıntıları bulunan kilisenin kullanıldığı yaşlılarca aktarılmaktdır. Kiliseden sonra bir süre köy odası ibadet için kullanılmışsa da gereksinimlere cevap vermediği için köylü köyün merkezindeki camiyi ortaklaşa yapmıştır. Caminin yapılmasıyla kilise iyice yıkılmış, taşları alınmış, günümüze yalnızca temeli kalmıştır. Günümüzdeki cami Güvendik köylüleri için her cuma bir toplanma yeri işlevi görmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nca atanan imam, tarımsal üretime katılmakta, yaz aylarında ise sık sık memleketine gitmektedir. Yaz ve kış ayları karşılaştırıldığında camiyi kullanma sıklığında farklılık vardır. Yazın cami yalnızca Cuma günleri kalabalıktır. Diğer günlerde ise namaz vakitleri dışında sürekli kapalı tutulmaktadır. Kış aylarında camiye gidenlerin sayısında bir artış gözlenmiştir. Cami erkeklere özgü bir mekandır, kadınlar ibadetlerini evde sürdürmektedirler. Yazın zamanın büyük çoğunluğu tarlada geçtiği için ibadetler yoğun olarak Cuma ve Kandil günleri yapılırken, köylü bir bakıma ibadet etmeyi kış aylarına ertelemektedir. Kandil günleri, erkekler camiide okutulan mevlüdü dinlemektedirler. Kadınlar ise evlerde namaz kılıp,

Kuran okumakta, varsa televizyondan naklen yayınlanan mevlüdü dinlemektedirler. Cami, erkeklere özgü bir mekan olmasına rağmen her yıl açılan kuran kursları söz konusu olduğunda, ilkokulu bitiren kız çocuklarının da kullanımına açık olduğu gözlenmektedir. İlkokulu bitiren her kız çocuğu ortaokula gönderilmeyecekse mutlaka Kuran kursuna yollanmaktadır. Kuran kursuna gidenlerin dışında, özellikle kız çocuklarını İmam Hatip okullarına gönderme eğilimine rastlanmıştır.

Ramazan ayı ve bayramıyla Kurban bayramı, köy yaşamında dinin etkisinin arttığı günlerdir. Ramazan ayından önceki günlerde ramazanı karşılama orucu tutulmaktadır.Bu orucun on günden fazla olması, kabul ve destek görmektedir. Kadınlar bir önceki ramazanda borçlu olduklarını düşündükleri günlerin orucunu da, bu günlerde ödemektedirler. Tutulan oruçla beraber köylü beş vakit namaz kılmayı da ihmal etmemektedir. Kuran'ın baştan sona okunduğu 'mukabale' ye gitmek kadınlar ve genç kızlar arasında oldukça yaygındır. Erkekler iftardan sonra teravi namazı için camiye gitmektedirler. Ramazan ayı bitimininde üç gün bayram yapılmaktadır. Bayram sabahı erkekler bayram namazı için camide toplanmakta, oradan topluca kabristanlığı ziyarete gitmektedirler. Önce akrabalar ve yaşlılar daha sonra komşular ziyaret edilmektedir. Tatil nedeniyle kentten gelen yakınları köylüleri ziyaret etmektedir. Çocukların köyde kapı kapı dolaşması, bayramlaşıp el öpmesi adettir. Ancak genç kızların yalnızca aileleri ile bayramlaşmaya gitmeleri kabul görmektedir.

Kurban bayramında da benzer etkinliklerin yanında kurban kesip bunu yaşlılara ve fakirlere dağıtıldığı görülmektedir. Dört gün süren bu bayram, tıpkı Ramazan Bayramında olduğu gibi küskünlerin barıştığı ve toplumsal birlik duygusunun pekiştiği günlerdir. Dolayısıyla Güvendik'te din toplumsal ilişkileri düzenleyerek, toplumsal bütünleşmeyi sağlayan bir güç kaynağı olmaktadır.

Erdentuğ (1977:92) Türk toplumunda dinsel inançlara bağlılık kadar, boş inanlara da bağlılık görüldüğünü ifade etmektedir. Sosyal yaşamın bütün alanlarını etkileyen ve din açısından red edilen bu bağlılığın 'cahil din hocalarının toplumun dine dayalı inançlarını kötüye kullanmaları' (Erdentuğ 1977: 92) olduğunu düşünmektedir. Güvendik'te de bu anlamda çeşitli uygulamalar olduğu gözlenmektedir. Cin, peri ve cadıların varlığına inanç sürmektedir. Köyde bazı kişilerin cadılık yaptığının söylenmesi; cadıların ziyaret ettiğine inanılan hayat gibi yerlerden geceleri korkma; kurşun dökme, okuyup üfleme gibi sağaltım yöntemleri; çocuklara karanlıkta öcülerin geleceği korkusunun kültürleme yoluyla verilmesi gibi unsurlar bu durumun bir göstergesi sayılabilir. Ancak bu noktada araştırmacı, Mardin (1983: 108)'in Türkiye'de kendi içinde anlamlı bir 'halk din'i ve dünya görüşü olduğu fikrinden hareketle, Erdentuğ'un saptamasından çok Güngören (1988:142)' in boş inanların çok tanrılı dinlerle tek tanrılı dinlerin inaçlarını uzlaştırma çabası olduğu yolundaki açıklamasına daha yakındır.

Güngören, Avrupalılığı oluşturan kavimlerin eski pagan inanç ve uygulamalarını tek tanrılı dini kabul etmelerinin hemen ertesinde terk etmediklerini, kendi mitlerini hıristiyan mitolojisinden aldıkları ögelerle kaynaştırarak sürdürmeye çalıştıklarını düşünmektedir. Aynı görüş Türkiye'de bu anlamda bir uzlaşmanın göstergesi sayılabilecek şaman inanışlar ve islam inanışlarının bir bileşkesi olan 'halk dini' fikrini doğrular niteliktedir.

Her ne kadar Güvendik'te din, doğallıkla yaşanıyor ve uygulanıyorsa da ,son yıllarda Türkiye'de gözlemlenen köktenci dini akımların izdüşümlerine rastlanmıştır. özellikle İlçe ile sosyo-ekonomik anlamda doğrudan bağlantısı olan kişi ya da ailelerin bu akımların etkisinde kaldıkları ve dini ele alış biçimleriyle köydeki diğer gruplardan farklılaştıkları gözlemlenmiştir. Yalnızca dini etkinliklerde değil, giyim, sosyal yaşamı düzenleyen kurallar, kadın-erkek ilişkileri ve eğitim gibi kültürel yaşamın her alanında bu farklılaşmanın yansımalarını görmek mümkündür. Sözü edilen bu gruplar arasında erkeğin tartışılmaz üstünlüğü, Kur'an kurslarına ve İmam Hatip Liselerine gönderilen öğrencilerin çokluğu ve kadınların giyiminde giderek kabul gören 'türban' tercihi göz önünde bulundurulduğunda bu farklılaşmanın, özellikle İlçe'ye göç etmeyi düşünen ailelerde yaygınlaşacağı söylenebilir. Araştırmacı, Güvendiklinin modern dünyaya uyum güçlüğü yaşarken ürettiği geleneksel dünya görüşü konusunda Vergin

(1985:24)'in düşüncelerine katılmaktadır. Vergin, Ereğli köylerinde benzerini gözlemlediği geleneksel kültürel ve toplumsal modellere sığınma isteğini "Türkiye'de ister istemez Batının damgasını taşıyan kent ve sanayi uygarlığının yarattığı istikrarsızlıkla kargaşanın yadsınması" ve yitirilen kültürel kimliğin yarattığı zararın " üstesinden gelebilme denemesi" olarak değerlendirmektedir.

3.6.2.Kişilik Özellikleri

Bireyin kalıtımsal nitelikleri, sosyal/kültürel sistemle doğrudan etkileşim halindedir. Bu etkileşimin kişiliği biçimlendirdiği söylenebilir. Dolayısıyla toplumda sosyal kültürel ögelerin değişmesi kişilik özelliklerinin değişmesine de kaynak oluşturmaktadır. Kuşaklar arasında aktarılan bu kişilik özelliklerinin oluşmasında çocuk yetiştirme tekniklerinin önemi yadsınamaz. Güvendik köyünde çocuk çok değerli bir varlıktır. Evliliklerin hemen ertesinde çocuk beklenir. Özellikle yaşlılar yeni evlilere bir an önce çocuk sahibi olmaları konusunda baskı yaparlar. Güvendik'te hem yeni evli çift hem de büyükler bebeğin öncelikle 'çocuk' yani erkek olmasını arzu ederler. Bunun nedeni soyu devam ettirecek bir varis sahibi olma ve yakın çevreden bu konuda yapılacak yoğun baskıdan kurtulma isteği olabilir.

Hamileliklerin ilki dışında anne adayına özel ilgi gösterilmemektedir. Kadın, doğuma kadar günlük işlerine devam eder;tarlaya gider, çamaşır yıkar, tütün dizer. Doğum

zamanı geldiğinde anne adayları Taşova'ya Devlet Hastanesi'ne götürülürler. Eskiden doğumu yaptıran yaşlıların artık yalnızca öğütleriyle genç annelere yardımcı oldukları gözlenmiştir. Doğumdan sonra bebeğe adını baba koyar. Çiftler çocuğa isim koyarken kendi ana babalarının isimlerini koyma eğilimini sürdürmektedirler. Yine de kitle iletişim araçlarının ve çevre kültürlerin etkisi ile 'modern' saydıkları günün 'moda' isimlerini koyma eğilimi giderek yaygınlaşmaktadır.

Doğum yapan anne köye döndüğünde köydeki bütün kadınların onu ziyaret etmesi adettir. Genellikle ziyarete gelen kişilerin ellerinin boş olmadığı gözlenmiştir. Bebek bakımında ise annelerin gelenek yöntemlerden bazıları uyguladıkları bazılarını bıraktıkları gözlenmektedir. Bebekler yaygın olarak ahşap bir beşiğe sıkıca bağlanarak uyutulurlar. Bebeği tam kundağa sarma alışkanlığı unutulmaktadır. Ama yarım kundak bebekliğin ilk iki ayında yaygın olarak kullanılmaktadır. Annelerin bebek bakımı konusunda televizyondan çok etkilendikleri gözlenmektedir. Özellikle emzirmenin ve anne sütünün yararı konusunda bilgilenen, anneler çocuklarını 1,5-2 yaşına kadar emzirmektedirler. Ekonomik olması ve gebelikten koruduğu inancıyla anneler, çocuğu sütten kesmek için ek bir çaba harcamamaktadırlar.

Kişiliğin gelişmesinde oldukça önemli olan tuvalet eğitimine Güvendik'te bebek 8-9 aylıkken başlanmaktadır. Anne bebeğin altını ıslatacağı saatleri tahmin ettiği için çocuğun hareketlerine de bakarak günün belli saatlerinde düzenli olarak çocuğu 'çişe tutar'. Çocuk istenileni yaptığında sözle ya da öpülerek davranışı pekiştirilir. Tuvalet eğitimi konusunda Güvendikli anneler nadiren ceza uygulamaktadırlar. 5-6 yaşına kadar altını ıslatan çocuklara artık büyüdükleri, 'çişleri' gelince söylemeleri istenir. Ancak yaşlı kuşaktan bireylerin çocukları eğer bir daha yaparlarsa, iğdiş etmekle kesmekle korkuttuklarına tanık olunmuştur.

Güvendik'te ilgi odağını oluşturan çocukların fiziksel ihtiyaçları anında karşılanır. Çocuğun yemekleri 2-2,5 yaşına kadar ayrıdır. Ama bu arada çocuk yer sofrasına ve diğer aile üyeleri ile yemeğe alıştırılır. Diğer aile üyeleriyle yemek istediğinde, bu davranışı pekiştirilir.Üstünü kirletmesine pek aldırılmaz.

Güvendik'te cezadan çok ödülle pekiştirmenin yer aldığı çocuk yetiştirme biçiminin en çarpıcı yanı çocuğun ergenliğe girene kadar kız olsun erkek olsun anne ve babası ve büyükleri tarafından sevildiğinin öpülüp, kucaklanarak hissettirilmesidir. Bu davranış biçiminin bebeklikten çocukluğa ve ergenliğe geçerken temel güven duygusunun oluşturulmasında etkili olduğu söylenebilir. Yasaklama,

ceza ve azarlamadan çok pekiştirme, sevgi ve buna bağlı güven duygusu ile yetiştirilen Güvendiklinin dışa dönük ve yeniliklere açık olduğu söylenebilir.

3.6.3. Eğitim

Kültürel sürekliliğin zorunlu bir koşulu kabul edilen eğitim bir bakıma kültürel değişme ile ussal ilişki kurma ve işbirliği yapma yoludur (Aydın 1991:38). Diğer bir deyişle toplumun değişmeye ayak uydurabilmesi için kuşaktan kuşağa aktarılan toplumsal kalıtın değişmesi gereklidir. Bu süreç kendi içinde iki alt süreç taşımaktadır: Kendiliğinden eğitim veya enkültürasyon ve örgün eğitim veya akkültürasyon (Aydın-Şafak 1992: 13).

Güvendik'te örgün eğitimin ya da kurumlaşmış eğitimin ilkokul düzeyinde özellikle üçüncü kuşakta oldukça yaygın olduğu gözlenmiştir. Köyün ilkokulunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın köy okulları için saptadığı tarihler arasında sabah saat 9'dan öğleden sonra 3'e kadar, ikisi köyün yerlisi dört öğretmen, 7-12 yaşları arasında toplam 94 çocuğa hizmet vermektedir. Köyde ilkokul çağına gelen her çocuğun okula gönderildiği düşünüldüğünde ilkokul düzeyinde okullaşma oranının düşük olmadığı söylenebilir. İlçe'ye okumaya giden 7 si ortaokul, 3 ü lise öğrencisi 10 kişi bulunduğu göz önünde bulundurulduğunda ise okullaşma oranının orta öğretimde düşük olduğu sonucu çıkarılabilir. Yalnızca ilkokul öğreniminin devletçe zorunlu tutulmasının, köyde ortaokul bulunmamasının ve İlçe ile düzenli bir ulaşım aracının

olmamasının bu tablonun ortaya çıkasında rolü büyüktür. Bu nedenle çocukların hayallerini ilkokuldan sonra yatılı bir okula gitmek süslemektedir. Ayrıca ilkokul aşamasında çocuklarını okula gönderirken kız erkek ayırımı yapmayan ailelerin, orta okul aşamasına gelindiğinde erkek çocuklarını okutmak için bütün olanaklarını seferber etmelerine karşın aynı çabayı kızlar için göstermediklerine tanık olunmuştur. İlçeye okumaya gidenler arasında yalnızca iki kız öğrencinin bulunması durumu doğrular niteliktedir. Köyde liseyi bitiren yalnızca bir genç kıza rastlanmıştır. Eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanamamalarına rağmen kızların kurumlaşmış eğitim düzeyi ile erkeklerinki arasında anlamlı sayılabilecek bir fark gözlenmemektedir. Bu durum sorgulandığında köylüler gerekçe olarak ekonomik olanakların sınırlılığı öne sürmektedirler. Eğitim düzeyi ile okullaşma oranının eğitime ya da okumuş insana verilen değer arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu düşünüldüğünde Güvendikli ailelerin çocuklarını okutmaktan çok, bir an önce para kazanabilecekleri mesleklere yönelttikleri ve toplumdaki statülerini kazanılan para ile değerlendirdikleri gözlenmektedir (Bkz.:Örnek Olay 6). Bu nedenle Güvendik'te İmam Hatip Okulları'na gönderilen öğrenci sayısında bir artışın olduğu söylenebilir. İlçeye okumaya giden öğrencilerin 6'sının "İmam Hatip'e" gittikleri öğrenilmiştir. Özellikle gelir düzeyi yüksek olan ve İlçe ile bütünleşme çabasındaki ailelerin bu tercihlerinde İmam Hatip Okulları'nın müslümanlığın gereklerine göre 'insan'

yetiştirdiği düşüncesi ile mezuniyetten hemen sonra iş bulma olanağı bulunduğu inancı etkili olmaktadır. Bunun yanısıra ilkokulu bitiren ama okumaya devam etmeyen bütün çocukların Kuran kursuna gitmeleri kabul görmektedir. Güvendikli Kuran kursunu yalnızca kolay ulaşılabilir olması ve çocuklarının dini açıdan bilgilenmelerini sağlaması açısından değil, onu da okul gibi kurumsal bir eğitim yolu olarak gördüğü için kabul etmektedir.

Kurumlaşmış eğitim düzeyindeki bu düşük oran Güvendik'te eğitimin büyük ölçüde kendiliğinden gerçekleşmesine neden olmaktadır. Doğumdan itibaren başlayan kültürleme süreci içinde Güvendikli köyde yaşam sürmesi için gerekli bütün bilgileri görerek ve uygulayarak kazanmaktadır. Dolayısıyla okullarda verilen bilgilerin köy yaşamında işlevsizleştiği söylenebilir.

3.6.4. Gelenek ve Görenekler

Balaman (1983: 51), geleneksel insanın, yaşamın gereklerine koşut olarak oluşturduğu nitel ve nicel özelliği ile işlerlik kazanan günbilgisinin insan doğa ilişkisinin bir ürünü olduğunu düşünmektedir. Bu anlamda, önceleri Güvendik'te 'ayların gelini' olarak kabul edilen Hıdırellez'in karşılandığı 6 Mayıs tarihinde kutlamalar yapıldığı, köy halkının topluca ateşler yakarak, ilkbahara girildiği birinci ve ikinci kuşaktan Güvendiklilerce

aktarılmaktadır. Günümüzde ise bu kutlama daha çok, kadın ve çocukların ormana piknik yapmaya gittikleri, genç erkeklerinse onları izledikleri bir gün olarak algılanmaktadır.

Güvendik'te geleneksel yaşamın sürekliliğinin bir diğer göstergesi de, tarımda kullanılan tüm modern yöntemlere rağmen kurak geçen mevsimlerde çaresiz kalan köylünün yağmur duasına çıkmasıdır. Daha çok dinsel bir tören niteliğinde olan Yağmur duasına yalnızca köyün İmamı eşliğinde erkekler ve çocuklar katılmaktadır. Dua için 'Heriz Baba'ya çıkanların yağmur yağdırması için " Allah'a" dua ettikleri ve orada kesilen kurban eti ile yemek yedikleri aktarılmaktadır. Dolayısıyla yağmur duasının topluca yapılması bir bakıma sosyal/kültürel dayanışmanın bir ifadesidir.

Bu dayanışma günlerinden bir diğeri de köyden bir bireyin ölümü ile yaşanır. Ağır hasta ya da çok yaşlılardan zaten haberdar olan köylü ölüm haberini camiden okunan 'sela'nın ardından almaktadır. Köyde belli bir yaşa ulaşanlar bir kenara 'kefen parası' ayırmaktadırlar. Ölen kişi erkekse erkek, kadınsa kadın hoca tarafından yıkanmaktadır. Ölen kişinin yıkanıp kefenlenme işinin öğle ya da ikindi namazından sonra yapıldığı aktarılmaktadır. Gömme işlemine kadınlar katılmamaktadırlar. Köyün dışında ölen yaşlıların köydeki mezarlığa gömülmeleri arzulanır. Ölen anne/babalarını gömmek için köye getirmeyenler şiddetle

kınanırlar; çünkü ölen kişinin başka memlekette gömüldüğünde ruhunun rahatsız olacağına inanılmaktadır. Ölen kişinin ailesine maddi manevi destek verilmesi adettir. Böyle günlerde, Güvendik'teki her köylü yardıma isteklidir.

Güvendik'te nişan, düğün, sünnet gibi törenler genellikle tarımsal etkinliklerin tamamlandığı dönemde yani 'harman kovul'duktan sonra yapılmaktadır.

Bunlardan sünnet töreni okullar açılmadan önceki bir hafta sonu yapılır. Ergenliğe girmeden hemen önce sünnet için en uygun dönem olarak düşünülmektedir. Yine de bir ailenin birden fazla 'çocuğu' varsa ve ekonomik olanakları da sınırlıysa hepsine bir düğün yapılmaktadır. Sünnet gününün bir gün öncesinde, ki bu genellikle Cuma günü olmaktadır, düğün yemeği ve konuklar için hazırlık yapılmaktadır. Taşova' daki uygulamaların etkisiyle kına gecesi uygulamaları yaygınlaşmaktadır. Kına gecesinde sünnet olacak çocuklara ilahiler eşliğinde kına yakılmaktadır. Daha sonra türkü söyleyenlerin eşliğinde oynanmaktadır. Ertesi gün erkenden evin bahçesinde kazanlarla düğün yemeği yapılmaktadır. Bu arada sünnet giysileri içindeki çocuklar ve arkadaşları otomobillerle gezdirildikten sonra sünnet edilmek üzere Taşova'ya götürülürler. Geri döndüklerinde tüllerle süslenen yatağa yatırılırlar. Bu arada köyün tamamına yemek verilmektedir. Kadınlar ve erkekler yemeği ayrı ayrı yerlerde yerler. Yemekten sonra sünnet olan çocukların

yanına gidilerek çocukların dayanıklılıkları övülür. Yatağın kenarına yakınlık derecelerine göre altın, para, saat, gibi hediyeler bırakmayı da unutmazlar. Böylelikle masraf yapan düğün evine karşı yardım görevlerini yerine getirerek dayanışma zincirini koparmamaktadırlar.

Benzer bir dayanışma örneği söz, nişan ve düğünlerdeki takı adetinde de bulunabilir. Ancak nişan ve düğünlerde artık daha çok yeni evlilerin gereksinimlerinin karşılanmaya çalışıldığı bir dayanışma biçiminin ortaya çıktığı söylenebilir. " Dünürşüler" in evlenecek çocuklarının ev eşyası,mobilya, beyaz eşya gereksinimlerini paylaştıkları gözlenmektedir. Dolayısıyla, Güvendiklinin nişan ve düğün törenlerini de kente ya da ilçeye öykünerek yapma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Tüm bu değişmelerde gözlenebileceği gibi Güvendikli çevresindeki değişmeleri benimserken bir bakıma seçici davranmaktadır. Biçimdeki değişmeleri kolayca kabul ederken inanç ve değerlerle ilgili tutum ve davranışlarını değiştirmeyi bir bakıma ertelemektedir. Dolayısıyla Smelser'in çağdaşlaşma düzeyinin belirlenmesi için saptadığı süreçlerden bazılarının Güvendik'te bütünüyle gerçekleşmediği söylenebilir. Her ne kadar Güvendikli, yaşamını kolaylaştıran teknolojik yenilikleri hemen benimsiyorsa da bu yeniliklerin sosyal/kültürel sisteme girmesine olanak veren yeterli düzeyde bilgi birikiminin olmaması bu

yeniliklerin dünya görüşüne, yaşam tarzına ve değerler sistemine işlemesini güçleştirmektedir. Dolayısıyla, Ogburn'un saptamasını doğrular biçimde bir 'kültürel gecikme'ye Güvendik köyü özelinde tekno-ekonomik kurumlardaki değişme ivmesine ayak uyduramayan ideolojik yapılar ve değerler sistemindeki değişmelerde rastlandığı söylenebilir. Diğer bir deyişle Güvendikli yukarıda sözü edilen kültürel kurumlardaki değişmenin ivmesinin farklı olmasından kaynaklanan çatışma ve gerginlikleri etkisiz hale getirebilmek için daha tutucu olmayı tercih etmekte ve köktenci dini hareketlerde kendine yeni bir kimlik arayışına girmektedir. Smelser'in modernleşmede saptadığı değişme yönünün tam tersine dinin giderek daha yoğun bir biçimde günlük yaşamı düzenlemeye başlamasının, doğal bir 'halk dini'ne sahip Güvendik'te, laik inanç sistemleri yerine geleneksel İslam dininin kurallarına uygun bir inanç sistemine doğru bir dönüşmeye neden olacağı tahmin edilebilir.

3.7. Sosyal Organizasyon

Güvendik'te sosyal kültürel değişme sosyal yapı ve onu düzenleyen örgütlenme biçiminde de kendisini göstermektedir. Sosyal örgütlenmenin temel taşını evlilik, aile ve akrabalık sistemi ile yaşa, cinsiyete ve statüye göre yapılaştırılan gruplar ve bunların birbirleriyle kurdukları ilişkilerin oluşturduğu düşünülmektedir(Haviland 1990: 296).

3.7.1.Evlilik, Aile ve Akrabalık İlişkileri

Geleneksel kır yaşamının etkisini sürdürdüğü Güvendik'te evlilik, aile ve akrabalık ilişkileri ve bunları düzenleyen kurallar sosyo-kültürel yapının varlığını ve kalıcılığını sürdürmesinde etkisini hissettirmektedir.

Güvendik'te 'bir erkek ve bir kadının evliliği' diğer bir deyişle 'tek eşlilik' (monogamy) en yaygın evlilik biçimidir ve birleşmenin açık ilanı iki şahit ve hoca önünde yapılırken resmi nikahlar da ihmal edilmemektedir (Erdentuğ 1975:6). Evlenme çağı kızlarda 16-18, erkerlerde 18-20 yaş arasındadır. Evlenen kadınların ana baba evinden çıkıp, erkeğin ana babasının evine yerleştikleri 'babayanı yerleşme' (patrilocality) köy-içinden evlenmelerde yagınlığını korumaktadır. Evlenip Taşova'ya ya da kente yerleşenlerde bir bakıma 'bağımsız yerleşme'(neolocality) ortaya çıkmaktadır. Linton, babasoyunun izlendiği yerde babayanı yerleşmenin olacağını savunmaktadır (Linton 1936'dan aktaran Erdentuğ 1985:172). Nitekim, Güvendik kültüründe doğan çocuklar babanın akraba grubu (kin group) na dahil edilmektedir. Baba soyunun izlenmesi (patrilineal descent) sırasında kızların çocukları ya da oğulların kızları akraba grubundan görece ayrı tutulmaktadır.Bununla birlikte oğulların 'çocuk'ları (erkek) soyu devam ettirdikleri düşüncesiyle el üstünde tutulmaktadırlar. Kadınlar 'çocuk' doğurdukları oranda kendilerini sosyal ve ekonomik yönden güvencede hissetmektedirler. Bu nedenle doğum kontrolünü bir yana bırakarak 'çocuk' yapmaya çalışmak 'çocuksuz' ailelerde

oldukça yaygın bir eğilimdir. Güvendik'te 5-8 kız çocuktan sonra bir oğul sahibi olan kadınların sayısı az değildir.

Erdentuğ (1985:174)'a göre soyun izlenmesi ile ilgili kurallar kişinin üyesi olduğu toplumda belirli bir aile ve akraba grubuna ait olmasını sağlayarak 'sosyal tayin'i belirleyen bir kültür kalıbını oluşturmaktadır. Dolayısıyla aile ve akrabalık ilişkileri geleneksel yaşamı düzenleyen kurallarla kültürün temel unsurlarını bireye doğrudan aktaran bir mekanizma işlevi görmektedir. Aile doğumdan itibaren çocuğun kültürlenmesi ve gereksinimlerinin karşılanması için uygun ortamı oluşturur. Güvendik'te tarihsel süreklilik içinde bu görevi üstlenen aile kurumundaki değişmelerin yönünün geniş aileden çekirdek aileye doğru düzçizgide bir değişme olmadığı söylenebilir. Bu anlamda köyde hem 'geniş' hem de 'çekirdek ailelere rastlanmaktadır. Geleneksel kır toplumunun temel taşlarından olan 'aile işletmesi'nin varlığını sürdürebilmek için çok sayıda bireye ihtiyacı vardır. Güvendik'te büyük ölçüde tarımsal emek yoğun üretim gerçekleştiren ailelerin günümüzde de varlıklarını sürdürdükleri söylenebilir. Bu aileler çoğunlukla Erdentuğ (1985:200)'un tanımladığı 'baba yanı yerleşik geniş aile' **(patrilocal extended family)** yapısındadır ve bir erkeğin evlilikle kuruduğu aileyi ,onun evli oğullarını ve onların eşlerini ve oğullarının oğullarını kapsar. Türkiye' deki sosyo ekonomik gelişmelerden kendini soyutlayamayan Güvendik'teki geniş aile işletmesinin çözülmeye başlamasıyla

'çekirdek aile'ye doğru bir dönüşüm gözlenmektedir. Nüfus artışına bağlı olarak toprakların bölünmesi evli oğullardan biri dışında diğerlerinin Taşova'ya ya da kente göç etmesi zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Köyde kalan oğul ise toprakları kullanma hakkına sahip olurken, diğer oğulların miras hakkı saklı kalmaktadır. Göç edenler ise eşleri ve çocuklarından oluşan 'çekirdek aileler' oluşturmaktadırlar.Ancak sözü edilen bu dönüşümün doğrusal olduğunu ve yalnızca göçle birlikte gerçekleştiğini söylemek güçtür , çünkü Taşova'ya göç eden aileler arasında geniş aileler olabildiği gibi köyde çekirdek yapıdaki ailelere de rastlamak mümkündür. Ayrıca sözü edilen ailelerin sanayi toplumlarında görülen 'bağımsız çekirdek aile '(independent nuclear family) yapısından çok hala özdeksel ve tinsel bazı gereksinimlerini anababa evinden karşıladıkları, 'bağımlı çekirdek aile '(dependent nuclear family) yapısında oldukları söylenebilir.

Güvendik'te kültürel kimliğin korunmasında köy-içinden evlenmelerin (village endogamy) ,bir diğer deyişle 'iç evlilik ' (endogamy) kuralının uzun süre uygulanmasının etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Güvendik yöredeki diğer Selanikli göçmen gruplardan Hacıbey köyü ile yaygın olarak kız alıp verirken diğer göçmen köyü Kızgüldüren ile bu tür ilişkisinin olmadığı gözlenmiştir. Bunun nedeni geçmişte Yunanistan'da aynı köyü paylaşan bu iki grubun devam eden akrabalık ve hısımlık ilişkilerinde bulunabilir.

Dolayısıyla bu iki kültür geçmişte uyguladıkları köy içinden evlenmeleri günümüzde de belli bir düzeyde sürdürmektedir. Ancak, dünya ve Türkiye'deki sosyo-ekonomik gelişmelerin geleneksel köy toplumunda yarattığı dönüşümlerin sosyal örgütlenmeye yansımasıyla ortaya çıkan çözülmeler köy içi evliliklerin giderek yaygınlığını yitirmesiyle sonuçlanmaktadır. Ayrıca, Altuntek (1993:18), Levi-Strauss'un dış evlilik (exogamy) kuralının 'incest' yasağı olgusundan kaynaklandığı düşüncesini aktararak, 'kadın değiş tokuşu', 'mal alışverişi' ve 'bildiri iletişimi'nin oluşturduğu 'karşılıklık ilkesi' (principle of reciprocity) nin insanlar arası sosyal bağların ve ilişkilerin güçlenmesinin kaynağı olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla, giderek yaygınlaşan köy-dışı evliliklerin adı geçen göçmen kültürün kimliğinin çevre kültürlerle etkileşime bağlı olarak çözülmeye başlamasının nedenlerinden biri sayılabilir.

Evlilik, çocukları evlenen iki ailenin konumlarını yansıtması açısından da önemlidir. Bu noktada köyde aynı gelir grubundan olmayan ailelerin, gençler birbirlerine gönül verse de çocuklarının evlenmelerine izin vermedikleri gözlenmiştir. Bu aşamada gençlerin bulduğu çözüm, genellikle "kız kaçırma" olmaktadır.

3.7.2.Gruplar ve İlişkiler

Güvendik'te cinsiyete ve yaşa bağlı gruplaşmalar kendi içlerindeki ilişkiler yoluyla grup üyelerine sorumluklar ve haklardan oluşan belirli statü ve roller yüklemektedirler.

Kadın ve erkeklerden oluşan iki ayrı grup üyeleri kendi içlerinde ve birbirleriyle ilişkileri sözkonusu olduğunda Güvendik'in sosyal yapısına ilişkin ipuçlarını yansıtırlar. Erkeklerin soyu sürdüren unsur oldukları düşünüldüğünden köy içinde tartışılmaz bir üstünlükleri vardır. İster yalnız tarımsal etkinlikle ister işçi-köylü olarak tanımlansınlar Güvendikli erkekler çevre kültürlerce çalışkan olarak bilinirler. Her işini zamanında bitiren Güvendikli erkek bu tanımlamayı köydeki karşılıklı dayanışma ve işbölümüne borçludur. Doğal olarak bu ilişkilerin temelinde öncelikle kendi eşi ve çocukları ile hısım ve akrabaları daha sonra komşuları yer almaktadır. Beklentisiz emek değiş tokuşunun sosyal örgütlenmeyi oluşturan kurumlardaki çözülmeyi yavaşlattığı söylenebilir. Bu yapılanma köy içinde var olan sosyal tabakalaşmanın boyutlarını sınırlandırsa da köy içindeki gelir dağılımındaki düzensizlik köylü ile yakını olmayanlar arasında parasal ilişkilerin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. İlişkilerde paranın değişim aracı olarak kullanılmasının zaman zaman köy içinde bazı aileler arasında çatışmalara neden olduğu söylenebilir. Çatışmaların diğer bir kaynağını da erkeklerin tarım dışı faaliyetlere kaymalarının ve "kırsal kesimin pazarla bütünleşmesinin kadının kendi

emeği ve emeğinin ürünü üzerindeki kontrolünü yitirmesine ve geleneksel rolüne hapsolmasına yol açması" nın (Aydın-Şafak 1992:12) oluşturduğu söylenebilir. Dolayısıyla aile içi konumları kırsal ailede belirsizlik gösteren Güvendikli kadınların, değişen sosyo-kültürel değerlere bağlı olarak bu geleneksel rolleri -evde anne, eş, gelin; tarlada işçi -kabul etmemeleri ailede ikili çatışmaları da beraberinde getirmektedir.

BÖLÜM IV: SONUÇ

4.1.Değerlendirme

Zorunlu nüfus değişimi ile Türkiye'ye göçe zorlanan Selanik göçmenlerinin incelendiği bu araştırmada , denenceler çerçevesinde elde edilen bulgular şöyle değerlendirilebilir:

4.1.1. Güvendik'te tarımsal alanlar nüfus artışı ve mirasın çok sayıda evlat arasında paylaştırılması nedeniyle küçük parçalara bölünmüştür. Buna bağlı olarak Güvendik'te gelişen küçük aile işletmesi birimi yaygınlaşmaktadır. Hane başına düşen toprak miktarının azlığı, işletmeleri kadın ve çocuk emeğinin kullanılabildiği görece yüksek gelir sağlayan emek yoğun tütün tarımına yöneltmiştir. Tütün tarımı ile birlikte yapılan hububat ekimi, sebze ve meyve yetiştiriciliği ve hayvancılık ile ortaya çıkan artı ürünü Güvendikli pazara yöneltme eğilimindedir. Bu aşamada ürünü aracısız satmanın yolları araştırılmakta, köylü tarım dışına iş gücü aktarımında bulunmaktadır. Köyden iş gücü alan Tekel işletmesinin köyde üretim ve tüketim alışkanlıklarıyla farklılaşan işçi-köylü statüsünde bir grup yarattığı söylenebilir. Bu da beraberinde köydeki gelir dağılımında farklılaşmayı getirmiştir. Tarım dışına işgücü aktaramayan düşük gelirli aileler ise Taşova'ya ya da büyük kentlere göç etmeyi tercih etmektedirler. Bu ve benzeri değişmelerin Türkiye'de uygulanan tarımsal ve ekonomik politikalardan kendisini soyutlayamadığı göz önünde

bulundurulduğunda göçmenlerden oluşan Güvendik kültürünün Türkiye ile ekonomik ve kültürel anlamda bütünleşeceği tahmin edilebilir.

4.1.2. Kitle iletişim araçlarının yukarıdaki bütünleşmenin ivmesini hızlandırdığı düşünülmektedir. Özellikle görsel bir iletişim aracı olarak televizyonun birbirinden çok farklı yaşam biçimlerini ve bunlara bağlı kültürel kalıpları Güvendiklinin oturma odasına taşıması sonucunda yeni yaşam biçimlerinin empoze edildiğini söylemek yanlış olmaz. Bu açıdan bakıldığında tam Güvendikli çevresindeki kültürlerle bir uyum sürecine girmişken yeni açılan televizyon kanalları yoluyla yaratılan kitle kültürünün etkisiyle kendi kültürüne taban tabana zıt yeni değer, tutum ve davranışlarla karşılaşmaktadır. Tekno-ekonomik değişmelerin hızlı olduğu bu süreçte kişilik yapısı gereği dışa dönük ve yeniliklere açık olan Güvendiklinin özellikle araç , gereçler, konut, beslenme, sağlık giyimle ilgili değişmelere uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Bu teknolojik yeniliklerin kolayca yansıdığı ve Güvendiklinin uyum sağlamada güçlük çekmediği bu türden değişmelerin eş süremli boyutta dahi gözlenmesi artan ivmeli bir değişmenin ifadesi sayılabilir.

4.1.3. Kültürel kimliği öncelikle dil ve din, üçüncü olarak da 'muhacir' tanımlaması ile çerçevelendirilen bu göçmen grubun kültürel kimliğinin korunmasında dil etkin bir

rol üstlenmektedir. Dil, göçmen kültürünü diğer kültürlerden ayırmada en göze çarpan öge olma özelliğini korumaktadır. Ancak çevre kültürlerle etkileşim ve kitle iletişim araçlarının etkisi sonucunda dilde de bazı değişmeler gözlenmektedir. Toplumsal dokusu geleneksel ögelerle örülü olan Güvendik kültürünün, modernizasyonun dayattığı yeni yaşam biçimlerine evrilirken kendi yaşam biçimine yabancılaştığı ve Türkiye genelinde yaşanan kimlik bunalımından kendisini soyutlayamadığı söylenebilir. Yeni yaşam biçimleriyle, teknoloji , üretim ilişkileri ve tüketim alışkanlıklarıyla tanışan ve gelir düzeyi yükselen Güvendiklinin, kültürel kimliğini korumak için başvurduğu yol 'din'i ele alışını değiştirmek olmaktadır. Dolayısıyla, köktenci dini akımlar, yeni bir "kültürel travma" yaşayan Güvendikli'ye kendi kimliğini görece koruyarak, önce İlçe'nin sonra Türkiye'nin kültürel yaşamına eklemlenme olanağı vermektedir. Bugün adı geçen değişmelerin etkisinin sosyal/kültürel süreçlerle dengelendiği ve kültürel kimliğin korunmasında bir ölçüde başarılı olunduğu söylenebilir. Ancak yeni kuşakların değişmelerden etkilenme boyutu gözönünde bulundurulduğunda gelecekte kültürel kimliği korumada Güvendiklilerin bu derecede başarılı olamayacakları tahmin edilebilir.

4.1.4. Kültürleme ile kuşaktan kuşağa aktarılan ve sosyal örgütlenmenin temel taşları olan aile, akrabalık sistemi ve değerler sisteminde değişme yavaş

gerçekleşmektedir. Bunda teknolojik değişmelere kolay uyum sağlayan ama aile, evlilik ve akrabalık gibi kurumlarda değişmeye direnen kültürel normların etkisi olduğu düşünülebilir. Her ne kadar değişmeye açık görünse de Güvendiklinin değerler sistemi göz önünde bulundurulduğunda sıklıkla 'tutucu' davrandığı gözlenmektedir. Ayrıca dış evliliğin yaygınlaşması, gruplar arası ilişkilerde paraya verilen önemin ortaya çıkardığı çatışmalar değişmenin ivmesinin yavaş olduğu düşünülen kurumlarda da çözülmelere neden olmaktadır.

4.1.5. Türkiye'ye gelen teknolojik yeniliklerin yansımasını Güvendiklinin kullandığı araç gereçlerde görmek mümkündür. Güvendikli maddi olanakları ölçüsünde yeni teknolojinin sunduğu, tarımsal faaliyeti ya da günlük yaşamı kolaylaştıran ürünlere sahip olmaya çalışmaktadır. Bu aşamada dünyadaki teknolojik gelişmeler paralelinde Güvendiklinin giyim tarzı, konut tipleri, beslenme alışkanlıkları, ulaşım ve haberleşme olanaklarındaki değişmenin artan ivmeli olarak gerçekleştiği söylenebilir. Ancak sözü edilen teknolojik yeniliklerin düşünsel olarak ortaya çıkması için gerekli bilgi birikimi oluşmadığı için Güvendiklinin Ogburn'un tanımına koşut bir 'kültürel gecikme' yaşadığı söylenebilir. Sözü edilen bu kültürel gecikmeye koşut olarak, Güvendik kültürü toplumsal değişme dinamikleri arasında gösterilen modernleşme sürecini, dini eğitimin laik eğitime tercih edildiği noktada yakalayamamaktadır. Güvendiklinin

teknolojiyi düşünsel anlamda dünya görüşüne ve değerler sistemine uydurmayı başardığı ölçüde bu kültürel gecikmenin üstesinden gelebileceği düşünülmektedir.

Yukarıdaki değerlendirmelerin ışığında araştırmanın denencelerinin bir ölçüde doğrulandığı söylenebilir. Ancak sosyal/kültürel değişmenin Güvendik kültürünün tüm kurum ve katmanlarında aynı yönde ve hızda gerçekleşmediği unutulmamalıdır. Bu nedenle modern-geleneksel ikiliği çerçevesinde Smelser'in saptadığı doğrultuda Batı merkezli bir 'modernleşme'nin tüm süreçlerine Güvendik'te rastlanmamaktadır. Bu aşamada Güvendik kültürünün bir bütün olarak sürekli değiştiği ama bütün sosyal/kültürel kurumlarda değişmenin yönünün herzaman Batı merkezli bir 'modernleşme' ya da 'ilerleme'ye uymadığı söylenebilir.

Sonuç olarak kültürel kimliğini koruma çabasındaki Güvendikli göçmen grubun değişmeye karşı seçici davrandığı ama bu seçiciliğin, sosyal örgütlenmesinin temelini oluşturan kurumlarla inanç ve değerler sistemindeki ortaya çıkan değişmelerin benimsenmesini güçleştirdiği söylenebilir. Tekno-ekonomik alandaki değişmelerle bu ögelerin değişmesi arasında ortaya çıkan ivme farkı göçmen grubun kendi kültürüne yabancılaşmasına da yol açmaktadır. Güvendikli bu yabancılaşmanın yarattığı bunalımı İlçe ve Türkiye genelinde var olan kültürel iklimle bütünleşerek çözmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla sosyal/kültürel değişmeye karşı

kültürel kimliğini değiştirmeden var kalma ikilemi içindeki Güvendik kültürünün geleneksellik ve modernliği kendi kültürüne uyarlayabildiği, uzlaştırabildiği, değişmenin yönüne ve hızına ayak uydurabildiği ölçüde geleceğinden söz edilebilir.

4.2. Özeleştiri ve Öneriler

Türkiye'nin çok parçalı etnik haritasının oluşturulmasında kültürel kimliğini görece koruyan toplulukların araştırılması ve geçirdikleri değişme sürecinin ortaya konulması, heterojen bir sosyal/kültürel yapıya sahip Türkiye'deki olası sorunların saptanması ve çözüm yollarının bulunması için gereklidir. Göçmen kültürlerin araştırılmasıyla da gelecekte Türkiye'ye yönelebilecek bir göç sonucunda ortaya çıkabilecek sorunların tahminine ve çözüm yollarının araştırılmasına katkıda bulunulabilir.

Ancak, çalışmada eşsüremli verilerle elde edilen bulguların sınırlı olduğu ve ardsüremli verilerin gerekli olduğu yadsınamaz. Bu nedenle, ileriki bir tarihte yapılacak bir araştırma ile bu araştırmanın bulgularının karşılaştırılması sosyal/kültürel değişme sürecinin çözümlenmesinde daha yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

ACIPAYAMLI, Orhan

1982 "Acıpayam'da Halk Hekimliği." **Antropoloji**, 11:11-16.

ALTUNTEK, Serpil

1993 **Van Yöresinde Akraba Evliliği.** Ankara: Kültür Bakanlığı.

AKŞİT, Bahattin

1985 **Köy Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişme.** Ankara:Turhan Kitabevi.

ANDREWS, Peter

1992 **Türkiye'de Etnik Gruplar.**(Çev.Mustafa Küpüşoğlu), İstanbul:Ant Yayınları.

APPELBAUM, Richard P.

1970 **Theories of Social Change.** Chicago:Markham Publishing Company.

AYDIN-ŞAFAK, Balkı

1992 **Ankara'nın İki Köyünde Örgün Eğitim ve Modernleşme Süreci.**(Yayımlanmamış Doktora tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

AYDIN, Mustafa

1991 **Eğitim Sosyolojisi.** Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

AYDIN, Suavi

1993 **Modernleşme ve Milliyetçilik.** Ankara: Gündoğan Yayınları.

BALAMAN, Ali R.

1969 "Ankara Köylerinden Örencik'te Meydana Gelen Kültür Değişmesi." **Antropoloji**, 4:259-328.

1977 "Katılarak Gözlem Tekniğinin Önemi ve Uygulamayla İlgili Kimi Öneriler." KARABAŞ ve YEŞİLÇAY (Ed.), **Toplumsal Bilim Çalışmalarında Yaklaşım ve Yöntem**, Ankara : ODTÜ, Halk Bilimi Topluluğu,139-145.

1982 **Evlilik, Akrabalık Türleri** . İzmir: Karınca Matbaacılık ve Tic. Kol. Şti.

1983 **Gelenekler, Töre ve Törenler.** İzmir: Betim Yayınları.

BANGUOĞLU, Tahsin

1990 **Türk Dilinin Grameri.** Ankara: TDK Yayınları.

BEE, Robert L.

1974 **Patterns and Processes.** London: Macmillan Publishing Co., Inc.

BELGE, Murat

1984 **Tarihten Güncelliğe** .İstanbul: Alan Yayıncılık.

1990 "Toplumda Değişme ve Arabesk." **Birikim**, 17: 16-24.

BERKES, Niyazi

1975 **Türk Düşününde Batı Sorunu.** Ankara: Bilgi Yayınevi.

BORATAV, Korkut

1991 **80'li Yıllarda Türkiye'de Bölüşüm ve Sosyal Sınıflar.** İstanbul:Gerçek Yayınevi.

CASSIER, Ernst

1980 **İnsan Üstüne Bir Deneme.** (Çev. Necla Arat), İstanbul:Remzi Kitabevi.

CERİT, Sevil

1989 **Türkiye'de Nüfus Doğurganlık ve Ölümlülük.** Ankara : Yeniçağ Yayınları.

CRAPO, Richley

1990 **Cultural Anthropology.** U.S.A.: The Dushkin Publishing Group Inc.

DENEL, Serim

1978 "Halk Mimarisi Üzerinde Gözlem ve İncelemelerde İzlenebilecek Yöntem ve Yakından İlgili diğer Dallar ile onların Bağıntısı Üzerine Görüşler." KARABAŞ ve YEŞİLÇAY (Ed.),**Toplumsal Bilim Çalışmalarında Yaklaşım ve Yöntem.** Ankara: ODTÜ Halkbilim Topluluğu,277-287.

ECKMAN, Janos

1988 "Dinler (Makedonya)Türk Ağzı." **Belleten,** 183:189-204.

ERDENTUĞ, Aygen

1985 "Çeşitli İnsan Topluluklarında Aile." **Antropoloji** 12: 165-212.

ERDENTUĞ, Nermin

1975 "Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi Evlenme Görenekleri." **Antropoloji**, 6 (7) :6-12.

1977 **Sosyal Adet ve Gelenekler** . Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

GEVGİLİ, Ali

1989 **Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi ve Sosyal Sınıflar.** İstanbul:Bağlam Yayınları.

GÜNGÖREN, Ahmet

1988 Cadıların Günbatımı. İstanbul:Yol Yayınları.

GÖNLÜBOL, M. ve SAR, C.

1986 Olaylarla Türk Dış Politikası. Ankara: Ankara Üniversitesi,Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:558.

GÜVENÇ, Bozkurt

1976 Sosyal ve Kültürel Değişme. Ankara:Hacettepe Üniversitesi Yayını.

1984 İnsan ve Kültür. İstanbul:Remzi Kitabevi.

1985 Kültür Konusu ve Sorunlarımız. İstanbul: Remzi Kitabevi.

HAMBLIN, Robert

1973 A Mathematical Theory of Social Change. U.S.A.: Wiley Interscience Publicatıon.

HAMMOND, Peter B.

1971 Cultural and Social Anthropology. New York : The Macmillan Company.

HAVILLAND, William

1990 Cultural Anthropology. U.S.A.: Rinehart and Winston Inc.

HAZAI, G.

1988 "Rumeli Ağızlarının Tarihi Üzerine." Belleten, 183: 205-211.

İZBUL, Yalçın

1983 "Kültürel Süreçler." Çağdaş Eleştiri, VI Haziran: 26-31.

KEYDER, Çağlar

1983 **Toplumsal Tarih Çalışmaları.** Ankara :Dost Kitabevi Yayınları.

KIRAY, Mübeccel

1964 **Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası, Ereğli.** İstanbul: İletişim Yayınları.

MALINOWSKI, Bronislaw

1990 **İnsan ve Kültür.** (çev. Fatih Gümüş), Ankara : V Yayınları .

MANSUROĞLU, Mecdut

1988 "Edirne Ağzında Yapı Anlam Deyim ve Söz Dizimi Özellikleri." **Belleten,** 183:181-187.

MARDİN, Şerif

1983 **Din ve İdeoloji.** İstanbul: İletişim Yayınları.

1991 **Türkiye'de Din ve Siyaset.** İstanbul: İletişim Yayınları.

NICOLAIDIS, Dimitri

1993 "Ulusal Kimlik Üzerine Düşünmek." (Çev. Özlem Nudralı), **Birikim,**45 (46): 72-84.

NİSPET, Robert

1969 **Social Change and History: Aspects of the Western Theory of Development.** New York: Oxford University Press.

OGBURN, William

1964 **On Culture and Social Change.** U.S.A.: University of Chicago Press.

ORAN, Baskın

1986 **Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu.** Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.

ORTAYLI, İlber

1987 **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı.** İstanbul: Hil Yayınları.

ÖGEL, Semra

1978 " Halk Mimarisi, Bazı Özellikleri ve Sorunları." KARABAŞ ve YEŞİLÇAY (Ed.), **Toplumsal Bilim Çalışmalarında Yaklaşım ve Yöntem**, Ankara: ODTÜ Halkbilim Topluluğu, 267-276.

ÖNGEL, Erkan

1981 "Türkiye'nin Tarımsal Yapısının Değişen Nitelikleri." **Ekonomik Yaklaşım**, 5:163-186.

ÖZLEM, Doğan

1986 **Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi.** İstanbul: Remzi Kitabevi.

QUATERET, Donald

1984 "Reji Kaçakçılar ve Osmanlı Hükümeti." (Çev.Mete Tunçay), **Yapıt** 48(3) Şubat-Mart. :68-85.

ROGERS, Everet

1962 **Diffusion of Innovations** .U.S.A.:The Macmillan Company .

SOYSÜ, Hale

1992 **Kavimler Kapısı.** İstanbul: Kaynak Yayınları.

STRAUSS, Claude Levi

1983 **Din ve Büyü** .(Çev. Ahmet Güngören), İstanbul: Yol Yayınları.

1985 **Irk ve Tarih.** (çev. R. Erdem, H. Bayrı), İstanbul: Metis Yayınları.

TEKELİ, İ. ve ERDER, L.

1978 **İç Göçler.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

TOLUN-DENKER, Bedriye

1977 **Yerleşme Coğrafyası.** İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

TURHAN, Mümtaz

1951 **Kültür Değişmeleri.** İstanbul: M.E.B.Devlet Kitapları.

UYGUR, Nermi

1984 **Kültür Kuramı.** İstanbul: Remzi Kitabevi.

VERGİN, Nur

1985 "Toplumsal Değişme ve Dinsellikte Artış." **Toplum ve Bilim**, 29 (30): 9-28.

WELLS ,Calvin

1984 **İnsan ve Dünyası.** (çev. Bozkurt Güvenç), İstanbul: Remzi Kitabevi.

EK I: Güvendik'te Dört Kuşak Boyunca Kişi Adlarınndan Örnekler

Birinci ve İkinci Kuşaktan İsimler

Erkek	Kadın
Haydar	Hayruş (Hayrullah)
Mefail	Şahin
Abdullah	Eşmi
Ayvaz	Emeti
Ta(h)sin	Beyan (Beyhan)
Sülüman	Hidayet
	Üzeti
	Ruzbiye
	Güzade
	Bezade
	İftade

Üçüncü kuşaktan isimler

Erkek	Kadın
Duran	Seba (Sabiha)
Mümin	Saliye (Saliha)
Battin (Bahattin)	Tevfika
Kamber	Kadişa(h)
Ferat (Ferhat)	Bayramşa(h)
Nafi	Zülce (Züleyha)
	Kadime

Dördüncü kuşaktan isimler

Erkek	Kadın
Berat	Buket
Samet	Burcu
Ömer	Gülşa(h)
Fahti (Fatih)	Seda
Öner	Kübra
Servet	Merve
Ferit	Ahu
Niyazi	Sinem
	Huma

EK II: Tekerlemeler ve Maniler

(1)
O-o onbaşı,
Benim babam binbaşı,
Binbaşlarının atları
Kişir kişir kişniyor
Arpa saman istiyor
Arpa saman yoktur
Kilimcide çoktur
Kilimci kilim dokur
İçinde bülbül okur
O bülbül benim olsa
Hepsinde bir gül olsa
Hop çukulata çukulata
Aşkam yedik salata
Kıs senin baban ke ra ta.

(2)
Komşu komşu huu
Sırtındaki ne?
Arpa
Kaça sattın?
Kırka
Eve ne aldın?
(H)ırka
Çocuğa ne aldın?
(H)alka
Annen naapar?
Pamuk atar
Baban naapar?
Pabuç diker
Ablan naapar?
Yün dider
Adın ne?
(H)asan
(H)a ben, (h)a sen.

(3)
Üşüdüm üşüdüm
Daldan elma düşürdüm
Elmamı yediler
Bana cüce dediler
Cücelikten çıktım
Ablama gittim
Ablam pilav pişirdi
İçine fare düşürdü
Bu fareyi naapmalı?
Minareden atmalı
Minarede kuş var
Kanadında gümüş var
Eniştemin cebinde
Türlü türlü yemiş var

(4)
Duvarda geyik
Ceysın-Monik
Bebek saklı
Durin (h)aklı
Evde (h)ırsız
Komser Mestırs
Kafası keel
Cordın (H)el

(Hayat Ağacı adlı diziden, 1992)

* * *

(1)
Elmayı attım denize
Geliyor yüze, yüze
Kaynanamdan (h)aber var
Söyülüyo(r) ki bana,
Yarim gelsin bura

(2)
Karanfil burçak deyil,
Gülü tomurcak deyil,
Seveceksen gerçek sev,
Aşkım oyuncak deyil.

(3)
Yokuşu ben çıktım, yol senin olsun,
Zehiri ben içtim, ölüm senin olsun,
Duydum ki evlenmişsin, hayırlı olsun,
Bir de ben buldum, (h)aberin olsun.

EK III : Bir Kına Türküsü

Ocağa koydular yufka sacını,
Başına koydular kahir tacını,
Anası çeksin kızın yasını,

Şen anam evin barkın şen olsun,
Yarın giderim (h)aberin olsun.

Ana hamama vardın mı?
Yunduğum yerleri gördün mü?
Gelin oluyo(ru)m duydun mu?

Şen anam evin barkın şen olsun,
Yarın giderim (h)aberin olsun.

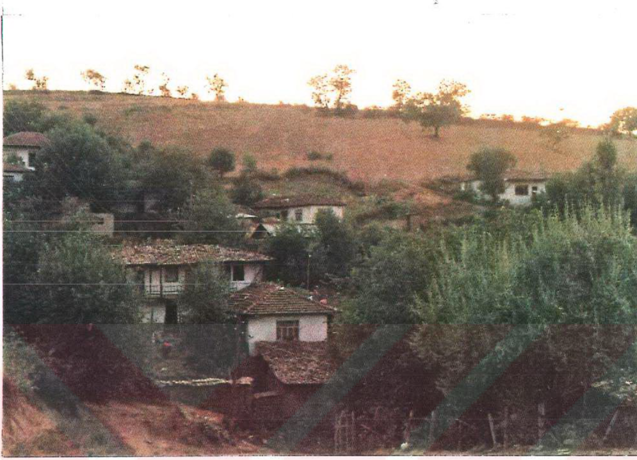
Geylinin giydiği atlas,
Atlasa iyneler batmas,
Güve(y)i gelinsis yatmas,

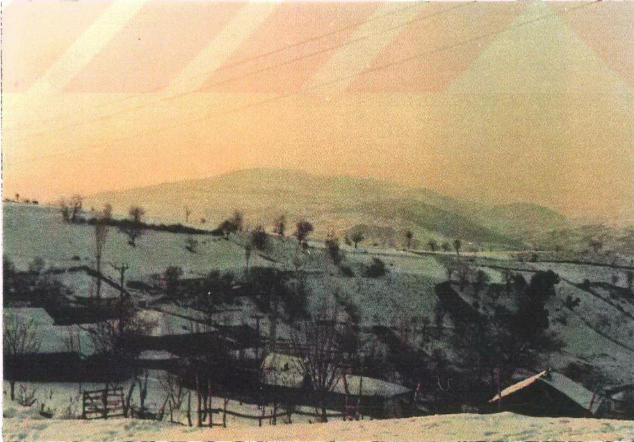
Şen anam evin barkın şen olsun,
Yarın giderim (h)aberin olsun.

Atladım geçtim eşi(ğ)i,
Sofrada kabak kaşı(ğ)ı,
Büyük evin yakışı(ğ)ı.

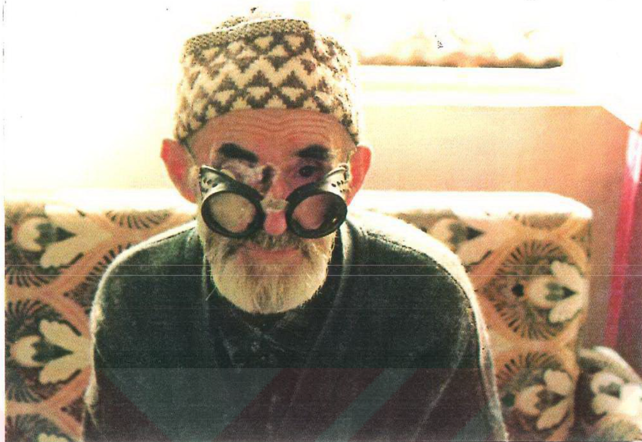
Şen anam evin barkın şen olsun,
Yarın giderim (h)aberin olsun.

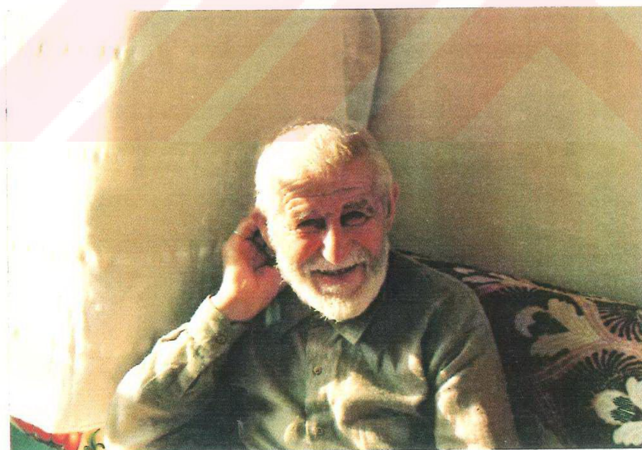
EK IV: FOTOĞRAFLAR

Köyün Genel Görünümü
(Yaz ve Kış)

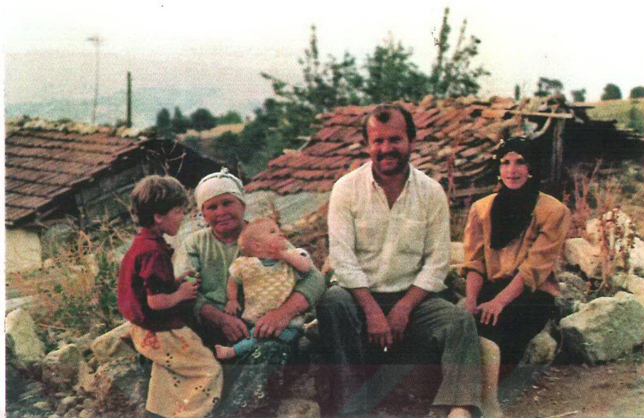

Göçmen Grubun En Yaşlıları
(Mefail Dede ve Hüseyin Dede)

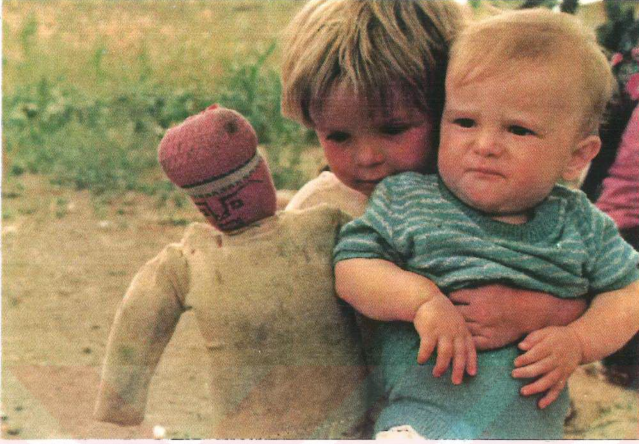
(Seher Nine ; Şaban Aga ve Karısı)

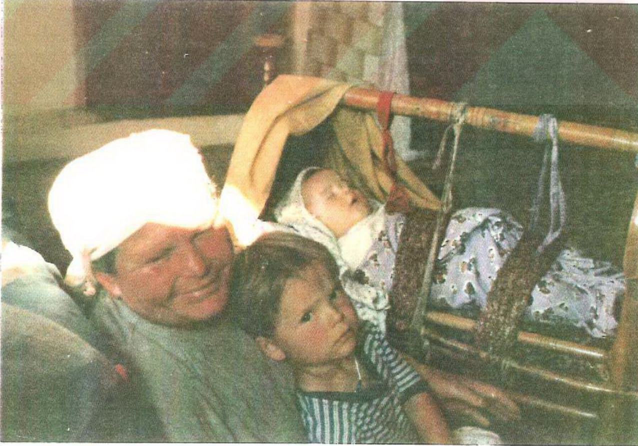

Galip Ailesi

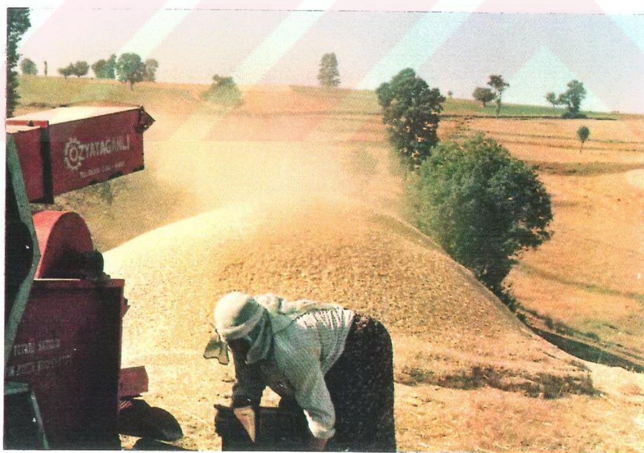
Köyün Muhtarı

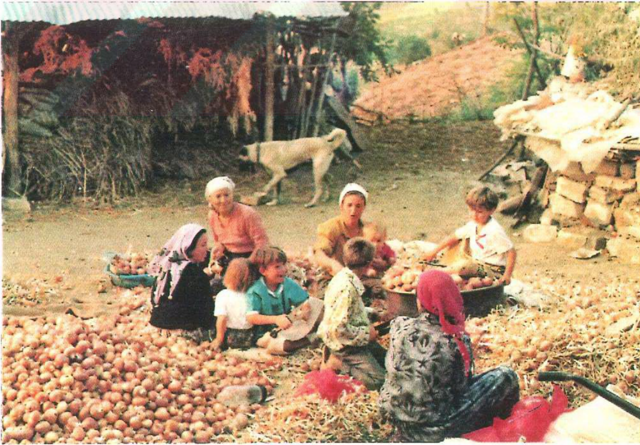
Kültürleme Süreci

Köyde Ekonomik Etkinlikler
" Harman Kovma "

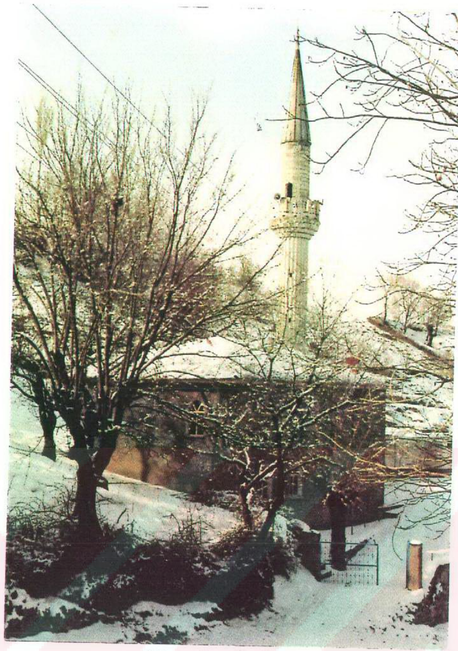

Köyde Ekonomik Etkinlikler
(Tütün Dizme; Soğan Kesme)

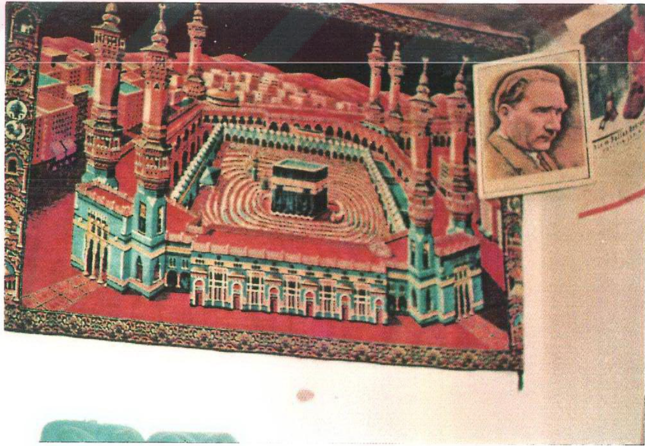

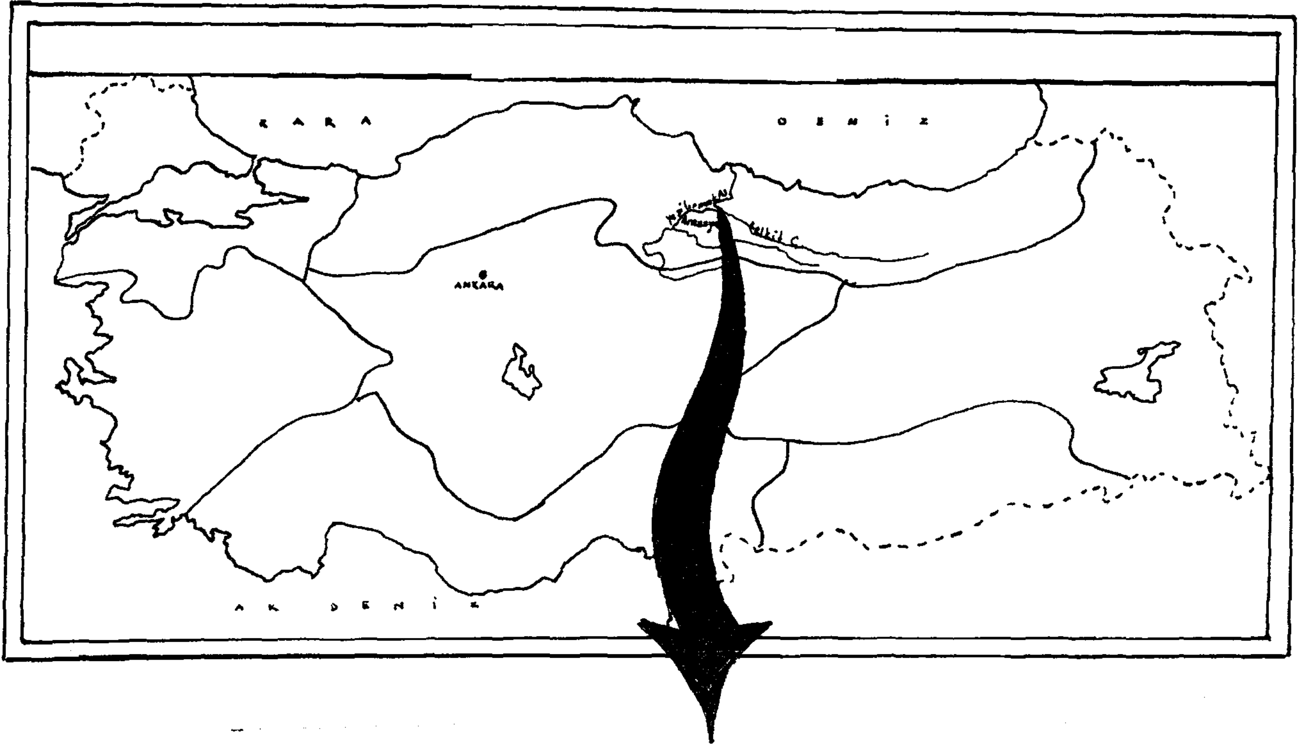
Köyde Ekonomik Etkinlikler
(Fiğ Bağlama; Sarmısak Bağlama)

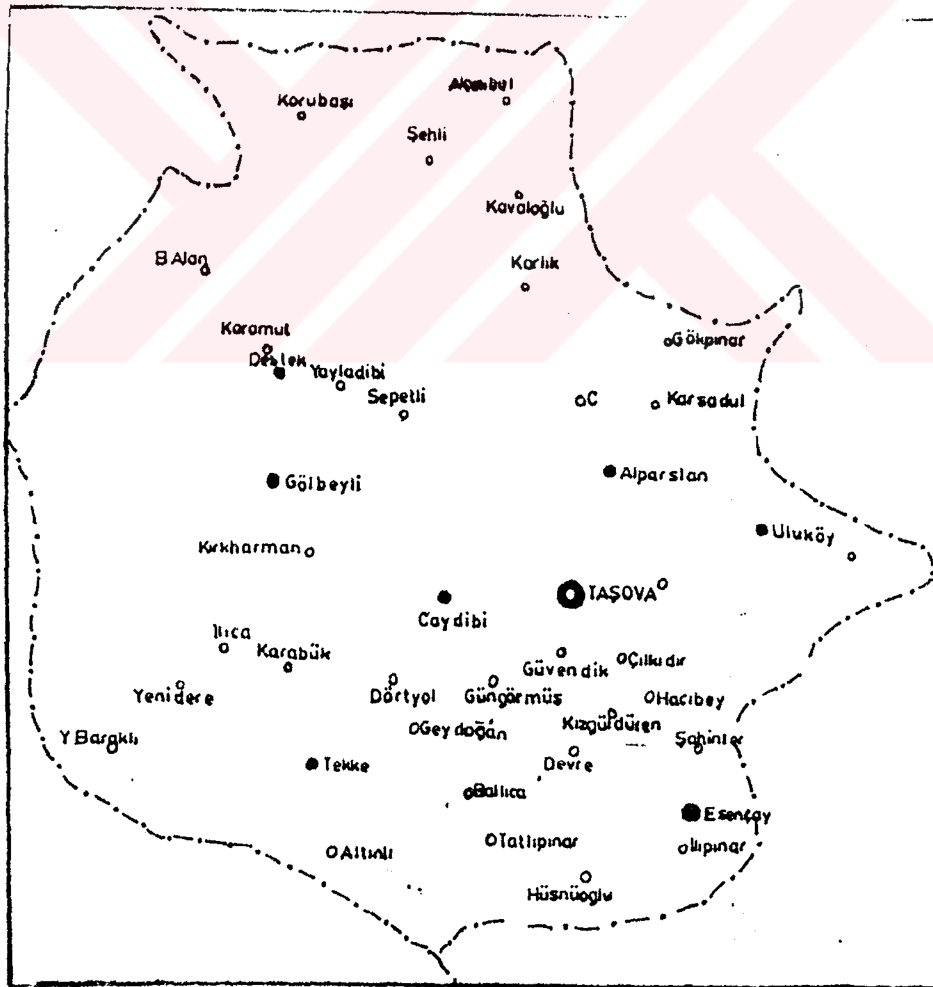
Köy Camisi

Selanikli (hemşeri) Atatürk

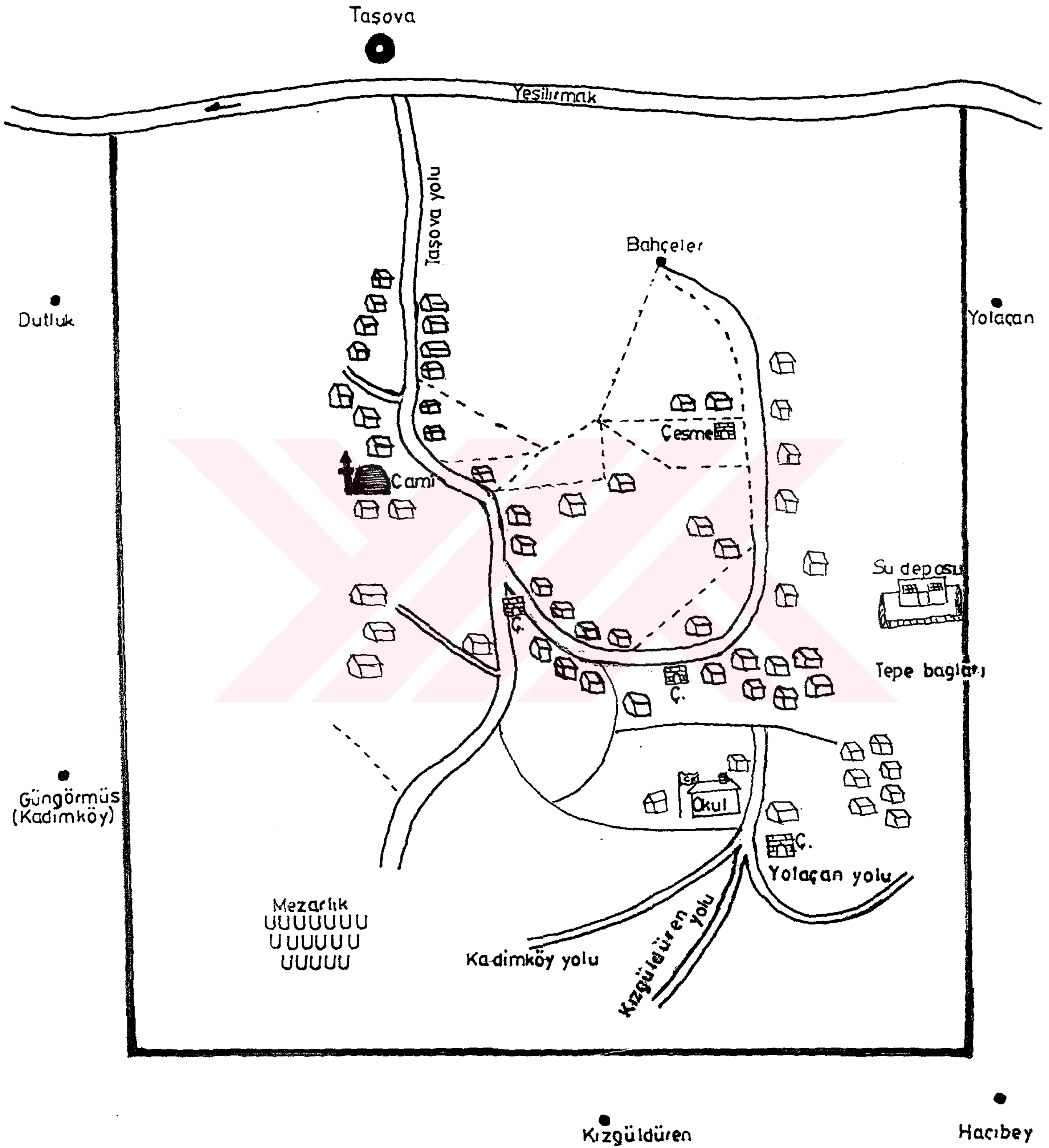
Harita 1 : Güvendik Köyünün Türkiye' deki Yeri

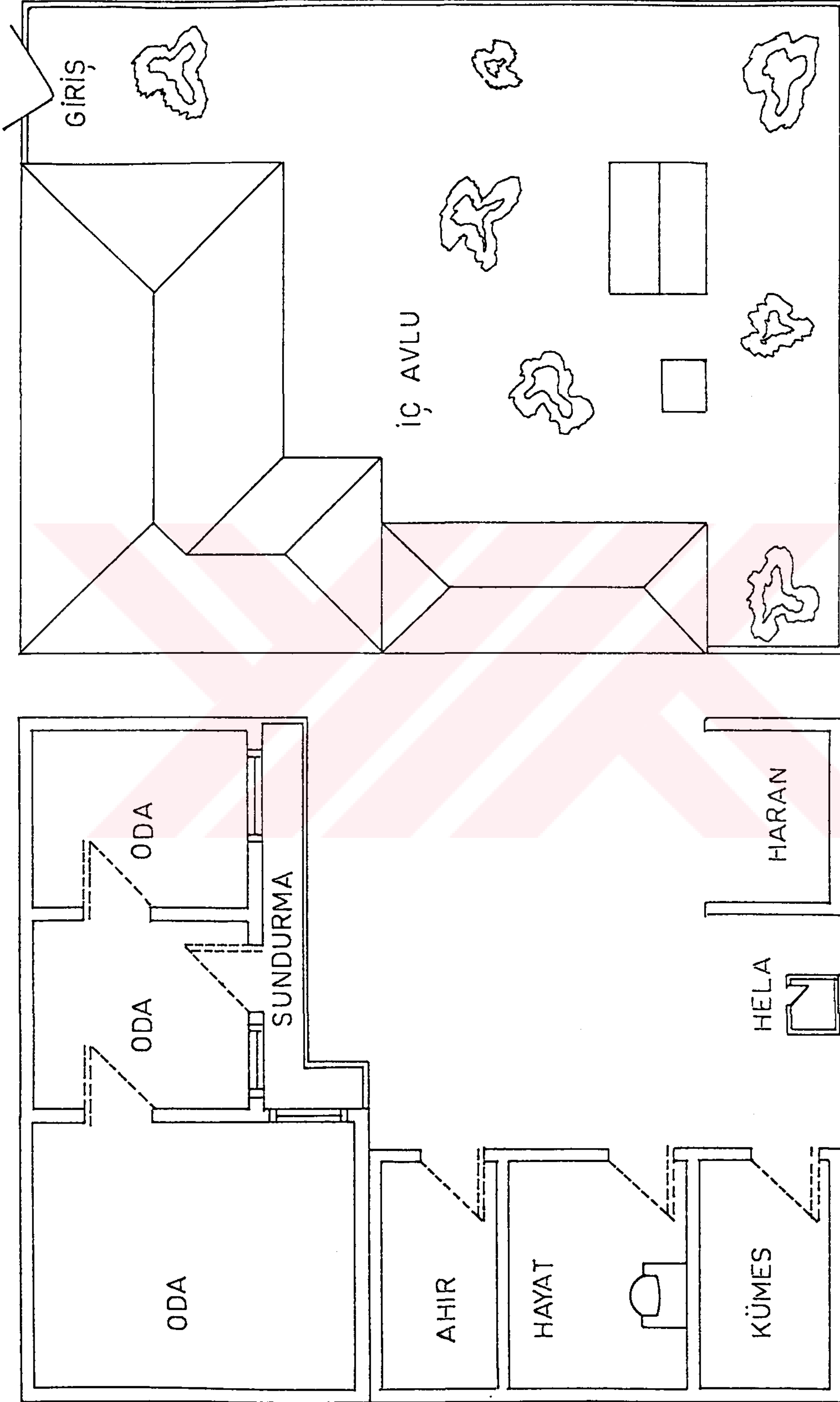
Harita 2: Taşova İlçesi'nde Güvendik Köyünün Yeri

(Kaynak: Taşova Kaymakamlık Kayıtları)

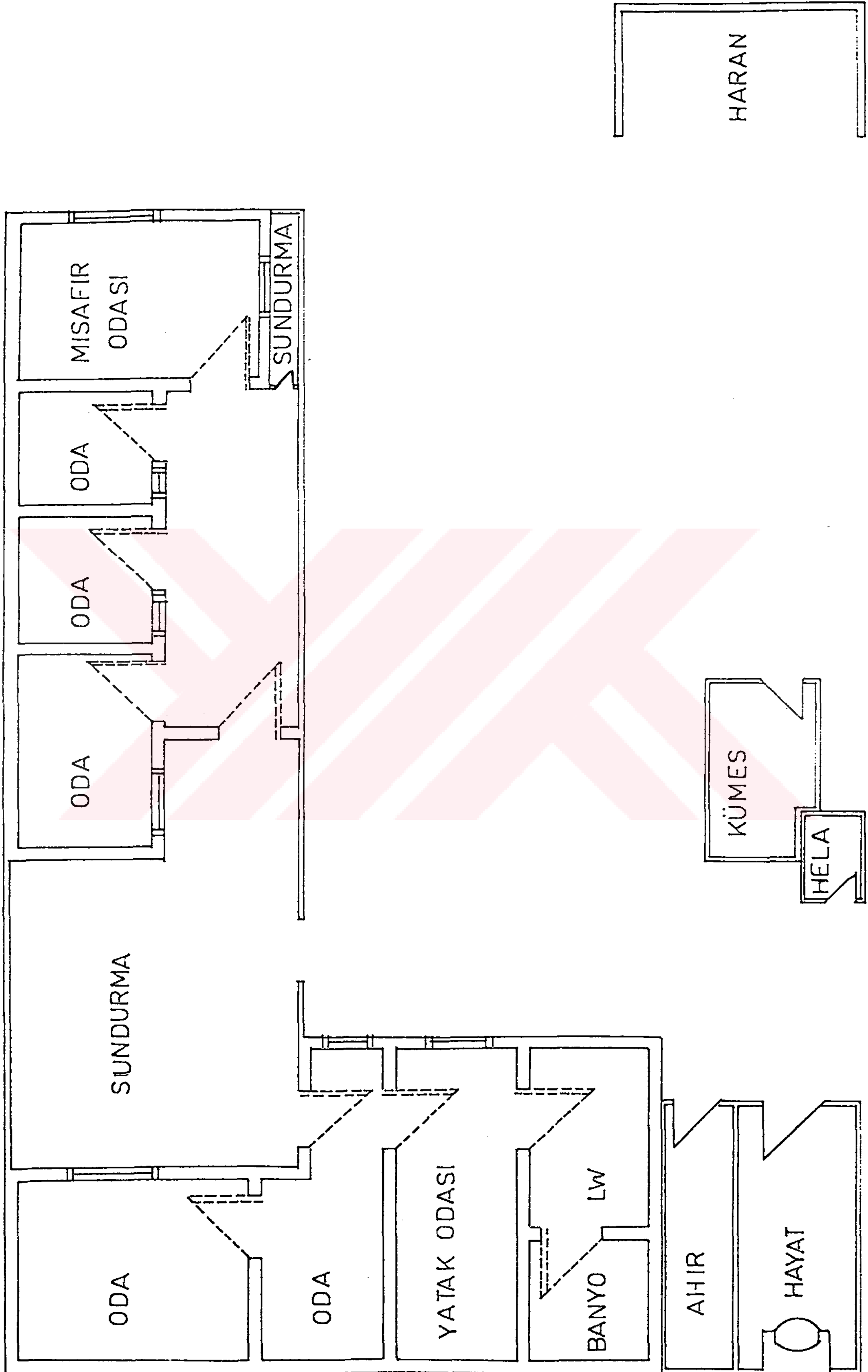
EK VI: ŞEKİLLER

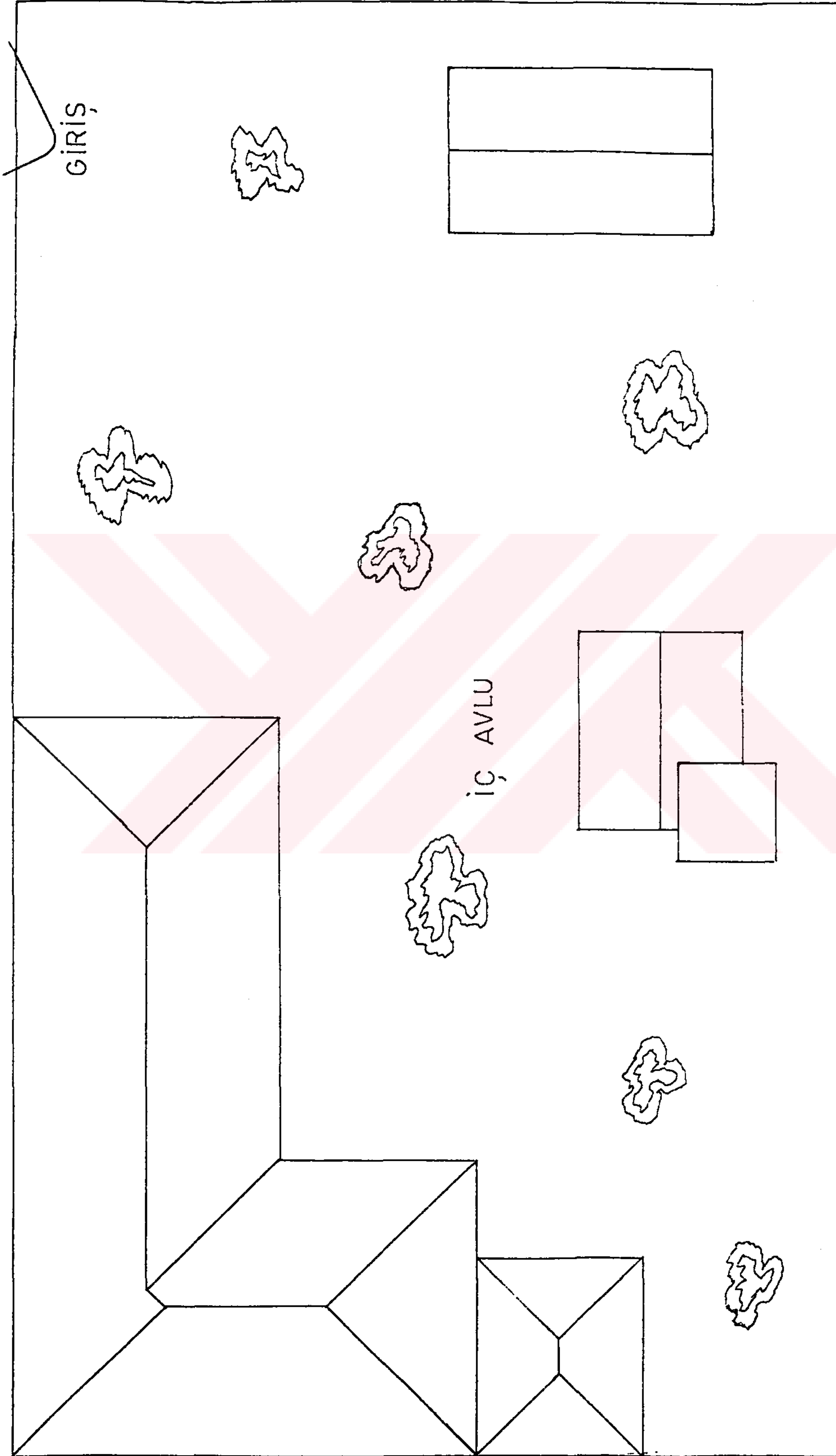
Şekil 3: Güvendik Köyü'nün Krokisi

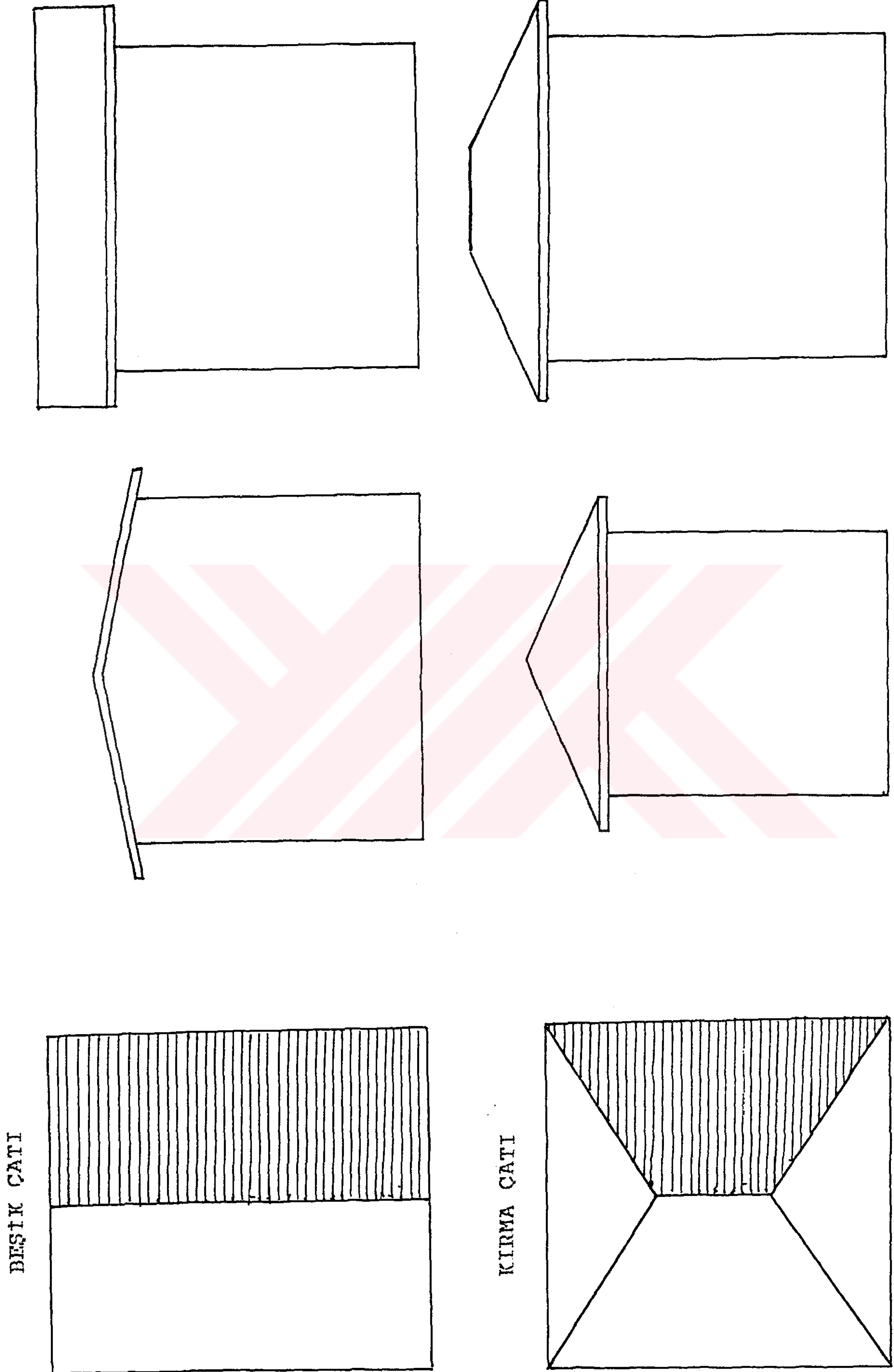
Şekil 4: I. Tip Ev Krokisi

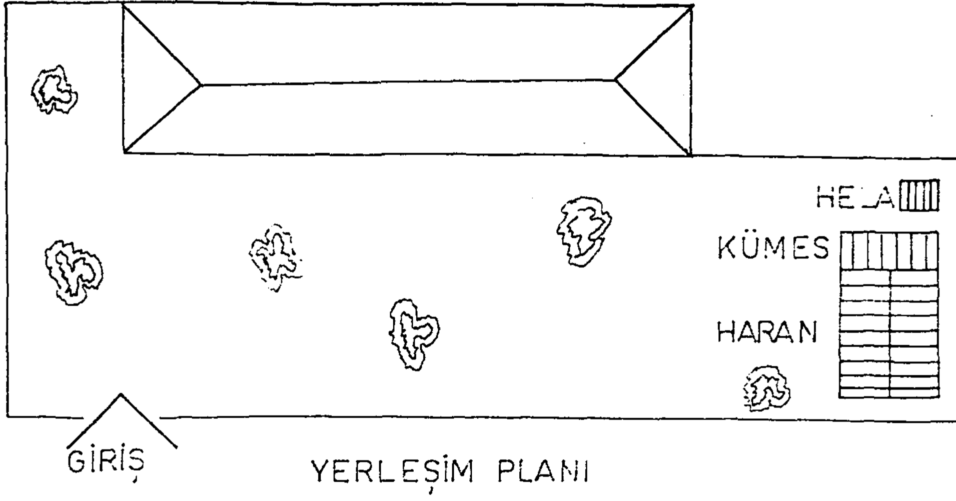
Şekil 5: II. Tip Ev Krokisi

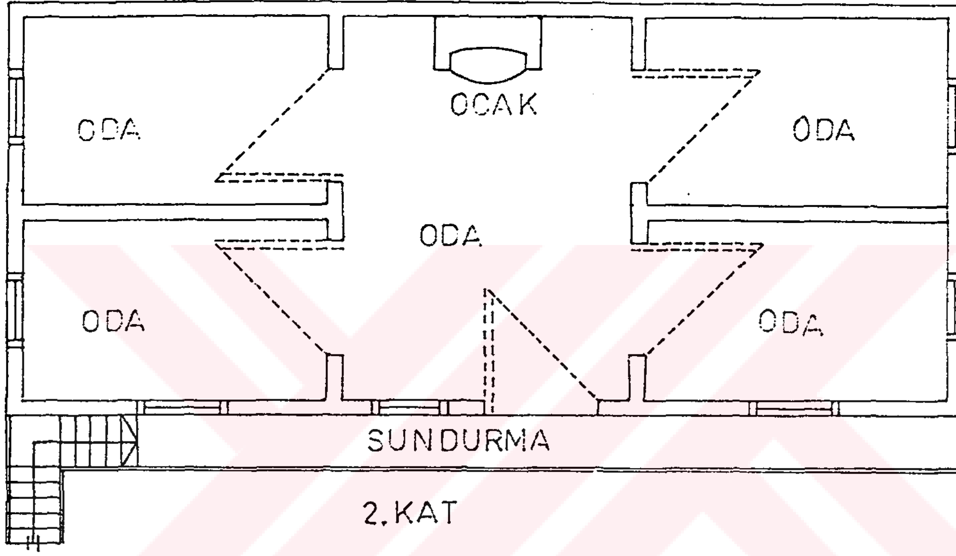

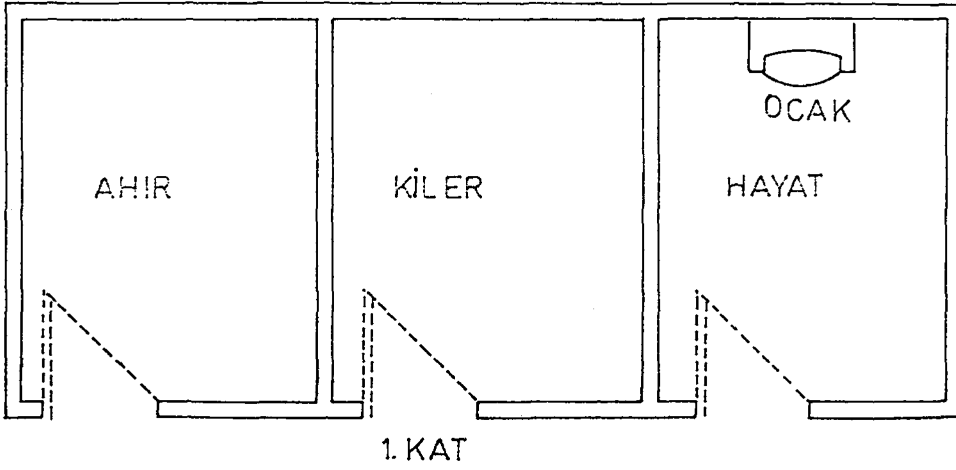
Şekil 5.1.: II. Tip Evin Kuşbakışı Görünümü

Şekil 6: Güvendik'teki Evlerde Rastlanan Çatı Biçimleri

Şekil 7: III. Tip Ev Krokisi

EK VII: ÖRNEK OLAYLAR

Örnek Olay 1: Araştırmacı köye ilk gittiği gün bir grup genç kız ve çocuk onunla tanışmaya gelmiştir. Tanıştırma sırasında gruptakiler ilk kez duyduklarını ifade ederek araştırmacının adını söylerken güçlük çekmişlerdir. Bu sırada gençkızlardan biri, araştırmacının televizyonda yayınlanan "pembe dizi" lerden birinin kahramanı olduğu öğrenilen "Shantal Marshal" adı ile çağrılmasını önermiştir.

Örnek Olay 2: Araştırmacı 1991 yılının yazında köye gittiği günlerde kaldığı evdeki genç annenin, yaramazlık yapan çocuklarını " Şimdi versem sizi öcüye !"(Sizi öcüye vereceğim.) biçiminde korkuttuğuna tanık olmuştur. Altı ay aradan sonra araştırmacı kışın köye gittiğinde aynı annenin bu kez çocuklarını, eve yeni alınan renkli televizyondaki "pembe dizi"lerden birinin yüzü maskeli ve çocukları çok ürküten kahramanı "İsabel"e vermekle tehdit ettiği gözlemlenmiştir.

Örnek Olay 3: Göçmen grubun en yaşlılarından Mefail Dede, hayat hikayesini anlatırken eskiden köyde en çok sözü dinlenen, akıl danışılan kişinin imam olduğunu, artık imamın yerini muhtarın aldığını söylemiştir.Ayrıca Mefail Dede "eskiden kadınlar (h)iç (h)ata yapmazla(r)dı.Erkekleri (h)ep (h)oş tutar, sözlerinden dışarı çıkmazla(r)dı. Biz ta(r)lada çalışan kadını ilk burda gördük. Memlekette kadınlar avludan

dışarı çıkmazla(r)dı" diyerek, şimdiki gençlerin yaşlıların sözünü dinlemediklerinden yakınmıştır.

Örnek Olay 4: 1993 yılının Şubat ayında araştırmacı köye gittiğinde kaldığı evde yeni bir fırın ve otomatik çamaşır makinası olduğunu görmüştür. Evin sahibi otomatik çamaşır makinasını köydeki elektrik ve suyun yetersiz olması nedeniyle kullanamadığını ifade etmiştir. Fırını ise tüm çabalarına rağmen çalıştıramadıklarını, kullanma kılavuzundan da "birşey anlamadık"larını söyleyen evin hanımı araştırmacıdan yardım istemiştir. Kullanma kılavuzunda söylenilen herşeyin yapılmasına karşın araştırmacı da fırın çalıştıramamış ve "soğanlı pide" yine "hayat"ta bulunan "çenepe"de pişirilmiştir.

Örnek Olay 5: İkinci kuşaktan kadınların ve genç kızların bulunduğu bir görüşme sırasında bir kadın, Taşova'da ve köyde yapılan düğünlerde onüç yaşındaki 'çocuğu' için uygun bir kız aramaya başladığını söylemiştir. Kadınlardan biri "kız aramak için niçin bu kadar acele edersin? Şimdiki gençler bulu(r)la(r) birbi(r)le(r)ini " dediğinde kadın uygun bir gelin bulmanın zorluğundan ve yeni yetişen kızların 'edepsiz'liğinden yakınarak şimdi aramaya başlarsa ancak oğlu evlenecek yaşa gelene kadar uygun bir kız bulabileceğini ifade etmiştir. Bunu duyan bir başka kadın ise, kızının köyün yoksul ailelerinden birinin oğluna gönül verdiğini, kendisi gibi yokluk çekmemesi için kızını

vazgeçirmeye uğraştığını ama kızının onu "kocaya kaçmak'la tehdit ettiğini anlatmıştır. Sözü edilen kızın ailesini ikna ettiği ve sevdiği gençle sözlendiği gözlenmiştir.

Örnek Olay 6: Bir grup Tekel işçisi ile yapılan bir görüşme sırasında işçilerden birisi araştırmacıya öğretmenlikle ilgili konularda sorular sorduktan sonra araştırmacının maaşını öğrenmek istemiştir. Araştırmacı aylık kazancını söylediğinde aynı işçi " hocanım bizden oniki yıl fazla okumuşsun ama yine de bizim kadar kazanamazsın (kazanamıyorsun) " demiştir.